

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет
Рада молодих учених гуманітарно-педагогічного факультету
Рада аспірантів гуманітарно-педагогічного факультету
Студентська організація гуманітарно-педагогічного факультету
ЗА ПІДТРИМКИ СПІЛКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НУБІП УКРАЇНИ,
EURODOC, РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ТА РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ НАПН УКРАЇНИ

«СУЧАСНІ ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ
НАУКОВЦІВ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СВІТІ:
ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА»

Матеріали міжнародної очно-дистанційної науково-
практичної конференції молодих вчених

6-7 листопада 2023 року
Частина 1

КИЇВ-2023

УДК 159.9:316:37:81

С 90

Сучасні гуманітарні дослідження молодих науковців у глобалізаційному світі: виклики, інновації, безпека: Тези міжнародної очно-дистанційної науково-практичної конференції молодих вчених (6-7 листопада 2023 р.) [у 2-х ч.] /За заг.ред. О.М. Прохорчука. – К., 2023. Ч.1.-233с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Гуманітарно-педагогічного факультету

(Протокол №6 від 17.11.2023)

ЗМІСТ

Алексєєв О.

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РІЗНИЦЬ НА РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ.....11

Антонова В., Пузиренко Я.

СУЧАСНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ЯК ВІЙНА ЗНИЩУЄ НАШІ ЖИТТЯ.....15

Арбачевська А.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ: КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....17

Балалаєва О.

ТИПИ МОТИВАЦІЇ ЛАТИНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ НАЗВ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН.....20

Ващук О.

5 РЕАЛІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО У 2023 РОЦІ.....23

Вдовиченко В., Сиротіна О.

FORMING THE TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE AGRARIAN SPECIALISTS.....26

Верміліо В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....29

Вовченко М., Власенко К.

ВПЛИВ РІЗНИХ ФОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НА НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ+.....31

Восколович А., Рожков Ю.

СЕМІОТИКА ТА МОВЛЕННЄВА КОМУНІКАЦІЯ: АНАЛІЗ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСУ.....34

Гаєвська М.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ТА КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....36

Глуховська Н.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.....37

Глуценко В., Сиротіна О.

DEVELOPMENT OF THE ENGLISH CLINICAL VETERINARY TERMINOLOGY SYSTEM.....42

Гонтар В.

НАРИСИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: НОВА АРХІТЕКТУРА ІЗ ДАВНИНИ. ДО «ЖЕРЕБУ ЖЕРТОВНОСТІ» І «ВІВТАРЮ ЧИСТОСЕРДЕЧНОСТІ».....45

Грищук А., Сиротіна О.

ANTHONYMIA IN PARADIGMATIC RELATIONS OF THE ENGLISH TERMINOLOGY OF BIOTECHNOLOGY SPHERE.....49

Гулян М., Костинюк В.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....53

Далє С.

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES AS A BACKBONE OF THE COMMON EUROPEAN RESEARCH AREA.....63

Діра Н.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ.....64

Єрмоленко А.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ПІДХОДІВ.68

Зварич Х., Діра Н.

ДИДАКТИЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ».....71

Івашківський А.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ.....74

Ілляшенко А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У
ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП.....76

Кабак І., Рожков Ю.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ: СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ.....79

Кирик О., Діра Н.

ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГА.....82

Кияшко С.

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЗАВДАННЯ ТА
ЦІЛІ.....86

Козак Є., Рожков Ю.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ І ВАРІАТИВНІСТЬ МОВИ: ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ.....89

Костинюк В.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ В
УНІВЕРСИТЕТАХ НАУК ПРО ЖИТТЯ.....91

Кошель А.

РОЛЬ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ЗЕМЛЕВПОРЯДНОГО ПРОФІЛЮ.....94

Купцов А., Шмаргун В.

СУЧАСНІ ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ,
БЕЗПЕКА.....96

Лагода Б., Сиротіна О.

BIOETHICAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL COMPONENT OF FUTURE
BIOTECHNOLOGISTS' PROFESSIONAL TRAINING.....98

Личик В., Сиротіна О.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ
ТЕРМІНІВ ПІДМОВИ БІОТЕХНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ).....102

Лівіцька А.

EXPLORING THE IMPACT OF DIFFERENT SPORTS ON THE PSYCHO-
EMOTIONAL STATE OF CHILDREN: A COMPARATIVE STUDY.....105

Ліщук А., Сиротіна О.

SYNONYMY IN PARADIGMATIC RELATIONS OF THE ENGLISH
TERMINOLOGY IN THE BIOTECHNOLOGY FIELD.....107

Лупінова К., Рожков Ю.

ФРАЗЕОЛОГІЯ І ФРАЗЕОГРАФІЯ: ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ
ОДИНИЦЬ У МОВІ.....111

Лях Д., Власенко К.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ДІТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....113

Ляшенко А., Рожков Ю.

МОВНА ЕТНОГРАФІЯ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ
МОВИ ТА КУЛЬТУРИ.....116

Майборода А.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ЧИННИКІВ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ.....118

Маренич А., Супрун Д.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ІЗ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО
СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ.....122

Нагорна К.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....125

Нестерова Н.

ТЕХНОЛОГІЯ «ВЕБ-КВЕСТ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СТИМУЛ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ.....128

Ничипорук А.

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.131

Омельченко С.

РОЛЬ РОДИНИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....134

Онищук В., Сиротіна О.

SPACE CATEGORY IN ENGLISH TERMINOLOGY OF BIOTECHNOLOGY...137

Охріменко О., Сиротіна О.

РОЛЬ КЕЙСІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЕТЕРИНАРІВ.....140

Петренко Т., Діра Н.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ЯК КОМПОНЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....144

Пічевська О.

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ — ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО СПРАВЕДЛИВОГО СУСПІЛЬСТВА.....147

Поливач М.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ МУЗЕЇВ І ЦЕНТРІВ НАУКИ В УКРАЇНІ.....151

Пономаренко К., Рожков Ю.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИВЧЕННІ ЛІТЕРАТУРИ.....156

Пономарьова М., Діра Н.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....158

Прохорчук О.

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДИХ УЧЕНИХ В УКРАЇНІ
.....161

Резнік О.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF PEDAGOGICAL STRATEGIES IN THE
EDUCATION OF CHILDREN WITH DIFFERENT RELIGIOUS BELIEFS.....164

Рожков Ю.

LINGUISTICS AND CULTURAL IDENTITY: THE INFLUENCE OF LANGUAGE
ON THE FORMATION OF NATIONAL CONSCIOUSNESS.....166

Руденко В.

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМИ
ТИПАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ В РІЗНИХ КРАЇНАХ.....169

Сергієнко І.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕДІА
КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....171

Сидорук Є., Глазунова О.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО МАРКЕТОЛОГА:
СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ, ІНДИКАТОРИ.....174

Сімахова А.

SOCIAL ECONOMY AND INDUSTRY 5.0.....178

Сімонов А.

ВІКІПЕДІЯ ЯК ЗБРОЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....179

Соколовський Н., Рожков Ю.

ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ: АНАЛІЗ МОВНОГО СТИЛЮ
В ТВОРАХ ПИСЬМЕННИКІВ.....181

Сорокін А.

ВІДОБРАЖЕННЯ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ СПЕЦИФІКИ ВИБОРІВ 1990 Р. У
ПРАЦЯХ О. ГАРАНЯ ПОЧ. 1990-Х РР.
.....183

Старинець К., Рожков Ю.	
ПСИХОЛІНГВІСТИКА ТА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА: ВЗАЄМОДІЯ МОВИ ТА ПСИХОЛОГІЇ.....	189
Стасюк Н.	
БУЛІНГ, ЯК КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	191
Стеценко О., Сиротіна О.	
ADJECTIVES IN VERBALIZING THE CONCEPT OF ANIMAL DISEASE.....	193
Стецюк Б., Рожков Ю.	
МОВОЗНАВСТВО ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АНАЛІЗІ МОВИ ТА ТЕКСТІВ.....	196
Стукало О.	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ ВУЗІ.....	198
Сухіх А.	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОШИРЕННЯ СЕРВІСІВ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ.....	200
Толстошеєв С., Пузиренко Я.	
ОБРАЗ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДІ.....	203
Трифоновна О., Садовий М.	
ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ.....	206
Турчина К., Діра Н.	
ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЕЛЕМЕНТА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	210
Федченко К., Олійник Д.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ТРИВОЖНІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	213
Чимпаяш А., Сиротіна О.	

ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВИХ СТУДІЯХ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ.....	216
<i>Шевцова Є.</i>	
ПРОВЕДЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	219
<i>Шевченко Н., Сиротіна О.</i>	
USING THE VETERINARY CLINIC COMMUNICATION SIMULATION IN THE TRAINING OF FUTURE VETERINARY DOCTORS.....	223
<i>Ярошенко Ю., Сиротіна О.</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ: ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ.....	228
<i>Ярошенко С., Сиротіна О.</i>	
NOOSPHERIC CONSCIOUSNESS AMONG STUDENTS OF UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	230

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РІЗНИЦЬ НА РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ

Алексєєв Олександр

Студент спеціальності «Соціальна робота»

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ

Дитяча творчість – це неоціненний ресурс, що може бути розкритий та розвинутий в різних соціокультурних контекстах. Соціокультурні різниці мають значущий вплив на процес розвитку творчості у дітей. Далі ми розглянемо та порівняємо як впливає на розвиток дитячої творчості різні аспекти.

Одним із перших таких аспектів є наше суспільство. Соціокультурне середовище, в якому виростають діти, визначає їхні цінності, переконання та сприйняття світу. Це середовище впливає на те, як дитина бачить світ, і впливає на її підходи до творчості. В деяких культурах творчість може бути суспільно високо оціненою та підтримуваною, в той час як в інших вона може бути менше важливою або навіть пригнічуватися.

Не менше від самого суспільства на дитину та її розвиток впливає її родина. Сім'я грає важливу роль у формуванні творчих здібностей дітей. В кожній культурі існують свої уявлення про те, що є прийнятним або навіть бажаним в творчості. Наприклад, у деяких культурах сімейні традиції можуть сприяти розвитку конкретних видів творчості, в той час як в інших сім'ях може існувати менше підтримки для творчих зусиль. Є багато прикладів із біографій відомих людей, давайте згадаємо історію Маргарет Тетчер, колишню прем'єр-міністр Сполученого Королівства Великобританії, в її часи жінкам ще було неосяжно самотійно добитись високого успіху та побудувати велику кар'єру, але завдяки підтримці та виховання батьків, особливо батька - Альфред Робертс, Залізна леді стала такою, якою ми її знаємо. Таких історій безліч, що і доводить, що аспект сімейного виховання дуже важливий в розвитку творчості дитини.

Національна ідентичність також може впливати на творчий процес. Діти, що виростають в різних культурах, можуть мати різні джерела натхнення для своєї творчості. У своїх роботах вони можуть виражати національні та культурні особливості свого народу. Якщо ми поглянемо на дві різні культури різних народів, то можемо злегкістю по поведінці визначити приналежність тої, чи іншої дитини до нації, адже в кожного народу свої принципи та методи виховання, що безсумнівно впливає на розвиток творчості дитини. Ми можемо навіть поглянути на Стародавню Грецію та різницю між двома містами-полісами - Афіни та Спарта. Якщо в сучасній столиці Греції, тоді було за основою у вихованні дитини культура та освіта, через що там виростили та виховувались відомі оратори та актори, чи культурні впливові діячі, то в Спарті більше привертала увагу до військової освіти і виховували справжніх воїнів. Це і доводить те, що національна приналежність також впливає на самобудність та творчість людини.

В суспільствах, де існують високі стандарти для досягнень, діти можуть відчувати тиск, який може гальмувати їхню творчість. У той час як в інших культурах індивідуальна експресія може бути більш підтримуваною, що сприяє розвитку унікальних творчих підходів[1].

Мовне середовище грає важливу роль у розвитку дитячої творчості. Мова впливає на спосіб виразу і сприйняття ідеї. У дітей, які виростають в білінгвальних середовищах, можуть розвиватися різні мовні творчі навички[1].

З поширенням медіа та технологій наша свідомість та спосіб сприймання навколишнього світу зазнали значних змін. Медіа, такі як телебачення, Інтернет, ігри та соціальні мережі, стали важливими джерелами інформації для дітей. У різних культурах медіа можуть відображати різні цінності, традиції та погляди на світ. Для дітей це може впливати на їхнє сприйняття світу та творчість. Важливо враховувати, як медіа представляють різні аспекти життя в різних культурах та як це впливає на розвиток творчих здібностей дітей. З використанням сучасних технологій діти мають можливість навчатися, експериментувати та розвивати свої творчі здібності в онлайн-середовищі. У різних культурах доступ до технологій може бути різним, і це може впливати на можливості дітей для

розвитку своєї творчості. Наприклад, в одних культурах діти можуть мати доступ до комп'ютерів та програм для графічного дизайну, тоді як в інших ця можливість може бути обмеженою. Медіа та технології дають дітям можливість взаємодіяти з глобальною культурою. Це може розширювати їхні горизонти і надихати на нові ідеї. Проте це також може призвести до втрати зв'язку з власною культурною спадщиною. Важливо забезпечити баланс між глобальною та локальною культурою, щоб зберегти культурну різноманітність та стимулювати творчість. Сучасні технології дозволяють дітям створювати мультимедійні роботи, відео, музику, гри та багато інших видів творчості. Це розширює можливості для самовиразу та розвитку творчих здібностей[2].

У різних культурах можуть існувати різні підходи до цих нових форм творчості, і важливо вивчити, як це впливає на розвиток дітей. Медіа та технології мають значущий вплив на розвиток творчих здібностей дітей у різних культурних середовищах. Важливо розуміти цей вплив та створювати сприятливі умови для розвитку творчості, зберігаючи при цьому унікальність та цінність кожної культури. Медіа та технології можуть бути інструментом, що допомагає дітям розвивати свої творчі здібності та виражати себе в унікальний спосіб.

Вплив соціокультурних різниць на розвиток дитячої творчості варіюється в залежності від культурного контексту та індивідуальних особливостей кожної дитини. Важливо розуміти ці різниці та підтримувати творчість у дітей, незалежно від їхнього соціокультурного походження. Порівняльний аналіз психологічних аспектів допомагає краще зрозуміти вплив соціокультурних чинників на дитячу творчість та створити сприятливі умови для розвитку цього важливого аспекту дитячого розвитку[1].

Висновки:

Після вивчення всіх аспектів, які впливають на розвиток творчості дитини, можна дійти висновку, що впершу чергу це навколишнє середовище впливає на поведінку та розвиток дитини. Потім, після сформованості дитина сама може своїми рішеннями впливати на свій розвиток. Тут не варто забувати про такі явища,

як лінь, чи страх. Адже психологічний аспект грає важливу роль. Якщо ми візьмемо та опитаємо людину, яка в дитинстві ходила на гурток співу, і запитаємо, чому она його покинула, то часто можемо почути у відповідь про страх, тяжкі випробування тощо. Ми маємо не забувати, що розвиток творчих навичок ведуть за собою результат, і тут вступає в роль конкуренція між самими дітьми, які творче розвиваються і багато хто з них після кількох поразок можуть втратити віру в себе і перестати розвиватися в майбутньому.

Отже, після порівняльного аналізу впливу соціокультурних різниць на розвиток творчості дитини, можна підвести підсумки про велику роль грають різні аспекти на процес розвитку, а саме: середовища спільства, виховання, національна приналежність, мовне середовище, медіа та інфопростір та технології. Але ми маємо пам'ятати, що дитина сама повинна обирати, як вона має розвиватись, а ми їй маємо в цьому лише допомагати, а не встановлювати свої умови, чи правила.

Список використаних джерел:

1. Чат GPT. Про вплив соціокультурних різниць та розвиток творчості: <https://chat.openai.com/c/6bc42c5c-7b8c-4bec-bb7f-cfbcc7dbedf6>
2. Чат GPT. Про вплив медіа та технологій на розвиток творчих здібностей дітей у різних культурах: <https://chat.openai.com/c/6bc42c5c-7b8c-4bec-bb7f-cfbcc7dbedf6>

СУЧАСНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ЯК ВІЙНА ЗНИЩУЄ НАШІ ЖИТТЯ

*Антонова Вікторія,
студентка Національний Університет Біоресурсів і Природокористування
України, Київ*

*Пузиренко Ярина, наукова керівниця, к.філол.н., доц. кафедри культурології,
Національний Університет Біоресурсів і Природокористування України (м.
Київ, Україна)*

З початком повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року я відчула страх та розпач. В ніч з 23 на 24 лютого відпочиваючи з моїми друзями, ми побачили крізь вікно колону техніки, яка гучно їхала повз будинок, де ми перебували. Здалося, що нічого страшного не сталося, військові кудись їдуть, напевно займатись своїми військовими справами. Тож граючи в настільні ігри ми розмовляли про світле майбутнє, про роботу та вступ в університет.

6 ранку 24.02.2023. Я прокинулася від будильника, телефоную друзям, щоб вони не прогавили свій літак, так як збиралися летіти в Грузію цього дня. Однак все, що я чую з нашої розмови – війна. Не вірю, знову йду спати. За кілька хвилин чую перший вибух... Холод, дзвін у вухах, тахікардія та біль у грудях. В телеграм всі кричать про напад, росія напала. Біжу до ванної кімнати та думаю «Я не впораюсь, я не можу так», однак страх не зміг переконати мене покінчити з життям раніше, ніж це відведено долею.

Заспокоївшись почала розуміти, що місто в якому я живу знаходиться під Києвом, тому безпосередні бойові дії у моєму районі на жаль уникнути не вийде. Вмовляючи батьків покинути рідне місто, будинок я збирала свою першу тривожну валізку, яка складалася з: теплих речей, кілька свічок, корм для котів та мої конспекти з коледжу.

Вийти з Бучі вийшло тільки 10 березня 2022 року. Так дивно було спати в тиші, хоч ночували ми на СТО – там все одно було набагато тихіше. Дуже

хотілося їсти, їсти увесь час. Страшно вночі, страшно на вулиці. Досі говориш пошепки, намагаєшся скоріш заснути, щоб тільки б не чути вибухів, пострілів та криків.

Цей вступ був для того, щоб ви змогли відчувати мене у той період. Не всі моменти хочеться описувати.

Від початку вторгнення я змінилася так, що мені досі важко бути з собою наодинці.

Чомусь поспішаєш, маєш впевненість, що завтра не буде, але нічого не можеш вдіяти. Тікаєш з свого міста, де прожив 19 років, тепер боїшся повертатись до свого будинку. Страх, що їжі не буде та як тільки щось закінчується – починається паніка, починаєш запасатись продуктами та ліками.

А ще хотілося б сказати, що ми не повинні боятись за завтра; за наших дітей, які в садочку і може початись повітряна тривога; жінки не мають народжувати у підвалі, метро; ти не маєш збирати тварин, речі та бігти вночі в укриття, подумки прощаючись з своїм домом; ніхто не має втрачати кінцівки, життя... Батьки не мають хоронити дітей.

Ця війна сильно загартувала нас, однак ми нещасні. Ми в жалю, скорботі. Скільки життів вже немає, люди наче зникли, навіть шматочку не залишилось. Ми радіємо смерті нашого ворога, але розуміємо скільки наших братів та сестер поклали та ще покладуть життя за кожен клаптик землі.

Проходиш повз центр міста та бачиш молодь, яка певно вже і забула про війну, почув ще музику російських виконавців. У транспорті ще чути «На останковке». Хтось ще не звик, а дехто вже не може чомусь на солов'їну перейти. Їм так не зручно, сім'я з срср.

Такі реалії, що десь немає люду, всі вимерли й тіла одні лежать, а через кілометри хтось каву п'є із круасаном. Новий будинок побудований на людях, яких не ідентифікуємо ми вже. Місто втрачає колір, як прийде війна, воно все сіре, життя немов ти є тварина, одна мета – зустріти завтра ранок.

Ми не стомились, ми звикли. Звикання до тривоги, вибухів та смертей...

Перебуваючи в такому довготривалому стресі людина втрачає сенс життя. Тому необхідно забезпечити всім, хто зіштовхнувся з війною психологічну допомогу, реабілітацію та хоча б розуміння їхнього пережитого досвіду. Не можна залишати людину наодинці зі своїми переживаннями, травмами. Ми маємо підтримувати один одного та поширювати, що лікувати треба не тільки фізичні травми, а й психологічні. Зараз більшість можуть не відчувати перенавантаження, втоми та знесилення через війну, але цим людям теж необхідна допомога фахівця. Тож, задля забезпечення здорової нації в умовах війни - ми вже маємо гідно та якісно лікувати військових та цивільне населення від наслідків нападу на нашу країну агресора.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ: КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Арбачевська Анна

Студентка 2 курсу спеціальності «Соціальна робота» (1 група)

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Розлади аутистичного спектру (РАС) – складне первазивне порушення розвитку, основними ознаками якого є якісні порушення соціальної взаємодії, вербальної та невербальної комунікації, а також обмежені, що повторюються і стереотипні форми поведінки, інтереси й види діяльності. Ці розлади проявляються, як правило, з дитячого віку, але не пізніше п'яти років життя. З віком симптоми аутизму змінюються, але в основних рисах зберігаються.

Під аутизмом у широкому сенсі розуміють зазвичай яскраво виражене усамітнення, прагнення уникати контактів, стійке бажання існування у власному світі. Неконтактність може проявлятися в різних формах і з різних причин. Іноді вона виявляється просто характерологічною рисою дитини, але буває викликана

і недостатністю його зору або слуху, глибоким інтелектуальним недорозвиненням і мовленнєвими труднощами, невротичними розладами або важким госпіталізмом (хронічною нестачею спілкування, породженим соціальною ізоляцією дитини в дитячому віці). У більшості цих дуже різних випадків порушення комунікації виявляються наслідком основної недостатності: малої потреби в спілкуванні, труднощів сприйняття інформації і розуміння ситуації, хворобливого невротичного досвіду, хронічної нестачі спілкування в ранньому дитинстві, неможливості користуватися мовленням. З подібними питаннями неминуче стикаються батьки, вихователі та вчителі таких дітей.

Проаналізувавши літературу, пов'язану з вихованням дітей з розладами аутичного спектру, можна виділити такі основні психологічні аспекти виховання:

1. Діти з розладами аутичного спектру мають унікальні потреби, тому освіта має базуватися на індивідуальному підході.

2. Головною метою виховання дитини з аутизмом є розвиток її комунікативних здібностей та здатності взаємодіяти з навколишнім світом.

3. Такі діти потребують забезпечення комфортного сенсорного середовища для створення їх психологічного комфорту та сприйняття зовнішньої стимуляції.

4. Психологічний аспект освіти включає розвиток соціальних навичок і сприйняття взаємодії дітей з розладами аутичного спектру з однолітками.

5. Психологічна підтримка сімей, які виховують дітей з розладом аутичного спектру, відіграє важливу роль у їх успіху та адаптації.

6. Важливо навчити дітей з аутизмом розуміти власні та чужі емоції та розвивати емпатію.

7. Освіта має базуватися на принципах позитивної психології та сприяти розвитку позитивної поведінки.

8. Психологічне втручання має сприяти розвитку саморегуляції та автономії у дітей з аутизмом.

9. Психологи та вчителі повинні сприяти успішному навчанню та розвитку навчальних навичок у дітей з розладом аутичного спектру.

10. Психологічні аспекти виховання дитини з аутизмом повинні сприяти її загальному розвитку та соціальній адаптації.

Педагог, який працює з дитиною з аутизмом, повинен враховувати, що навіть найпростіша інформація нею часто не сприймається і не запам'ятовується, якщо вона спеціально не прив'яже за змістом до того, чим дитина цікавиться. Тому, по можливості, треба обіграти кожну частину заняття, при цьому орієнтуючись на інтереси дитини. При цьому на початковому етапі формування стереотипу навчальної поведінки не треба намагатися робити заняття занадто різноманітними. Не варто щоразу пропонувати щось нове, бо увага дитини не довго затримується на новій діяльності. Навпаки, краще починати уроки з звичного для дитини заняття, поступово вносити в нього різноманітність за рахунок нових деталей.

Список використаних джерел:

1. Островська К. О. Засади комплексної психологопедагогічної допомоги дітям з аутизмом /К. О. Островська: Монографія. — Львів : Тріада плюс, 2012. — 520 с.
2. Навчання та виховання дітей розладами аутичного спектру / □укл.: Л.О. Прядко□ / Методичний посібник. – Суми: НВВ СОШПО. – 2016. – 60 с.
3. Островська К.О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги / Островська К.О. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 110 с.

ТИПИ МОТИВАЦІЇ ЛАТИНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ НАЗВ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН

Балалаєва Олена

кандидат педагогічних наук, доцент, Національний університет біоресурсів
природокористування України (м. Київ, Україна)

Сучасні наукові дослідження фітонімів розвиваються переважно в когнітивно-ономасіологічному аспекті, сфокусованому на дослідженні формування мовної картини світу та механізмів інтеріоризації позамовної дійсності в мові, семантичної мотивації назв рослин як частини їх етимології, та поліконфронтативному, спрямованому на зіставлення назв рослин у кількох неспоріднених мовах. Диференціація мотиваційних процесів у номінативному масиві досліджуваних фітонімів ураховує специфіку вибору мотиваторів із певних фрагментів знань про позначуване. Як зауважує В. Калько, це дає підстави для виділення трьох типів мотивації українських назв рослин: пропозиційно-диктумного, асоціативно-термінального і змішаного [1].

Процес номінації культурних рослин в латинській і українській мовах спирається переважно на механізми пропозиційно-диктумної та асоціативно-метафоричної мотивації. Наприклад: *Allium saera* – Цибуля городня.

Латинська наукова назва складається з родової назви *allium*, і *n* ‘часник’ і видового епітета *saera*, *ae f* ‘цибуля’ (рослини належать до одного роду *Allium* родини Амарилісових). Такий тип мотивації, коли назву перенесено за фактом належності обох рослин до спільного роду, проте різних видів (як-от: *шипишина-троянда*) є пропозиційно-диктумним [2]. Єдиної точки зору щодо етимології слова *allium* (до 1 ст. н.е. – *alium*) немає: дослідники актуалізують різні мотиватори найменування, вбачаючи зв’язки з різними ознаками й характеристиками: запах, смак, будова. Так, одні науковці пов’язують його з лат. *halare, olere* ‘пахнути’, оскільки рослина має характерний запах (предикатно-аргументний різновид пропозиційно-диктумної мотивації), інші – з кельт. *all*

‘пекучий’ або з праіндоєвроп. **ālu-* ‘гірка рослина’. В цих випадках реконструйовано мотиватори-квалітативи, які вказують на якісні характеристики. Ваан припускає, що *alium* походить від лат. *ala* ‘крило’ – за виглядом дочірніх цибулинок (зубків) часнику, які нагадують крила [4]. Це асоціативно-термінальна, метафорична мотивація (зовнішня схожість форми частини тіла ТВАРИНИ (донорська зона) і частини РОСЛИНИ (реципієнтна зона).

Деякі вбачають зв’язок із гр. *ἄλλεσθαι (hallesthai)* ‘вистрибувати’, адже часничину легко поділити на зубки. Цю ж ознаку покладено й в основу української назви *часник*, яка виникла в результаті субстантивації прикметника *česnъ* ‘те, що відчісується, відокремлюється’ (про зубки часнику), похідного від дієслова *česti (česati)*, укр. *чесати*, (пор. нім. *Knob(lauch)* ‘цибуля’, ст. *Kloblauch* ‘часник’ від *klieben* ‘розколювати, розщеплювати’). Форму *часник* замість сподіваного **чесник* вважають вторинною, що виникла, очевидно, в результаті зближення зі словом *частий*.

Як видовий епітет вжито іменник *саєра (sepa)* ‘цибуля’, який походить від давньогр. *κόπια (κῆπια)* ‘цибуля, часник’ [4]; деякі дослідники вказують на зв’язок з кельт. *сар (sep)* ‘голова’ за кулястою формою цибулини. Демінутивом до іменника *саєра* є *саєрила (sepula)* ‘цибулинка’. Саме від цієї форми походить українська назва *цибуля* через посередництво пол. *cebula, cybula* і нім. *zibolle, zebulle* з тим же значенням.

Результати дослідження підтверджують висновки сучасних когнітивних і компаративних розвідок про те, що у процесі номінації рослин пріоритет надається пропозиційно-диктумній мотивації, яка фіксує в ономасіологічній структурі найменування істинні знання про об’єкт номінації і ґрунтується на добиранні мотиватора із зони істинної інформації про ознаки та властивості рослин [2]. Оскільки назви рослин є одним із найдавніших пластів лексики, не завжди можливо чітко встановити етимологію того чи іншого слова, особливо в латинській мові, де значна частина назв рослин запозичена через грецьку з прадавніх мов, які вважають першоджерелом. З точки зору доступних діахронічних глибин, реконструкція мотиваторів багатьох латинських слів

перебуває у полемічному полі сучасних дослідників і залишається гіпотетичною. Навіть в межах етимологічних розвідок одного слова дослідники актуалізують різні мотиватори найменування, вбачаючи зв'язки з різними ознаками й характеристиками [3]. У пропозиційно-диктумній мотивації переважає предикатно-аргументний різновид із різними мотиваторами, найпродуктивнішими з яких є квалітативи, дестинативи і партитативи. Асоціативно-термінальна мотивація у назвах культурних рослин представлена різними моделями, найпродуктивнішими з яких є перенесення ознак із донорських зон ЛЮДИНА, ТВАРИНА, НАТУРФАКТ і АРТЕФАКТ.

Список використаних джерел:

1. Калько В.В. Когнітивно-ономасіологічний аналіз назв лікарських рослин в українській мові : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Одеса, 2003. 18 с.
2. Усик Л. Когнітивно-ономасіологічна реконструкція оцінного компонента у семантиці фітонімів (на матеріалі назв лікарських рослин у німецькій, англійській та українській мовах): дис... к. філол. н. : 10.02.17. Київ, 2017. 257 с.
3. Balalaieva O. High-frequency Greek and Latin roots denoting plant parts. *Euromentor*. 2020. Vol. 11, No. 2. P. 137-145.
4. Vaan M. *Etymological dictionary of Latin and the other Italic languages*. Leiden Indo-European etymological dictionary series. Vol. 7. Brill, 2016. 825 p.

5 РЕАЛІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО У 2023 РОЦІ

Ващук Олеся,

д.ю.н., професор,

Голова Ради молодих учених при МОН України

У 2023 році українські вчені стикаються з великою кількістю як викликів, так і можливостей, які формують їхній професійний ландшафт. У цій доповіді висвітлюються п'ять ключових реалій, які визначають світ українських вчених поточного року та охоплюють ширший контекст політичного, економічного та наукового середовища України, проливаючи світло на проблеми, з якими вони повинні боротися, щоб продовжувати робити власний внесок у світову науку.

Перша реалія. Російсько-українська війна. Війна, що триває в Україні з 2014 року, глибоко впливає на наукову спільноту та становить значну загрозу для стабільності та розвитку науки в країні. Багато дослідників були переміщені, лабораторії та університети зіткнулися з пошкодженням або перебоями, і це суттєво вплинуло на фінансування та міжнародну співпрацю. До того ж це призвело до обмеження доступу до міжнародних конференцій, обмежень на подорожі й мобільність, обмежень на обмін науковою інформацією. Незважаючи на ці виклики, українські вчені демонструють надзвичайну стійкість. Багато з них адаптувалися до нових робочих умов, часто співпрацюючи віддалено або переїжджаючи, щоб продовжити свої дослідження. Був наголос на галузях, які мають безпосереднє відношення до нагальних потреб країни, таких як медичні дослідження, інженерія та наука про навколишнє середовище, що дозволило зосередитися на інноваціях для відновлення та оборони. Як результат, відбувся стратегічний зсув у бік досліджень та інновацій, які можуть допомогти у національному відновленні та обороні, що включає в себе технологічні інновації в обороні, кібербезпеці та відновленні інфраструктури, а також медичні дослідження, пов'язані з травмами на війні та психічним здоров'ям.

Виклики в освіті та навчанні. Конфлікт перервав освіту та навчання наступного покоління українських вчених. Університети та дослідницькі установи намагаються підтримувати регулярні академічні програми, що викликає занепокоєння щодо довгострокового впливу на науковий потенціал країни.

Друга реалія. Фінансування та ресурси досліджень. Українська наукова спільнота стикається з обмеженнями фінансування та обмеженим доступом до найсучасніших дослідницьких установ і обладнання. У результаті багатьом ученим важко проводити передові дослідження та конкурувати на міжнародному рівні. У 2023 році забезпечення фінансування наукових проектів залишається серйозним викликом, який гальмує розвиток та інновації української науки, більшості українським вченим важко забезпечити адекватне фінансування своїх проектів, що призводить до труднощів із придбанням дослідницьких матеріалів, найманням кваліфікованого персоналу та проведенням довгострокових досліджень. До того ж, багатьом лабораторіям і дослідницьким установам бракує сучасного обладнання та технологій, що також перешкоджає проведенню передових досліджень.

Третя реалія. Міжнародна підтримка та співпраця. Українські вчені активно шукають міжнародну співпрацю, щоб отримати доступ до фінансування, ресурсів і можливостей обміну знаннями. Світова наукова спільнота розширила підтримку українських дослідників, що включає в себе пропозиції посад в іноземних установах, можливості грантів і спільні дослідницькі проекти. Ці зусилля спрямовані на забезпечення спадкоємності української науки та її інтеграцію у світовий дослідницький ландшафт, тому у 2023 році зусилля щодо встановлення та підтримки дослідницького партнерства з іноземними установами є життєво важливими для доступу до ресурсів, обміну знаннями та подолання обмежень у фінансуванні. Навігація цієї співпраці в контексті війни додає додатковий рівень складності, вимагаючи обережних переговорів і дипломатії для підтримки плідного подальшого партнерства.

Четверта реалія. Витік мізків. Еміграція талановитих українських вчених до інших країн, яку часто називають «витоком мізків», залишається актуальною проблемою у 2023 році. Багато вчених залишають Україну в пошуках кращих можливостей, вищих зарплат і покращеного дослідницького середовища за кордоном, що призводить до втрат цінного людського капіталу та досвіду всередині країни. Відтік талановитих вчених посилює дефіцит фінансування та ресурсів, доступних для досліджень, а також загального наукового потенціалу країни. Також витік мізків впливає на наставництво молодих вчених, оскільки стає менше досвідчених дослідників, які можуть направляти та навчати наступне покоління.

П'ята реалія. Наукова комунікація та політика. Ефективна наукова комунікація та адвокація наукової політики мають вирішальне значення для українських вчених у 2023 році. Вчені продовжили працювати над подоланням розриву між результатами досліджень і політикою, оскільки наукові висновки мають інформувати про політику на основі фактичних даних, зокрема у таких сферах, як охорона здоров'я, навколишнє середовище та технології. Вони дедалі активніше залучаються до зусиль з адвокації, щоб вплинути на наукову політику та забезпечити державну підтримку досліджень.

Вчені працюють над тим, щоб донести до громадськості суспільну значимість своєї роботи, наголошуючи на ролі науки у вирішенні національних і глобальних проблем.

Ці реалії відображають період значних викликів, але також підкреслюють рішучість і здатність української наукової спільноти перед обличчям труднощів. Як висновок, у 2023 році українські вчені працюють у складному середовищі, яке характеризується російсько-українською війною, обмеженнями фінансування, відтоком мізків, прагненням до міжнародної співпраці та необхідністю подальшої ефективної наукової комунікації та адвокації політики. Незважаючи на ці виклики, українські вчені залишаються стійкими та сповненими рішучості зробити внесок у світовий науковий прогрес. Вирішення цих «реалій» буде

важливим для подальшого зростання та впливу української науки на світовій арені.

FORMING THE TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE AGRARIAN SPECIALISTS

Вдовиченко Вікторія

студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини

Національний університет біоресурсів

і природокористування України (м. Київ, Україна)

Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри іноземної філології і перекладу

Having analyzed the modern theory and practice of speech training of students of higher educational institutions, we note that the problem of forming the terminological competence of future specialists in the agricultural sector has not yet been the subject of a separate scientific study. The problem of enriching the professional speech of students of agricultural and environmental universities with English professional terminology, theoretical substantiation and practical recommendations for solving this problem needs to be covered.

An important condition for the formation of terminological competence of future specialists in the process of teaching the discipline "English for Professional Purposes" is the interconnected teaching of four types of speech activity: reading, listening, writing and speaking, which makes it possible to rely on auditory, visual and motor sensations, contributing to the complex assimilation of language material.

The productivity of the assimilation of terms and their active use in oral and written professional speech largely depends on the appropriate system of exercises, consistently aimed at both a thorough mastering of terminology and the activation of speaking and listening skills necessary for the application of this terminology in

specific situations. Among a large number of reproductive exercises, it is effective to use the following: to give orally definitions of professional terms in Ukrainian, to select terms for the proposed definitions, to compose a terminological dictionary for the text from a professional textbook. In order to semantize a term, to establish existing connections with other terms included in a certain set of terms, it is necessary to interpret it in a certain context, which in turn helps to guess the corresponding meaning of the term without resorting to its translation. Separated from the context, according to some researchers, the terms are characterized by multidimensionality and conceptual complexity, they have polysemy and synonymy, even expressive coloration. For the semantization of terms, it is advisable to use the following methods: 1) definition of derived terms; 2) derivation of terms; 3) explanation of terms by means of English; 4) selection of terminological synonyms; 5) selection of antonymous terms; 6) comparison of terms in British and American English; 7) translation.

When working with texts of a professional orientation, it is worth paying attention of students to complex cases regarding the functioning and options for transferring agrobiological terms in their native language:

1. A large number of common words acquire meanings specific to the agrobiological sphere, that is, they become narrow terms: cell - cell, cell, cell (biological cell); habitat - place of residence, place of distribution, environment, environment; meal - food, wholemeal flour.

2. The meaning of the term is one of the meanings of the word and is translated using the lexical equivalent: habitat of life - a way of life. Here, it may be advisable to work with the general and terminological English-Ukrainian dictionary to get acquainted with the options for expanding the meaning of the word and, accordingly, with the basic agrobiological terminology.

3. In modern scientific literature, in particular on agricultural problems, we often encounter such a phenomenon when a term has two or more meanings in one industry: meal - wholemeal flour; amer. corn flour; crop - crop; harvest; sowing; agricultural crop (industrial crops - industrial crops), crop rotation -; yeild - harvest, fruit picking, production size; food - 1) food, feed; 2) food, food, 3) nutrients; 4) nutritious. Such

ambiguity creates ambiguity and the substitution of one term for another. And here it is especially important to take into account the context, that is, the lexical and grammatical environment of the term.

The context helps to reveal the following: a) the word is used in its usual meaning or in a special technical one. For example, maturity - maturity, maturity or maturity; circulation period (bonds); b) in which of its meanings the ambiguous term is used in a particular case. The peculiarities of the functioning of terms require appropriate means of translating their meaning into the native language. Since phrases and phrases are very common in modern English-language scientific and technical literature, students should be familiarized with several basic techniques for translating these lexical units.

1. Translation is carried out using words and expressions of the native language, which literally reflect the words and expressions of the English language (so-called tracing): chain reaction - chain reaction; abiotic factor - abiotic factor, natural selection - natural selection.

2. Translation using the genitive case, for example: soil conservation - soil conservation, plant protection - plant protection, soil erosion - soil erosion, materials cycle - circulation of substances.

3. Translation of a noun using an adjective, for example: seed bank - seed bank, species richness - species richness, stem cell - stem cell, water energy - water energy, cell engineering - cell engineering.

4. Translation of a phrase using a group of explanatory words, for example: biotechnology-derived - having a biotechnological origin, relay cropping - a variable system for growing crops, plant-incorporated protectants (PIPs) - means of protection incorporated into plants.

5. Translation with a change in the order of the components of the attribute group, for example: farm crop cultivation - the cultivation of an agricultural crop, plant protection measures - plant protection means, ecosystem equilibrium state - the state of equilibrium of the ecosystem. Special attention should be paid to the translation of terminological combinations consisting of two or three words, since without the help

of a teacher, students cannot always correctly translate such phrases: food safety - food safety, safety testing - safety testing, food crop - agricultural food crop, herbicide-tolerant crop.

Thus, the above examples, demonstrating the functioning of agrobiological terms and possible variants of their translation, draw our attention to the fact that agrobiological terminology tends to be multivariate in translation, polysemy or homonymy, and complex words generally require special knowledge and understanding when translating them. To prevent the problems that students face when translating specialized texts, there is a need for more active work with special vocabulary, a thorough study of its polysemy, synonymy, antonymy, the peculiarities of word formation and translation.

We believe that the above reasoning opens up opportunities both for the practical application of the considered methods of translating agrobiological terminology, and for further creative search in order to effectively read professionally oriented English-language texts. They contribute to the formation of terminological competence, the presence of which opens up the opportunity for future specialists in agrobiological specialties to develop and achieve professional success in the agro-industrial industry.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Верміліо Валеріо

Асистент кафедри іноземної філології, НУБіП України, Київ

Let's consider the mechanisms and methods of formation of new military phraseological units, among which the main ones are metaphorical and metonymic transfers, euphemism, analogy.

According to the thematic correlation of phraseological innovations formed by euphemization, we distinguish the following concepts of the military sphere, which are

subject to this process: names of hostilities, military operations: anticipatory self-defense - a veiled name for armed aggression against a certain country; decapitation strike (decapitation strategy) "inflicting a devastating blow" - to mask the concept of massive use of super-accurate firepower with the aim of destroying the country's leaders, the command staff of the armed forces, depriving them of the ability and ability to control the troops; stability operations "stabilization operations" - this phrase actually refers to raids, combing the area, arrests by the military in occupied enemy territory; friendly fire is a veiled concept denoting losses in manpower and equipment as a result of erroneous shelling and bombing.

In recent decades, euphemization has become widely used as a mechanism and process of creating new phraseological units.

Traditionally, euphemisms are defined as emotionally neutral words or expressions that are used instead of synonymous words and expressions that appear to the speaker to be obscene, rude or. For the phraseology of the military sphere, it is possible to position euphemisms from the point of view of a functional approach and define them depending on the functional purpose. One of the functions of euphemisms is to soften the harsh and unpleasant: euphemisms are defined as "a softening designation of any object or phenomenon, a softer expression instead of a sharp, rough one" Another function is the masking of reality: euphemisms are understood as "the use of a non-offensive or pleasant term instead of a direct, offensive one, which at the same time masks the truth".

A universal mechanism for the formation of phraseological units can be considered analogy, that is, the creation of a new phraseological unit based on the example of an existing one by replacing certain components

As for the results of the creation of phraseological units of the military sphere of the English language by analogy, the following semantic types can be distinguished: synonymous, antonymous and thematically related phraseological units.

Consider the formation of synonymous units by analogy. Based on the example of the language unit war blog, by replacing the first structural element with another, synonymous units were created such as army blog, military blog "a personal military

page on the Internet, which provides an opportunity to learn about the latest news, especially from people who directly participated in the military actions, and express your opinion" to conclude we can say that the military vocabulary is a living subject in continuous evolution where influences come from different spheres and that over the decades it has also had to adapt to a wider audience of people who for various reasons have found themselves having to understand this particular communication jargon

ВПЛИВ РІЗНИХ ФОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НА НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Вовченко Марія

студентка 1 курсу, спеціальність «Соціальна робота», гуманітарно-

педагогічний факультет

Власенко Каріна, науковий керівник: канд.пед. наук, старший викладач кафедри

соціальної роботи та реабілітації

Національний університет біоресурсів

і природокористування України (м.

Київ, Україна)

Діти з різними освітніми потребами потребують спеціальної педагогічної підтримки для забезпечення свого повноцінного навчання та гармонійного розвитку. Однак, існує багато форм цієї підтримки, і їх вплив на навчальні досягнення дітей ще не досліджено повністю. Тому головною метою досліджень цієї теми є проведення порівняльного аналізу різних форм педагогічної підтримки та їхнього впливу на навчальні досягнення дітей з різними освітніми потребами.

Першою формою педагогічної підтримки є інклюзивне навчання. Інклюзивна освіта передбачає, що діти з освітніми потребами навчаються разом

зі своїми здоровими ровесниками в загальноосвітніх закладах. Ця форма педагогічної підтримки надає дітям можливість не тільки отримувати знання, але й інтегруватись у суспільство. Дослідження показують, що інклюзивне навчання може позитивно впливати на навчальні досягнення дітей з освітніми потребами [1]. Ця форма підтримки сприяє соціалізації дітей та формуванню позитивного ставлення до осіб з особливими потребами. Зокрема, вона допомагає уникнути стигми, пов'язаної з посуненням дітей в спеціальні школи.

Іншою формою педагогічної підтримки є спеціальна освіта, коли діти з особливими потребами навчаються у спеціальних навчальних закладах [2]. Ця форма підтримки надає учням відповідну індивідуалізовану допомогу і ставить перед собою завдання досягнення максимального рівня самостійності в навчанні та соціалізації. Схожою до попередньої є така форма педагогічної підтримки, як індивідуальне навчання. Ця форма передбачає, що дитина з освітніми потребами отримує окремі заняття з вчителем-спеціалістом, який приділяє їй увагу та працює над подоланням її особливостей та труднощів. Зокрема, спеціальна освіта має на меті реабілітацію дітей з особливими потребами та забезпечення їхнього інтегрування в суспільство.

Дослідження показали, що інклюзивна освіта має позитивний вплив на навчальні досягнення дітей з особливими потребами [3]. Діти, які навчаються разом зі звичайними учнями, мають можливість брати участь у різних академічних та соціальних активностях, що сприяє їхньому розвитку та збільшенню мотивації до навчання. Однак, ця форма підтримки вимагає від педагогів додаткових знань та навичок у роботі з дітьми з особливими потребами, а також наявності необхідних матеріальних ресурсів.

Щодо спеціальної освіти, вона також має позитивний вплив на навчальні досягнення дітей з особливими потребами [4]. Ця форма підтримки надає індивідуалізований підхід до кожного учня, що сприяє досягненню найкращих результатів. Однак, спеціальна освіта може сприйматись дітьми як соціальна відмінність, що може викликати у них негативне самовідчуття та знижену самооцінку.

Індивідуалізована підтримка включає адаптацію навчальних програм та методик до особливостей кожного учня. Дослідження показують, що індивідуалізовані підходи сприяють розвитку когнітивних навичок та самооцінки учнів, забезпечуючи їм знання та навички, які необхідні для подальшого успішного життя. Такі підходи передбачають не лише академічний розвиток, але й враховують емоційний і соціальний контекст навчання, створюючи позитивне навчальне середовище.

Колективна педагогічна підтримка передбачає співпрацю вчителів, учнів і батьків для створення сприятливого навчального середовища. Участь у спільних навчальних та соціальних активностях сприяє не лише підвищенню академічних досягнень, а й соціальній адаптації учнів. Дослідження [Автор3, Рік3] підтверджують, що колективна підтримка має позитивний вплив на самооцінку учнів та їхню участь у навчальних процесах.

Отже, проведений аналіз різних форм педагогічної підтримки дозволив зробити висновок, що як інклюзивна освіта, так і спеціальна освіта мають свої переваги та недоліки. Інклюзивна освіта сприяє соціалізації та формуванню позитивного ставлення до осіб з особливими потребами, тоді як спеціальна освіта забезпечує індивідуалізовану допомогу та максимальний рівень самостійності в навчанні. Обидві форми підтримки мають позитивний вплив на навчальні досягнення дітей з особливими потребами, але вимагають від педагогів додаткових знань та навичок.

Список використаних джерел:

1. Кравченко І. "Інклюзивна освіта" // Київ, 2010.
2. Сухомлинська М. "Спеціальна освіта" // Київ, 2006.
3. Соловійова Л. О. Інклюзивна освіта як чинник нормалізації стосунків дітей з особливими освітніми потребами. Педагогіка та психологія, 2018, № 4 (49), с. 23-27. [3]

4. Зайцева О. В. Сучасні підходи до індивідуальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Соціальна педагогіка, 2019, № 2 (21), с. 15-19.

СЕМІОТИКА ТА МОВЛЕННЄВА КОМУНІКАЦІЯ: АНАЛІЗ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСУ

Восколович Аліна

студентка 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Рожков Юрій, керівник доктор філософії з філології, доцент кафедри іноземної

філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і

природокористування України (м. Київ, Україна)

Семіотика та мовленнєва комунікація - це дві галузі, які вивчають способи, якими мовлення використовується для передачі інформації та взаємодії між людьми. Семіотика вивчає загальні принципи знакової системи, тоді як мовленнєва комунікація фокусується на аналізі текстів та дискурсу. У цій статті ми розглянемо основні аспекти цих галузей та їх значення для розуміння способів, якими мовлення функціонує в сучасному суспільстві.

1. Семіотика: визначення та основні поняття

Семіотика - це галузь науки, яка вивчає процеси створення, інтерпретації та сприйняття знаків. Знаки включають у себе слова, символи, жести, образи та інші засоби комунікації. Семіотика допомагає розуміти, які правила та структури керують використанням знаків для передачі інформації та створення значень.

2. Мовленнєва комунікація: аналіз тексту та дискурсу

Мовленнєва комунікація - це галузь, яка досліджує способи, якими мовлення використовується для взаємодії та передачі інформації в контексті

конкретних ситуацій. Вона включає в себе аналіз текстів та дискурсу, що відображає специфіку спілкування та використання мови у різних ситуаціях.

3. Значення семіотики та мовленнєвої комунікації

Семіотика та мовленнєва комунікація мають велике значення для розуміння того, як мовлення функціонує в сучасному суспільстві. Семіотика допомагає розкрити структури знаків та їхні значення, а також розуміти, як знаки використовуються в різних сферах життя. Мовленнєва комунікація, з іншого боку, дозволяє аналізувати текст та дискурс, що допомагає розуміти, як мовлення використовується в реальних ситуаціях спілкування.

4. Аналіз тексту та дискурсу

Аналіз тексту та дискурсу включає в себе розгляд текстів та інших мовних проявів для виявлення структур, тем, стилів та інших аспектів комунікації. Дослідники аналізують текст з точки зору лексики, синтаксису, структури та стилістики, щоб розуміти, як автор використовує мовлення для виразу своїх ідей та спілкування з аудиторією.

5. Дискурсний аналіз і соціокультурний контекст

Дискурсний аналіз також допомагає вивчити, як мовлення впливає на соціокультурний контекст. Дискурсні практики можуть відображати культурні норми, стереотипи та соціальні відносини. Розуміння цих аспектів допомагає вивчити, як мовлення впливає на структуру суспільства та його розвиток.

Висновок:

Семіотика та мовленнєва комунікація є важливими галузями лінгвістики, які допомагають розкрити та розуміти знакову природу мови та способи, якими мовлення використовується для спілкування та передачі інформації. Аналіз тексту та дискурсу допомагає вивчити, як мовлення функціонує в різних ситуаціях та в контексті соціокультурних особливостей. Розуміння цих аспектів допомагає покращити навички спілкування, а також вивчити, як мовлення впливає на наше суспільство та культуру.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ТА КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Гаєвська Маргарита

Студентка магістратури гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів

і природокористування України (м. Київ, Україна)

Прохорчук Олександр, науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальної роботи і реабілітації

Ці два види досліджень грають ключову роль у розвитку освіти, розумінні психологічних та педагогічних процесів та вплив національних освітніх систем на досягнення учнів.

Психолого-педагогічні дослідження вивчають психологічні та педагогічні аспекти навчання та виховання. Ці дослідження допомагають розкрити індивідуальні особливості учнів, їх потреби та можливості. Психологи та педагоги вивчають когнітивні, емоційні та соціальні аспекти навчання, щоб підвищити якість освіти та підтримувати успіх учнів. Наприклад, дослідження можуть вивчати вплив стресу на навчання, оптимальні методи навчання для різних типів учнів, або розвиток критичного мислення.

Компаративістські дослідження, з іншого боку, досліджують різниці та схожості між різними освітніми системами, країнами та культурами. Ці дослідження допомагають нам зрозуміти, як різні фактори, такі як програми навчання, методи оцінювання, фінансування та культурні особливості, впливають на результати освіти. Компаративістські дослідження дають нам можливість вчитися з кращих практик і покращувати освітні системи у всьому світі.

Одним з прикладів компаративістських досліджень є програма PISA (Programme for International Student Assessment), яка оцінює знання та навички учнів у різних країнах. Результати PISA надають важливі відомості про рівень

освіти в різних країнах і допомагають визначити області, де необхідні покращення.

Зв'язок між психолого-педагогічними та компаративістськими дослідженнями очевидний. Психологи та педагоги використовують результати компаративістських досліджень для адаптації своїх методів та стратегій навчання до особливостей різних освітніх систем. Крім того, вони проводять дослідження, спрямовані на вивчення ефективності різних методів навчання в різних культурних та освітніх контекстах.

Усе це свідчить про важливість і взаємозв'язок між психолого-педагогічними та компаративістськими дослідженнями в сучасній освіті. Ці дослідження допомагають створювати більш ефективні та адаптовані до потреб учнів освітні підходи, сприяють обміну знань між країнами та допомагають робити освіту більш доступною та якісною. Ми повинні підтримувати та сприяти подальшому розвитку цих видів досліджень, оскільки вони мають важливий вплив на майбутнє освіти та розвиток суспільства в цілому.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Глуховська Наталія.

*старший викладач кафедри Англійської мови, Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій (м. Київ, Україна)*

Сучасний стан міжнародних зв'язків України в різноманітних сферах, вихід її у європейський і світовий навчальний та науковий простір, нові соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій і у сфері освіти, в тому числі й у галузі навчання іноземних мов в контексті глобалізації та діджиталізації.

В процесі підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців в умовах

диджиталізованого світу здатних орієнтуватися в необмеженому інформаційному просторі має велике значення для сучасного суспільства.

Інтеграційні процеси вимагають від сучасного фахівця не тільки професійних знань, а й володіння іноземною мовою як засобом професійної комунікації для повноцінного обміну науковою інформацією, умінням шукати та обробляти англomовну інформацію для роботи в мережі Інтернет.

Сфера ЗВО зазнає змін і діджиталізація освітнього процесу підвищує мотивацію навчання. Використання цифрових технологій дозволяє досягти свободи творчості учасників освітнього процесу: студента і викладача.

Викладач навчає, але й стимулює студента до розвитку його потреб і задатків, розвиває потребу в самостійній роботі.

Необхідність задовольняти сучасні потреби суспільства зумовлює пошук науковцями та викладачами нових ефективних форм і засобів навчання, зокрема у немовних ЗВО. Удосконалення підготовки майбутніх фахівців неможливе без оптимізації навчального процесу і впровадження новітніх освітніх й інформаційних технологій та інтерактивних методик у процес профільного навчання іноземної мови.

Сьогодні, як ніколи раніше, роль іноземної мови постійно зростає, що зумовлює необхідність упровадження сучасних освітніх інформаційних технологій у практику вищої школи, подальшого аналізу можливостей використання інтерактивних технологій і дидактичних особливостей технологій навчання з використанням мультимедійних засобів у процесі викладання дисципліни “іноземна мова”.

Більшість науковців, розглядаючи різні аспекти проблеми використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі, зазначають збільшення ролі електронних засобів навчання на всіх ступенях процесу освіти та доходять висновку, що інноваційні технології викладання іноземних мов передбачають поєднання інтерактивних методів викладання з використанням технічних засобів навчання (комп'ютерних, мультимедійних, мережі Internet)[1].

Формується тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування.

Для більшості фахівців у сфері викладання іноземних мов інноваційність розглядається як комунікативність. Отже, методичним змістом сучасного заняття з іноземної мови має бути комунікативність та формування у студентів відповідної комунікативної компетенції, яка визначається як уміння ефективно застосовувати знання в різноманітних умовах професійного спілкування з різними комунікантами та здатність користуватися мовою залежно від конкретної ситуації [2].

Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

А також впровадження компетентнісного підходу в освітній процес, який потребує нового освітнього середовища та значно підвищує ефективність роботи викладача, створює можливості реалізації особистісно-орієнтованого та індивідуального підходів до навчання, сприяє формуванню ключових компетентностей студентів.

Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, рух від простого до складного орієнтація занять на студента (*learner-centered lessons*), цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності у викладача віри в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. У сучасній методиці існують різні варіанти цього напрямку - “Whole Language Content Approach”, “Cognitive Approach”, “Content-Based ESL Program”, “Cognitive Academic Language Approach”, “Co-operative Learning”, “Interactive training” та інші. Важливо, що інтерактивні методи навчання можна застосовувати практично для всіх видів навчання: аудиторного, заочного, дистанційного, в Інтернеті тощо. Під час інтерактивних занять викладач і студент знаходяться в рівних умовах, на одному рівні, викладач не викладає матеріал, а стає активним учасником дискусії, направляючи її у потрібне русло. Будь-які

інтерактивні заняття корисні, оскільки вчать висловлювати свої думки і відстоювати свою точку зору.

Формування іншомовної професійної компетенції в умовах глобальної комп'ютеризації неможливе без використання Інтернету, що дозволяє приєднатися до світової інформаційної спільноти, ознайомитися з останніми науковими дослідженнями, матеріалами наукових конференцій, провести пошук статті, реферату, поспілкуватися з носіями мови у режимі реального часу, використати мультимедійні програми для практичних занять та дистанційного навчання. Інтернет є найбільш популярним серед новітніх технологій завдяки швидкості та зручності пошуку необхідної інформації. Існує багато форм та можливостей організації занять з використанням ресурсів Інтернету, які роблять процес оволодіння іноземною мовою інтерактивним і цікавим. Серед методів, які активно використовуються у навчальному процесі, слід зазначити так зване комбіноване навчання (Blended Learning), що об'єднує інтерактивні методики з інформаційними технологіями. Цей метод навчання з використанням комп'ютера, підручників та різних додаткових матеріалів стає все більш популярним у закладах вищої освіти і досить вдало впроваджується в навчальний процес. Популярністю серед студентів користується робота з блогами або вебсайтами, що висвітлюють актуальні події у порталах відомих видань, де можна ознайомитися з потрібною інформацією, розмістити коментар [3]. Перспективи використання інформаційних технологій навчання передбачають участь у міжнародних відео-конференціях, мультимедійних презентаціях, фахових проектах, дистанційне навчання тощо.

Таким чином, інноваційні технології навчання, інтенсифікуючи процес здобуття знань, модернізуючи форми проведення занять, є важливою складовою формування професійної іншомовної комунікативної компетенції. Вони відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують процеси ментальної обробки іншомовної інформації, надають нові можливості для формування професійних та лінгвістичних навичок, дозволяють реалізувати інтерактивні методи навчання.

Застосування інтерактивних освітніх та мультимедійних технологій, професійно-орієнтованого та проблемного підходів до навчання з досягненням комунікативних цілей через фахову інтерактивну діяльність сприятиме подальшому вдосконаленню процесу навчання іноземної мови професійного спрямування та формуванню іншомовної професійної компетенції студентів немовних вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко О. Англомовне професійне спілкування з використанням ІТ / О. Андрущенко // Відкритий урок. - 2012. - № 1. - С. 56-60.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. - К. : Академвидав, 2004. - 352 с.
3. Плугатарьова О.І. Використання Інтернет-контенту під час вивчення іноземної мови / О.І. Плугатарьова // Англійська мова та література. - 2011. - № 11. - С. 14.
4. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. - К. : А.С.К., 2004. - 192 с.
5. Черемська О. Формування мовної і комунікативної компетенції мовної особистості у вищій школі / О. Черемська // Вища освіта. - 2010. - № 12. - С. 63-72.

DEVELOPMENT OF THE ENGLISH CLINICAL VETERINARY TERMINOLOGY SYSTEM

Глущенко Валерія

*студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

The terminology of veterinary medicine consists of three main terminological groups: anatomical, clinical and pharmaceutical, each of which defines its own range of concepts. Anatomical terminology names the animal organs and their functions, clinical – indicates the names of diseases, their symptoms, painful conditions, and pharmaceutical – gives the names of medicinal products.

Clinical veterinary terminology is one of the most complex subsystems of veterinary terminology, which includes lexemes of morphological formations and processes that are characteristic of the animal organism in a normal or pathological state, names of pathogens, symptoms of diseases and pathological states of the animal organism, names of the disease course forms, diagnostic and operational procedures, tools, diagnostic and laboratory equipment, etc. One of the main trends in modern clinical veterinary medicine is the extraordinary diversification of vocabulary in general and terminology in particular.

The English clinical terminology system of veterinary medicine is constantly evolving, updating and adapting to changes in veterinary medicine. It takes into account new research, technologies and trends, which allows the use of current terminology. New research studies and findings contribute to the development of new terminologies, as they provide insights into new diseases, treatments, and diagnostic techniques. As scientific knowledge expands, terminology is adjusted to reflect these advancements accurately. Technological advancements also play a significant role in the evolution of veterinary clinical terminology. New diagnostic tools, imaging

techniques, laboratory tests, and treatments are continuously being developed and integrated into veterinary practice. As these technologies become more prevalent, the terminology must be updated to describe and categorize them accurately. Moreover, the evolving trends in veterinary medicine, such as the emergence of new specialties or changes in treatment approaches, can influence the development of clinical terminology. These trends may introduce new terms or redefine existing ones to align with the current practices and understanding of veterinary medicine. To ensure the use of current terminology, veterinary professionals, researchers, and organizations involved in the field collaborate to review, update, and standardize veterinary clinical terminology. This process involves establishing guidelines, creating standardized vocabularies, and maintaining databases or resources that reflect the latest advancements. Overall, the constant evolution, updating, and adaptation of the English clinical terminology system in veterinary medicine is crucial for effective communication, accurate documentation, and the provision of high-quality care for animals.

Thus, an important extralinguistic factor in the development of clinical veterinary medicine, and with it the formation of its terminology, is the development of branch science, scientific and technical progress as a whole, which, along with other extralinguistic reasons for the development of the terminology, stimulate the emergence of new concepts and their names.

With the development of new research, technologies, scientific discoveries and approaches to the treatment of animals, the terminological apparatus of clinical veterinary medicine is updated and increasingly replenished.

The following are some examples of such updated terms. "Minimally invasive surgery", this term describes surgical procedures that are performed using miniature instruments and external access, resulting in less trauma to the animal and faster recovery after surgery; "regenerative medicine" is used to describe new treatments that promote the regeneration of animal tissues and organs. These may include methods that use stem cells, growth factors, or other biological materials to promote tissue healing and repair.

"Zoonotic diseases" are diseases that can be transmitted between animals and humans. Zoonotic diseases include such diseases as brucellosis, rabies, listeriosis and others. Understanding these diseases and their transmission is important for public health. The term "telemedicine" is used to describe the use of communication technologies to provide remote medical consultation and diagnosis in veterinary medicine. This may include the use of video communication, photo or video analysis, audio consultations, and so on. Telemedicine can help reduce distance and facilitate access to medical care for animals in remote areas. The term "one health" refers to the concept that human, animal and environmental health are inextricably linked. The "one health" approach requires collaboration between veterinarians, general practitioners, epidemiologists, ecologists and other specialists to maintain the health of all components of the ecosystem.

The following terms highlight the integration of technology into veterinary medicine and demonstrate how the clinical terminology system has evolved to encompass these advances. "Digital radiography" is the use of digital imaging technology to capture and view X-ray images, allowing for enhanced image quality, storage, and sharing capabilities. "Electronic Health Record" (EHR) is a digital record system that contains a comprehensive collection of a patient's medical information, including medical history, diagnoses, treatments, laboratory results, and other relevant data. "Point-of-Care Testing " (POCT) is the use of portable and rapid diagnostic devices, such as handheld blood analyzers or urine test strips, to obtain immediate test results directly at the patient's location. "Wearable Technology" are devices worn by animals to monitor their health and activity levels continuously. Examples include GPS tracking collars, activity monitors, or biometric sensors that track heart rate and temperature. "Veterinary Information Systems " (VIS) is computerized systems designed to manage and store veterinary medical data, including appointment scheduling, billing, inventory management, and patient records. "Computerized Tomography" (CT) is imaging technique that uses X-rays and computer processing to create detailed cross-sectional images of the body, helping to diagnose and evaluate various conditions. "Magnetic Resonance Imaging" (MRI) is a non-invasive imaging

technique that uses magnetic fields and radio waves to generate detailed images of soft tissues, organs, and structures within the body. "Data analytics " is the use of advanced software and algorithms to analyze large volumes of veterinary medical data, identify patterns, and derive insights to improve diagnoses, treatment plans, and overall patient care.

The use of digital technologies in veterinary medicine illustrate the integration of clinical terminology with digital resources. However, it is worth noting that this field continues to develop, so new terms may appear over time.

The English Clinical Veterinary Terminology System plays an important role in the global cooperation and exchange of information in the field of veterinary medicine. Many studies show that English-language veterinary terminology is dominant in the modern world.

НАРИСИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: НОВА АРХІТЕКТУРА ІЗ ДАВНИНИ. ДО «ЖЕРЕБУ ЖЕРТОВНОСТІ» І «ВІВТАРІЮ ЧИСТОСЕРДЕЧНОСТІ».

Гонтар Василь

аспірант кафедри філософії та міжнародної комунікації, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Сучасний світ повний викликів – навряд чи хтось зміг би успішно оскаржити цю тезу. Існують різноманітні проблеми в області екології, охорони здоров'я, демографії, штучного інтелекту, ядерної сфери, але на передній план останнім часом нажаль виходять проблеми геополітичної безпеки [1], [2]. Терористичні агресивні актори на кшталт РФ або Хамасу дестабілізують цілі регіони, використовуючи технології цивілізації, цінності якої вони повністю заперечують. У відомому сенсі, цивілізовані країни навіть беззахисні перед нецивілізованими державами та організаціями. Останні хоча і не можуть побудувати якісних інституцій та створити простір гідного та процвітаючого

життя для населення територій, які вони контролюють, але зате вони в ніякому вигляді не стримані міжнародним правом – ані гуманітарні норми, ані патентні закони ними просто не визнаються (чи визнаються суто номінально на рівні публічної риторики, але не більше того). Це відкриває додаткові можливості для нецивілізованих акторів. Цивілізованість дає колосальні переваги щодо покращення рівня життя (і для самих цивілізованих країн, а також і для нецивілізованих, у яких, наприклад, за допомогою технологій які були створені цивілізованими країнами, з'явилась можливість жити за рахунок нафтових покладів, не приймаючи правил гри тих, хто забезпечив їм гарний рівень життя) , але натомість варварство дає не менш значущі переваги у справі псування життя – і собі, і іншим.

Нецивілізовані країни і організації з одного боку можуть отримувати технології для війни, кошти для війни за рахунок технологій з цивілізованих країн, а з іншого - об'єднуватися у ресентиментарній ненависті до цих самих країн. Комуністи, радикальні ісламісти, євразійці з ідеєю *translatio imperii* - здавалося б, ну що в них може бути спільного, кожен з цих проектів навіть не передбачає фізичного існування прихильників інших. Але нецивілізовані країни дуже гарно поєднуються у боротьбі проти людей, які визнають самоналежність, невідчужуваність власності, права людини та цінність особистості. Бо кожна нецивілізована країна нецивілізована по-своєму, а цивілізовані – цивілізовані однаково, бо «бути цивілізацією» це властивість, що полягає у певних тенденціях, які історично можна відслідковувати на протязі усієї історії та географії, цивілізація – це не якісь особливі та неповторні шляхи, а те в кожному шляху, що не дозволяє переходити дорогу іншому. Один одного нецивілізовані країни ненавидять також, але більше ніж одна одну вони все одно ненавидять успішні країни або країни, які прагнуть рівнятися на успішних, щоб спробувати стати у їх ряди. До того ж, якість життя у нецивілізованих країнах така, що люди готові або фаталістично йти на смерть, або навіть з радістю розлучатися з життям, шукаючи кращої долі у бутті посмертному. У чомусь варвари навіть праві, бо коли твоє життя нічим не захищене від свавілля, а його рівень навіть у

далекій перспективі не передбачає зростання, то втекти з нього у інші світи, можливо не така і погана думка. Але хоча це є недоліком з позиції індивідуальної сенсовності буття, однак це перевага з позиції стійкості та антикрихкості колективного існування. Коли життя нічого не вартує, його просто відтворювати та віддавати у промислових масштабах – і у цьому наша слабкість як цивілізації. Для цивілізованих людей завести і виховати дитину це цілий життєвий проект, тому і віддати її навіть заради шляхетної мети – трагедія усього життя. Тому нецивілізовані країни можуть кількістю подолати якість. Тобто, у нецивілізованих країн є ідея хай збоченої, хай конвеєрної, але все ж жертвовності. А у нас жертвовність та сакральне сприйняття смерті зовсім витіснено на периферію. Наша трагедія у тому, що у нас немає чим відповісти на це, оскільки вся наша увага сконцентрована на безумовній цінності життя, а у утворень, які відмовляються цивілізуватися – на безумовній цінності смерті, тобто смерті ні за що. Це має свої імплікації і у сфері архітектури глобальної безпеки. Щоб цивілізація вижила, нам конче потрібно переглянути власні погляди щодо жертвовності та радикальної взаємодовіри. І у цьому нам можуть допомогти давні інституції, які були несправедливо дискредитовані та виключені з публічного життя. Це інститут жертви та інститут жеребу. Принцип НАТО стверджує «напад на одного, напад – на всіх» [3], але це красивий лозунг. Можна запропонувати його втілити у практику на добровільній основі. Створити клуби «Жеребу жертви», де люди зможуть на суто добровільній основі у момент нападу на когось у якійсь частині світу, приймати отруту (але з вірогідністю – наприклад, 1 до 5 або 1 до 10. Щоб кожні 4 з 5 ампул були неотруєні, або з 9 з 10). Таким чином, кожний обряд «жертвовної евтаназії» забирав би 10-20 % від усіх активістів, які згодяться не словом, а ділом довести відданість своїм переконанням. Бо переконання – це погляди, заради яких людина може ризикувати своїм життям. І якщо набирається певна кількість людей по усьому світу, яка при атаці на когось готова сприйняти це як атаку на себе, то кожний терорист своїм агресивним актом запускає механізм, який приведе до того, що у багатьох країнах унаслідок цього гідні люди покинуть своє життя. І вийде так,

що «атака на одного» дійсно буде «атакою на усіх». А керівництвом цивілізованих країн, якщо вони захочуть з меркантильних міркувань економічно, дипломатично або політично взаємодіяти з терористами, доведеться наплювати вже на кров загиблих співгромадян, найгідніших з них. Такий крок вів би до дуже серйозних електорально-репутаційних втрат, виборець це не оцінить, оскільки одне діло бути байдужим до якихось людей із інших країн, а інше – до кращих з власних. Тому у демократичному суспільстві це могло б бути важелем стримування від деструктивної зовнішньої політики по будь-якій співпраці з агресорами і терористами. Ще однією протиположною до тероризму і агресії є концепція «вівтарю чистосердечності». Ми розуміємо, що урбанізація, індустріалізація і глобалізація привели до того, що об'єкти подвійного призначення, критична логістична інфраструктура і навіть військові об'єкти знаходяться у зоні враження цивільного населення – нажаль це даність, у якій ми живемо. Благородні війни з середньовіччя, коли аристократи б'ються у чистому полі доки селяни очікують під чию владу перейти, неможливі. І цим активно користуються агресори та терористи, коли використовують мирне населення у якості живого щита. І виходить так, що неможливо подолати терористів, не уподібнюючись ним. Цивілізованість не терпить варварства, однак варварство неможливо подолати цивілізованістю. Як вирішити цю парадоксальну ситуацію? – дозволити політичному і військовому керівництву та виконавчим групам діяти будь-яким чином, але при умові, що перед початком операцій вони дадуть згоду бути заарештованими і ув'язненими без можливості амністії. Якщо військові злочини у будь-якому разі неминучими, то той хто каузально до них привів повинен бути покараним, але і той хто їх вчиняє також. До закону можна відноситись не тільки як до імперативу, но і як до «вівтарю», на який можна покласти власне життя і свободу задля виконання місії. Терористи повинні знати, що їх знищать будь-якою ціною – і той хто готовий жертвувати собою, має право жертвувати усім і усіма. Варвари повинні розуміти, що якщо вони хоча б спробують ініціювати варварство на практиці проти когось іншого, то серед нас можуть знайтись ті, хто самі перетворяться на варварів на певний час, знищать

спочатку їх, чого б це не коштувало, а потім і себе, ставших варварами. Цим ми від них відрізняємося – ми нетерпимі до варварства, і зовнішнього, і внутрішнього, навіть тоді коли тільки за допомогою другого можна побороти перше. Ідея полягає у тому, що закон може бути не тільки заборонним імперативом, але диз'юнктивом з варіантом дороговартісного сигналу, тобто мати не тільки стримуючу, але і жертвну функцію. Ці ідеї потребують подальшої розробки, критики і вдосконалення, оскільки вони представлені у вигляді нарисів, які нам підказує давнина.

Список використаних джерел:

1. Крижанівська, А. В. "СУЧАСНА АРХІТЕКТУРА СВІТОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ." *КІЇВ–2023* (2023).
2. Перепелиця, Г. М. "Парадигма нової архітектури європейської безпеки." *Науковий вісник Дипломатичної академії України* 15 (2009): 99-105.
3. Мусінкевич, І. В., and В. О. Корнієнко. *Мета та принципи існування НАТО*. Diss. ВНТУ, 2020.

ANTHONYMIA IN PARADIGMATIC RELATIONS OF THE ENGLISH TERMINOLOGY OF BIOTECHNOLOGY SPHERE

Гришук Анастасія

*студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

The antonymous relations of words are based on the opposition of specific properties, qualities, so they do not contradict the specifics of the term and do not

violate the basic principles of terminology: accuracy, unambiguity, stylistic neutrality.

While terminological synonymy deprives terminology of accuracy, introduces variability, antonymic relations are a manifestation of its systemicity and integrity. The creation of antonymous pairs in terminology is always purposeful and justified, because it is used to denote the extreme poles of the terminological field, taking into account the logical capabilities of the terminological system. Each component of the antonym pair acts as a separate full-fledged term and is characterized by stylistic neutrality. This is how antonymous pairs in terminology differ from similar ones in literary language, where lexical units acquire stylistic nuances. Antonymy is one of the problems that attracts the attention of researchers, semasiologists and terminologists.

Antonymous pairs form terms that are characterized by homogeneous features, incompatible features and the dichotomy of a common generic feature. For example, the terms sexual propagation and asexual propagation are the specific names of one generic concept (reproduction) and at the same time indicate its opposite features in the mode of action (sexual and asexual), with the generic feature inherent in the dichotomy.

Antonyms, in contrast to synonyms, which form synonymous series, form a group of words of two units, opposite in meaning. In such an elementary antonymous microfield, relations of opposites are realized, which are based on differences within the same phenomenon. A necessary condition for antonymic oppositions is the presence in their component structures of an invariant seven, which conveys a common generic feature for a given pair of antonyms, and differential species seven, between which there is a relation of implication. Highlighting the terms-antonyms of the field of biotechnology, we take as a basis the sign of semantic polarization, which operates within a common semantic field. Thus, terms whose meanings are contrasted at the level of a certain seven are considered antonyms.

In the English language, antonyms are traditionally classified according to the nature of the opposite into complementarities, contraries, directional opposition and converses.

L. A. Novikov classified antonyms into antonyms expressing complementarity,

antonyms-conversions, antonyms expressing the gradual qualitative opposition and opposition of coordination concepts, antonyms expressing the opposite direction of actions, signs and properties.

The contradictory type of antonyms is the simplest category of opposition in its semantic structure (in logic, these are contradictory concepts). The opposition goes along the line of presence - negation of a property or attribute.

Convertible antonymy stands out as an independent type of opposition in the language of technology. This type of antonymy consists in the expression of oppositely directed properties of the "up - down" type.

Contrarian antonymy – the essence of this semantic type of relationship lies in the fact that two antonymic concepts cannot exhaust the whole kind (for example, types of attitudes), but they necessarily deny each other. The essence of contrarian antonymy is as follows: opposed concepts deny each other, but cannot exhaust the entire genus. Contrarian antonyms express qualitative opposition.

Another type of antonymy – the complementary opposite – is built on the basis of a category, which in logic is called a relative term. If a relative term presupposes the existence of an opposing term, then a complementary antonymy arises.

This classification gives grounds to assert that in the studied terminology the antonymous relations of contradictory type are represented most widely and complementary, contrarian and converses type are represented much less often.

According to the structure, or according to the plan of expression the antonyms of the English biotechnology terminology is divided into multi-rooted and common-rooted antonymous pairs. In multi-root antonyms, the meaning of the opposite is realized by semantic opposition of multi-root morphemes. Examples of this type of antonymy are the following antonymous pairs: vegetative – sexual, to anneal – to denature, antagonism – synergism, dominant – recessive, to decelerate – to accelerate.

Common root antonyms in the studied terminology are realized as follows: 1) by using paired polar prefixes: codon – anticodon, body – antibody, cellular – acellular, gen – antigen, virus – antiviral, oncogene – anti-oncogene, microbial- antimicrobial, toxin – atoxin, sexual – asexual, coding – non-coding, aerobe – anaerobe, biotic –

abiotic, euploid – aneuploid; 2) by creating complex words: heterozygote – homozygote, hyperploid – hypoploid, unicellular – multicellular, multigenic–monogenic, eukaryote – prokaryote.

Our analysis gives grounds to claim that common-root antonyms in the studied terminology are represented by a much larger number of pairs than multi-rooted.

The core of the biotechnological terminology is antonymous terms-phrases with contrasting meanings, which consist of the main component and the dependent. Usually the main component is the noun, which is an expression of the generic concept of this terminology. Dependent components are represented by adjectives and verbs and express opposite features of the generic concept. Among such terms, two-component formations are the largest group: forward mutation – reverse mutation, direct organogenesis – indirect organogenesis, determinate growth – indeterminate growth, organized growth – unorganized growth, direct embryogenesis – indirect embryogenesis, template strand – non-template strand, dominant oncogene – recessive oncogene, bound water – free water, vegetative propagation – sexual propagation, recessive allele – dominant allele.

Thus, antonymy in the terminology of biotechnology performs the function of systematization, which provides a comprehensive description of concepts, phenomena, processes of the biotechnology field. Analysis of biotechnological terms-antonyms of the English language at the semantic level indicates the presence of contradictory, contrarian, complementary and converses antonymous relations. Terms-antonyms of the contradictory type, formed with the help of negative prefixes, are presented in the studied terminology much more widely than other types. It is established that common root antonyms are dominated in the terminology of the biotechnology field. From the results of the study it is obvious that the most regular are two-component dominated phrases.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Гулян Маргарита

*Студентка гуманітарно-педагогічного факультету Національний університет
біоресурсів і природокористування України (м.Київ, Україна)*

Костинюк Василь,

*аспірант спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»,
асистент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

Актуальність Актуальність дослідження, спрямованого на розвиток емоційної компетентності молоді за допомогою штучного інтелекту, в сучасному світі важко переоцінити. Споживче суспільство, вимагає від особистостей не лише технічної експертизи, але і високого рівня емоційної компетентності. Здатність розуміти, виражати та ефективно керувати емоціями стає ключовою в навчанні, роботі, взаємодії з іншими людьми та соціальній адаптації.

Штучний інтелект, завдяки своїм можливостям аналізу даних та персоналізації, стає потужним інструментом для розвитку емоційної компетентності. За допомогою алгоритмів і технологій, він може створити індивідуальні навчальні програми, адаптовані до потреб кожного користувача. Це сприяє більш ефективному процесу навчання та підвищує якість освіти.

Створення інноваційних інструментів для розвитку емоційної компетентності є актуальним завданням, оскільки це допоможе молодому поколінню ефективніше впоратися з викликами сучасного світу та досягти успіху в різних сферах життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «емоційна компетентність» став активно вживаним завдяки публікаціям таких дослідників як Д. Саарні, М. Райнольдс, Р. Бак, І. Андреева, В. Слепкова та ін.

На сучасному етапі розвитку психології управління Д. Гоулман, М. Райнольдс та ін. емоційну компетентність вивчають як необхідну умову успішності і лідерства в професійному середовищі; І. Андрєєва, Р. Бак, О. Яковлєва – як чинник розвитку особистості.

Мета – теоретично обґрунтувати результативність розвитку емоційної компетентності за допомогою штучного інтелекту.

У загальному вигляді емоційна компетентність визначається як конструкт, що відображає емоційну зрілість індивіда й узагальнює емоційні, інтелектуальні та регулятивні складові психіки, залучені до процесу досягнення професійних та особистісних цілей [7], як здатність особистості щодо оптимальної координації між емоціями і цілеспрямованою поведінкою [7].

М. Рейнольдс як досвідчений коуч-тренер із розвитку персоналу розглядає емоційну компетентність як показник оптимального організаційного управління, яка в цілому позитивно впливає на організаційну культуру [6, с. 17–18.]. Вона відзначає: «Одна з основних причин, за якою люди прагнуть стати емоційно компетентними, – можливість досягати бажаних результатів у спілкуванні з іншими людьми» [6, с. 46]. Для того щоб стати емоційно компетентним, вона пропонує: займатися техніками, які допоможуть жити справжнім моментом; ідентифікувати свої емоції; визначати джерело емоцій; уміти вибрати найбільш відповідний тип реакції [6, с. 22].

Емоційний інтелект розглядається як психологічний конструкт, що впродовж життя формується у людини під впливом низки певних детермінант, що зумовлюють його рівень розвитку та специфічні індивідуальні характеристики. Дослідники виокремлюють три групи таких чинників: когнітивні здібності (характеристика інформації, що передається емоціями, швидкість точність її обробки), уявлення про емоції (в ролі джерела інформації про себе та інших), індивідуальні прояви емоційності (емоційна стійкість, емоційна чутливість) [8].

У запропонованій Р. Бар-Оном моделі емоційна компетентність оцінюється дещо за іншими компонентами, а саме: навичками управління своїми емоціями,

міжособистісними стосунками і стресом, а також здібностями до адаптації і загальним настроєм [2].

Каролін Саарні поняття «емоційна компетентність» розглядає як єдність трьох аспектів: «Я»-ідентичності, характеру та історії розвитку. Сукупність здібностей чи вмінь, як стверджує К. Саарні, вміщує у собі таке:

- усвідомлення власних емоційних станів; - здатність розрізняти емоції інших;

- здатність використовувати емоції та форми вираження, прийняті в даній культурі (чи субкультурі), а на більш зрілих стадіях засвоювати культурні сценарії й зв'язувати емоції із соціальними ролями;

- здатність симпатичного та емпатійного включення в переживання інших;

- здатність усвідомлювати те, що внутрішній емоційний стан не обов'язково відповідає зовнішньому вираженню як у самого індивіда, так і в інших, а на більш зрілих стадіях

- здатність розуміти, як вираження власних емоцій впливає на інших, і враховувати це у власній поведінці;

- здатність справлятися зі своїми негативними переживаннями, використовуючи стратегії саморегуляції, які мінімізують інтенсивність або тривалість таких переживань (знімають «тяжкість переживання»);

- усвідомлення того, що структура або характер взаємовідносин великою мірою визначається тим, яким чином емоції виражаються у взаємовідносинах: безпосередністю, емоційною взаємністю або симетрією у взаємовідносинах;

- здатність бути емоційно адекватним, тобто розуміти власні емоції, якими б унікальними або культурно детермінованими вони не були, і відповідати уявленням про власний емоційний баланс [8].

На підставі восьми здібностей, визначених автором як структурні компоненти емоційної компетентності, можна зробити висновок, що цей феномен має соціокультурне коріння. Важливо відзначити відмінність між емоційним інтелектом та емоційною компетентністю: остання охоплює вміння, які є необхідними для успішної адаптації та функціонування в конкретному

соціальному оточенні. За словами К. Саарні, рівень емоційного інтелекту переважно визначається генетичними чинниками, тоді як емоційна компетентність формується під впливом соціальних інститутів та усталених соціокультурних уявлень та стереотипів щодо «емоційної поведінки». Важливо також зауважити, що мотивація, яка є мотиваційним елементом цього явища, в дослідженнях включена в поняття емоційної компетентності, що робить обґрунтованим відокремлення цих двох явищ.

Бар-Он виокремлює такі п'ять сфер компетенцій: внутрішньоособистісна сфера (самоаналіз, асертивність, незалежність, самоповага, самореалізація); міжособистісна сфера (емпатія, соціальна відповідальність, міжособистісні стосунки); адаптивність (уміння розв'язувати проблеми, реалістичність в оцінці дійсності, гнучкість); управління стресом (толерантність до стресу, контроль над імпульсами); загальний настрій (оптимізм, щастя).

На нашу думку, емоційна креативність є однією зі структурних складових емоційної компетентності. Вона розширює спектр можливих емоцій і дозволяє ефективно реагувати в нестандартних, швидкозмінюваних ситуаціях. Це підкреслює важливість розвитку емоційної креативності для досягнення високого рівня емоційної компетентності.

Емоційна компетентність означає, що особистість розвиває свій емоційний аспект в комплексі й поступово. Це включає набір знань, вмінь та навичок, які допомагають розуміти та адекватно реагувати на емоційну інформацію. Емоційна компетентність збагачує життєвий досвід особистості й дозволяє швидко аналізувати ситуації, що викликають емоції. Це також підкреслює необхідність навчання та тренування в цьому напрямку, оскільки здатність орієнтуватися у власному емоційному світі й взаємодіяти з навколишнім світом відповідно до цього є важливою для гармонійного життя.

Впровадження штучного інтелекту в сферу саморозвитку представляє собою одну з ключових трансформацій сучасного освітнього процесу. Штучний інтелект, або ШІ, стає надзвичайно потужним інструментом, який революціонує спосіб, яким ми вивчаємо, розвиваємо навички та набираємо нові

знання. Цей розділ присвячений вивченню ролі ШІ як каталізатора для особистого та професійного саморозвитку.

У 2016 році Клаус Шваб, засновник та президент Всесвітнього Економічного Форуму у Давосі, оголосив про початок Четвертої промислової революції, а її розвиток спрогнозував як дуже стрімкий та непередбачуваний [9, с. 416]. Саме Штучний інтелект (ШІ) став основою Індустрії 4.0. і є головним інструментом для подальшого розвитку економіки багатьох країн [5, с. 35]. Тільки за період 2022 року людство стало свідком стрімкого розповсюдження, популярності та загальної доступності ШІ в різних сферах життя. Він швидко навчається та набуває популярності в найрізноманітніших галузях, таких як мистецтво, освіта, економіка, медицина, екологія виконуючи поставлені задачі швидше, ніж це може зробити найдосвідченіший фахівець [4, с. 244].

Експертна група високого рівня Європейської комісії зі штучного інтелекту пропонує наступне визначення: штучний інтелект – це системи, розроблені людьми, які, отримавши комплексну мету, діють у фізичному чи цифровому світі, сприймаючи навколишнє середовище, інтерпретуючи зібрані структуровані або неструктуровані дані, на основі знань, отриманих з цих даних, приймають найкращі рішення (відповідно до попередньо визначених параметрів) для досягнення заданої мети [1].

Важливо зрозуміти, що штучний інтелект (ШІ) не є просто технологією, а складною галуззю досліджень, яка включає в себе різні піддисципліни з власною історією та специфікою розвитку. Розглядаючи потенційний вплив ШІ на освіту, важливо враховувати цю багатогранність.

Освіта виступає як основний фактор формування особистості та розвитку суспільства. Тому не дивно, що ШІ набуває все більшого попиту серед урядів різних країн, оскільки його використання може значно поліпшити навчальний процес.

Штучний інтелект (ШІ) в сучасному світі відіграє важливу роль у розвитку емоційної компетентності та самоосвіти. Існують різноманітні інноваційні технології та програми, які базуються на ШІ і спрямовані на покращення

розуміння, вираження та управління емоціями. Однією з вагомих переваг використання ШІ є його здатність адаптувати навчання до індивідуальних потреб користувача.

Кожна особистість унікальна, і тому індивідуальний підхід до навчання є надзвичайно важливим у розвитку емоційної компетентності. ШІ може аналізувати та враховувати психологічні особливості та потреби кожної людини, створюючи індивідуалізовані навчальні програми. Це дозволяє кожному користувачеві розвивати свої навички власними темпами та відповідно до власних мет цілей.

Такий підхід до навчання сприяє більш ефективному розвитку емоційної компетентності та забезпечує підтримку самоосвіти. Користувачі мають можливість обирати та керувати своєю індивідуальною траєкторією вивчення емоційної компетентності, що робить процес навчання більш привабливим та результативним.

Для розвитку штучного інтелекту засобаи штучного інтелекту ми пропонуємо використати наступні сервіси: ChatGPT, Teaching with AI, Tutor AI, та Accountabilabuddy.

ChatGPT - це штучний інтелект (ШІ) на основі глибокого навчання, який призначений для взаємодії з користувачами через текстовий чи усний ввід і вивід. Він відомий своєю здатністю генерувати природну мову, відповідаючи на запитання, коментарі та інші форми комунікації. ChatGPT був розроблений як частина багатофункціональної моделі штучного інтелекту, яка навчалася на великій кількості текстових даних, включаючи Інтернет.

Авторами ChatGPT є OpenAI, відома некомерційна організація, спеціалізована в галузі розробки штучного інтелекту. OpenAI заснована у 2015 році та має за мету розробку та популяризацію передових технологій штучного інтелекту з етичними та соціальними урахуваннями. Організація випустила декілька попередніх версій моделей, таких як GPT-2, GPT-3, та інші.

Окрім того, ChatGPT може бути використаний для самонавчання. Користувачі можуть взаємодіяти з системою, ставити запитання, аналізувати

відповіді та розвивати свої навички в області комунікації та розуміння тексту. Це робить ChatGPT потужним інструментом для освіти та розвитку емоційного інтелекту, а також для покращення загальних навичок в галузі обробки природної мови.

Teaching with AI - це розділ, де ChatGPT може знайти широкий спектр застосувань у сфері освіти. Інтелектуальні агенти, такі як ChatGPT, можуть бути використані для покращення процесу навчання та сприяння активному розвитку знань та навичок учнів. Важливою перевагою використання ChatGPT в освіті є його здатність надавати навчальну інформацію та відповіді на запитання у формі, доступній для учнів будь-якого рівня навчання.

Також, ChatGPT може використовуватися для індивідуалізації процесу навчання. Штучний інтелект може створювати персоналізовані навчальні матеріали, враховуючи індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня. Це сприяє ефективнішому освоєнню матеріалу та підвищує якість навчання.

Крім того, ChatGPT може бути корисним інструментом для підтримки вчителів. Він може створювати додаткові матеріали для викладачів, допомагати в підготовці уроків та надавати додаткові пояснення для студентів. Такий підхід може звільнити час вчителів для більш індивідуального спілкування з учнями та розвитку критичних навичок.

Застосування ChatGPT в освіті допомагає розвивати компетенції в області обробки природної мови та комунікації, а також стимулює покращення рівня загальної освіченості та навичок учнів. Ця технологія є обіцяє стати інструментом для вдосконалення освіти та навчального процесу у майбутньому.

Штучний інтелект **Tutor AI** — це передовий навчальний інструмент, створений для підвищення ефективності навчання студентів з різних предметів. Ця інноваційна платформа на основі штучного інтелекту, розроблена Даніелем Хабібом, має сім різних рівнів штучного інтелекту, що робить її комплексним і зручним ресурсом для академічного зростання.

Цей сервіс пропонує:

Мультипредметне навчання: Штучний інтелект-репетитор викладає широкий спектр предметів, гарантуючи, що студенти зможуть знайти відповідну інформацію для своїх робіт, від математики до історії та інших.

Зручний веб-інтерфейс: платформа легко доступна через веб-браузер, усуваючи потребу в складних установках або завантаженнях. Ця доступність гарантує, що учні можуть користуватися перевагами Tutor AI з будь-якого пристрою з підключенням до Інтернету.

Інтерактивне навчання: однією з головних переваг Tutor AI є його інтерактивні можливості. Це дозволяє користувачам задавати запитання, шукати роз'яснень і спілкуватися з іншими учнями, створюючи навчальне середовище для співпраці та підтримки.

Комплексні навчальні матеріали: Tutor AI служить єдиним сховищем навчального контенту. Це спрощує процес дослідження, консолідує різноманітні ресурси та навчальні матеріали в одному місці, заощаджуючи студентам дорогоцінний час і зусилля.

Персоналізоване навчання: система, керована штучним інтелектом, адаптує навчальний контент до індивідуальних потреб. Розуміючи сильні та слабкі сторони кожного учня, Tutor AI пропонує персоналізовані рекомендації щодо вмісту, тим самим оптимізуючи процес навчання.

Оцінка знань: користувачі можуть оцінити своє розуміння предмета, пройшовши швидкі тести, що дозволяє їм оцінити свій прогрес і визначити області, які потребують вдосконалення.

Безкоштовний доступ: Tutor AI доступний користувачам безкоштовно, що робить його інклюзивним і доступним інструментом для студентів із усіх верств суспільства.

Використання сервісу "Accountabilabuddy" для генерації мотивуючих цитат для розвитку емоційної компетентності має декілька ключових переваг. Перш за все, цей сервіс допомагає зміцнити емоційну стійкість та розвивати навички саморегуляції. Мотивуючі цитати стимулюють позитивне сприйняття життя та допомагають управляти стресом та негативними емоціями.

Використання такого сервісу також сприяє підвищенню самосвідомості та розумінню власних емоцій. Мотивуючі цитати можуть викликати глибоке саморефлексійне мислення та спонукати особу до розгляду власних переконань і цінностей, поліпшуючи емоційну інтелігентність. Крім того, такий сервіс сприяє підвищенню мотивації та віри в себе, надихаючи на досягнення цілей та розвиваючи емоційний капітал. Це сприяє психологічному здоров'ю та загальному самовдосконаленню, роблячи його важливим і корисним інструментом для індивідуального розвитку.

Загалом, ШІ відкриває нові можливості для розвитку емоційної компетентності, допомагаючи індивідуам краще розуміти себе та інших, керувати своїми емоціями та досягати вищого рівня соціальної та особистісної адаптації.

Висновок. Використання штучного інтелекту (ШІ) в процесі розвитку емоційної компетентності представляє собою значущий крок у вдосконаленні психологічного та соціального саморозвитку. ШІ дозволяє індивідам систематично вивчати та поліпшувати свої навички у керуванні емоціями, сприяючи як особистісному, так і міжособистісному зростанню.

Здатність ШІ аналізувати великі обсяги даних, пов'язаних з емоціями та психологічними станами, надає можливість користувачам з різними потребами отримувати індивідуалізовані рекомендації щодо поліпшення саморегуляції, розвитку емпатії та керування власними емоціями. В результаті аналізу даних, ШІ сприяє розумінню власних емоцій, їхніх джерел і впливу на процес прийняття рішень та взаємодію з іншими.

Індивідуалізований підхід, що надається ШІ, допомагає кожній особистості розвивати емоційну компетентність відповідно до її потреб та цілей, роблячи процес навчання більш доступним та ефективним. Усе це сприяє поліпшенню соціальних та психологічних навичок, сприятиме особистісному зростанню та адаптації у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. 5 Main Roles Of Artificial Intelligence In Education. *eLearning Industry*. URL: <https://elearningindustry.com/5-main-roles-artificial-intelligence-in-education> (date of access: 05.10.2023).
2. Болотіна І. М. Інтелект як основа саморозвитку менеджера. *Проблеми управління підприємств у сучасних умовах* : Матеріали XVIII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2022 р. Київ, 2022. С. 91. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/38031/1/Проблеми%20у%20правління%20підприємств%20у%20сучасних%20умовах%203бїрник%202022.pdf#page=11> (дата звернення: 19.09.2023).
3. Вілюнас В. К. Психологічні механізми мотивації людини. Київ, 2003. 230 с.
4. Вовк А. А. Штучний інтелект у дизайні 20-х років ххі століття. Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. Світязь Шацького району Волинської області, 16–18 червня 2023 року) ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 464 с URL: https://www.researchgate.net/profile/Volodymyr-Hrysiuk/publication/373173678_Innovacijni_tehnologii_v_dizajni_ditacoi_knigi/link/s/64de6cc1177c5904130095ff/Innovacijni-tehnologii-v-dizajni-ditacoi-knigi.pdf#page=244 (дата звернення: 04.10.2023).
5. Дерман Л.М. Глобалізація і діджиталізація та їх вплив на світові fashion-ринки у ХХІ ст. *Гілея: науковий вісник*. – К. : «Видавництво «Гілея», 2020. – Вип. 157 (№ 6-9). Ч. 2. Філософські науки. – С. 35-38.
6. Коновалов В. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі : магістерська робота : 015.20. Чернігів, 2018. 81 с. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6870/1/Застосування%20інформаційно-комунікаційних%20технологій%20у%20навчальному%20процесі.pdf> (дата звернення: 27.09.2023).

7. Марич Я. О. Взаємозв'язок емоційної компетентності керівника та психічного здоров'я на робочому місці його підлеглих (команди) : Магістерська робота : 8.053. Львів, 2019. 106 с.
URL: https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1700/Marych_Osoblyvosti%20emotsii%20noi%20kompetentnosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y (date of access: 26.09.2023).
8. Пальчук, М. І. Дистанційне навчання у професійній освіті / М. І. Пальчук // Проф.-техн. освіта. – 2013. – № 4. – С. 42–46.
9. Четверик-Бурчак А. Г. Емоційний інтелект як чинник успішності вирішення головних життєвих завдань. Психолінгвістика. 2013. № 14. С. 163–184.

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES AS A BACKBONE OF THE COMMON EUROPEAN RESEARCH AREA

Dahle Sebastian

*Dr. rer. nat., Assistant professor, University of Ljubljana, President of EURODOC
(Ljubljana, Slovenia)*

The increasing interconnectedness of the modern world has broad an ever-faster evolution of technology and an increasing pace of innovation in all aspects of science and society. In the Western world of today, this has had strong influences on the perception of safety and security, while it also created societies of Volatility, Uncertainty, Complexity, and Ambiguity for the individual (c.f. VUCA world). At the same time, not only benefits are drawn from the interconnectedness, but the dependencies also lead to challenges amongst the various crises of the last decades.

These challenges and security concerns need to be addressed through an open exchange and in cooperation – between economies, amongst societies, but all the more within academia. This can well be seen in the European Research Area, where the high-level funding mostly addresses technology, engineering and natural sciences, but where

all larger policy-changes are informed by insights from the humanities and social sciences.

Correspondingly, calls are increasing to strengthen the funding and recognise the importance of these fields for society and economy, particularly so in times of crisis and seemingly overwhelming challenges.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Діра Надія

докторка філософії PhD 011, асистентка кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Для здобувачів вищої освіти формування асертивної поведінки має суттєве значення у процесі становлення їхньої професійної особистості. Враховуючи той факт, що більшість часу студенти приділяють стадії активного навчання, опановуючи професійні навички і знання, та часто зустрічаються із справжніми викликами. Такі навички допомагають їм висловлювати свої думки щодо освітніх питань, якісно підтримувати комунікацію з викладачами та одногрупниками, а також висувати та дотримуватися особистісних меж у випадку, коли це необхідно. Формування асертивної поведінки дозволить здобувачам вищої освіти відчувати себе більш впевнено під час виконання професійних обов'язків та контролювати ситуацію в освітньому середовищі.

Професійна впевненість у собі є ключовим напрямком для саморозвитку молодого спеціаліста. Коли студенти працюють над розвитком асертивних навичок, вони вчаться виразно виражати свої ідеї на робочому місці, ефективно співпрацювати з колегами, вирішувати конфлікти та використовувати конструктивну критику. Дані властивості дозволять їм бути конкурентоспроможними на ринку праці та вдало розвивати свій кар'єрний шлях.

Багато вчених і дослідників у галузі філософії, педагогіки, соціології та психології досліджували феномен розвитку асертивних якостей особистості під різним науковим кутом. Зокрема, **Альберт Бандура** (*Albert Bandura*) - видатний американський психолог, розробив концепцію саморегуляції та вивчив вплив асертивної поведінки на самовизначення та самооцінку особистості. **Волтер Мішель** (*Walter Mischel, 1930-2018*), американський психолог та вчений, досліджував поняття самоконтролю та внутрішнього контролю, які пов'язані з асертивною поведінкою та самооцінкою. **Елізабет Версага** (*Elizabeth Versage, 1947-2003*), американська психологиня, займалася питаннями, які присвячені асертивності та її впливу на стосунки та спілкування в міжособистісному контексті. **Ренді Петерсон** (*Randall C. Peterson*) присвятила низку досліджень присвячених впливу асертивності на освітнє середовище та на успіх студентів. Ці дослідники та багато інших вчених допомогли зрозуміти важливість асертивної поведінки та її вплив на формування професійної впевненості в собі серед студентів та молоді.

На філософському рівні (Арістотель, К.А. Гельвецій, А. Данте, Конфуцій, В.Г. Кремен, І.І. Огієнко, К. Салютаті, Г.С. Сковорода, Сократ та інш.) і в соціально-психологічному аспекті (Т.Г. Дріга, С.М. Кондратюк, В.З. Лучківа, С.К. Мельничук, В.В. Мойсеєнко, Г.І. Олійник, Н.М. Подоляк, О.П. Саннікова, К.О. Чулкова, М.І. Шинкар та інш.), при здійсненні теоретичного аналізу асертивності в психології розвитку українських та зарубіжних психологічних шкіл, нам неминуче натрапити на різноманітні точки зору на характер формування та походження цього поняття. В роботах іноземних психологів асертивність зазвичай асоціюється із особистісним успіхом, самостійністю, незалежністю та цілеспрямованістю. За словами К. Чулканова, поняття, яке ми розглядаємо, часто розглядається у контексті етичних переконань, відповідальності, особистої позиції та здатності протистояти груповому тиску [1].

Розуміння асертивної поведінки в різних філософських теоріях і концепціях (від II–I тис. до н.е. до XX століття) пов'язане із проявами

доброчесної, гідної, та наполегливої поведінки, яка характеризується гуманізмом, повагою до інших і дотриманням власної гідності, моральності та впевненості.

У давніх філософсько-релігійних ідеях Стародавньої Індії - Ведах (II–I тис. до н.е.), виражали переконання, що припинення духовного взаємозв'язку призводить до зупинки розвитку людства [2].

Давньогрецькі філософи Сократ і Арістотель вказували на важливість асертивної поведінки через філософію і моральну істину, об'єднуючи знання і доброчесність. Головною метою людини було пізнання себе, виявлення доброчесної поведінки та здійснення волі [3].

Важливість асертивних складників, таких як свобода від інших, повага до власної гідності, прав і інтересів, бажання отримувати визнання власної цінності, впевненість та наполегливість при захисті своїх прав, виділялися в творах філософів, політичних та культурних діячів XVIII–XX століть, таких як К.А. Гельвецій, М.С. Грушевський, І. Кант, В.Г. Кремень, Дж. Локк, І.І. Огієнко, Т.Г. Шевченко, І.Я. Франко, К. Ясперс тощо [4; 5].

Протилежну позицію висловлював англійський філософ і педагог XVII століття Дж. Локк у творах "Про керування розумом" та "Два трактати про правління", де він критикував невпевненість у собі, "людей, які самі себе пригнічують та відчаюються при мінімальних труднощах, вирішуючи, що вони не можуть оволодіти певною наукою або знаннями" [6].

Дослідження теоретичних аспектів формування асертивної поведінки є надзвичайно важливим, оскільки воно сприяє кращому розумінню і підвищенню особистісної розвиненості і міжособистісних відносин. Важливість цього дослідження сприяє покращенню міжособистісних відносин, бо розуміння асертивної поведінки допомагає людям спілкуватися ефективніше, конструктивно висловлювати свої потреби та думки, а також бути відкритими до потреб і поглядів інших. Це сприяє зменшенню конфліктів і покращенню взаєморозуміння. Також дана тематика сприяє розвитку особистості: асертивна поведінка сприяє збільшенню впевненості у собі, відчуттю власної гідності і самоцінності. Це допомагає особистості бути більш стійкою в стресливих ситуаціях

і краще впоратися зі стресом. Ефективне вирішення конфліктів виявляється у вмінні виражати свої обґрунтовані потреби та думки без агресії або пасивності. Це допомагає вирішувати конфлікти шляхом конструктивної дискусії та знаходити компроміси. Одним із головним фактом, є те, що сформована асертивна поведінка сприяє покращенню комунікації, відносин і спілкування в різних сферах життя, включаючи професійну, особисту та соціальну. Вміння виявляти асертивну поведінку робить особистість більш успішною в соціальних ситуаціях, сприяє формуванню позитивного враження на інших і підвищує можливість досягнення своїх цілей.

Отже, дослідження теоретичних аспектів формування асертивної поведінки має велике значення для підвищення якості життя, соціальної адаптації і взаєморозуміння з оточуючими.

Список використаних джерел:

1. Чулкова К.О. Аналіз досліджень проблеми асертивної поведінки особистості. Психологічний часопис. 2018. Т. 1. Вип. 11. С. 38–45.
2. Дріга Т.Г. Контент-аналіз поняття «асертивність». Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2015. № 3. С. 158–165.
3. Шинкар М.І. Проблема асертивності в сучасному суспільстві. Вісник Національного університету оборони України. Серія «Питання психології». 2020. Т. 1. Вип. 54. С. 210–213.
4. Олійник Г.І. Особливості агресивності у осіб із різним рівнем асертивності. Львів, 2020. 155 с.
5. Подоляк Н.М. Індивідуально-психологічні особливості асертивності особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 ; Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 2014. 200 с.
6. Кондратюк С.М. Впевненість у собі як один з аспектів життєвого успіху студентської молоді. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2014. Вип. 2 (1). С. 76–80.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

Єрмоленко Альвіна

*студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, група ПО-200016,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

Навчання іноземних мов є важливим компонентом сучасної освіти. Воно дозволяє людям спілкуватися з представниками інших культур, отримувати доступ до інформації та знань, які недоступні в рідній мові. Навчання іноземних мов має свої психологічні та педагогічні аспекти, які необхідно враховувати при розробці та реалізації навчальних програм.

Навчання іноземних мов є складним процесом, який вимагає від учнів певних психологічних характеристик. Серед них: [1, с. 35]

Мотивація. Мотивація є одним із найважливіших факторів успішного навчання. Учні повинні мати бажання вивчати іноземну мову. Мотивацію можна стимулювати за допомогою різних методів, таких як використання цікавих матеріалів, створення позитивної атмосфери в класі та надання учням можливості практикувати мову в реальному житті.

Здатність до навчання мов. Навчання іноземної мови вимагає від учнів певних мовних навичок, таких як розуміння мови на слух, читання, письмо та говоріння. Ці навички розвиваються з часом і в процесі практики.

Адаптивність. Навчання іноземної мови може бути складним і вимагати від учнів адаптації до нової культури та способу мислення. Учні повинні бути готові до того, що вони будуть робити помилки і що їм знадобиться час, щоб досягти успіху. [2, с. 54]

У світі існує безліч різних педагогічних підходів до навчання іноземних мов. Деякі з найпоширеніших підходів включають

Традиційний підхід. Традиційний підхід до навчання іноземних мов фокусується на вивченні граматики та лексики. Учні вивчають правила мови та запам'ятовують слова та фрази.

Коммунікативний підхід. Коммунікативний підхід до навчання іноземних мов фокусується на розвитку навичок спілкування. Учні навчаються використовувати мову в реальному житті для спілкування з іншими людьми.

Інтегрований підхід. Інтегрований підхід до навчання іноземних мов поєднує в собі елементи традиційного та комунікативного підходів. Учні вивчають мову за допомогою різних методів, таких як вивчення граматики, лексики та спілкування. [3, с. 54]

Кожен з педагогічних підходів до навчання іноземних мов має свої переваги та недоліки. Традиційний підхід дозволяє учням отримати міцні основи мови, але він може бути не таким ефективним для розвитку навичок спілкування. Коммунікативний підхід дозволяє учням розвивати навички спілкування, але він може бути не таким ефективним для вивчення граматики та лексики. Інтегрований підхід поєднує в собі переваги двох попередніх підходів, але він може бути більш складним для реалізації. [4, с. 25–37]

Вибір педагогічного підходу до навчання іноземних мов залежить від ряду факторів, таких як вік учнів, їхні цілі навчання та рівень підготовки. Для молодших учнів, які тільки починають вивчати мову, може бути корисним традиційний підхід. Для старших учнів, які хочуть розвивати навички спілкування, може бути корисним комунікативний підхід. Інтегрований підхід може бути корисним для учнів будь-якого віку, які хочуть отримати міцні основи мови та розвивати навички спілкування.

Навчання іноземних мов є складним процесом, який вимагає від учнів певних психологічних характеристик і застосування ефективних педагогічних підходів. Вибір педагогічного підходу залежить від ряду факторів, таких як вік учнів, їхні цілі навчання та рівень підготовки. [9, с. 71–76]

Навчання іноземних мов є важливим напрямом освіти в сучасному світі. Воно сприяє розвитку міжкультурної комунікації, розширенню кругозору та професійних можливостей людини.

У різних країнах світу існують різні підходи до навчання іноземних мов. Ці підходи відрізняються за своїми цілями, принципами, методами та засобами навчання.

Традиційний підхід до навчання іноземних мов передбачає оволодіння мовою за допомогою вивчення граматики, лексики та фонетики. Компетентнісний підхід до навчання іноземних мов передбачає розвиток у учнів комунікативної компетенції. Інтегрований підхід до навчання іноземних мов передбачає поєднання традиційного та компетентнісного підходів.

Вибір підходу до навчання іноземних мов залежить від багатьох факторів, зокрема від вікових особливостей учнів, їхньої мотивації, а також від цілей навчання.

Список використаних джерел:

1. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія. Ужгород: ЗакДУ, 2021. 560 с.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К. 2016. 256 с.
3. Горун Г. Використання нових інформаційних технологій на заняттях з англійської мови. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 140 с.
4. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2021. 7. С. 25–37.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів /

- Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
6. Приходько Д. С. Інтеграція сучасних технологій у процес вивчення та викладання іноземних мов. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов». Київ, 2019. С. 191.
  7. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник/ НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД«ЕКМО», 2021. 320 с.
  8. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С.Ю.Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. К. : Ленвіт, 2015. 444 с.
  9. Тесцова О. Роль цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2023. 1 (204). С. 71–76.

ДИДАКТИЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ»

Зварич Христина
студентка 2 року навчання, спеціальності 011 «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Діра Надія, наукова керівниця, докторка філософії PhD 011, асистентка кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Інформаційні технології стали невід’ємною частиною навчання на різних рівнях освіти. Вони призначені для підвищення ефективності навчання,

створення інтерактивних навчальних матеріалів, а також для дистанційного навчання та самонавчання. Дослідження тематики «Дидактична сутність категорії «інформаційна технологія навчання»» має велику актуальність у сучасному освітньому середовищі. Зокрема, це швидкі зміни в сучасному світі. Сучасне суспільство переживає стрімкі зміни, особливо в контексті технологій та інформації, що від них надходить. Інформаційні технології надають можливість постійного доступу до величезного обсягу інформації та сприяють глобалізації знань. Вища освіта повинна відповідати цим змінам та готувати здобувачів вищої освіти до викликів інформаційного простору.

Дидактика досліджує процеси навчання, а також способи, якими найкраще передавати знання. Розуміння того, як інформаційні технології впливають на дидактичний процес, допоможуть оптимізувати освітній процес та підвищити результативність освіти.

Аналізуючи існуючі дослідження в даній тематиці нами виділено декілька основних напрямів використання сучасних інформаційних технологій у освітній галузі. Зокрема, це: використання апаратних та програмних інструментів інформаційних технологій для покращення процесу навчання (підвищення наочності при викладанні навчального матеріалу, можливість моделювання різних об'єктів та процесів, систематизація та логічне впорядкування навчального матеріалу, розробка тренажерів та контроль засвоєння знань); реалізація різних форм навчання, включаючи індивідуальне, колективне, самостійне та дистанційне навчання; автоматизація навчання за допомогою сучасних автоматизованих навчальних систем; розробка комп'ютерних навчальних курсів та програмно-методичних комплексів для різних дисциплін; науково обґрунтована розробка сценаріїв комп'ютерних навчальних програм, експертиза та оцінка якості педагогічних програмних засобів; використання комп'ютерних телекомунікацій у навчанні; навчання професійного застосування інструментів інформаційних технологій в управлінській освіті, включаючи використання автоматизованих систем управління та автоматизованих робочих

мість; застосування інструментів інформаційних технологій у психолого-педагогічних дослідженнях тощо [1].

Ці напрями використання інформаційних технологій у навчанні та управлінні освітою відображають різноманітні аспекти впливу технологій на освітню сферу.

Аналіз наукових праць вітчизняних та іноземних авторів, що стосуються питань технологій навчання, дозволяє використовувати деякі основні характеристики, які є спільними для цієї проблематики. Серед цих спільних ознак виділяються: діагностичне цілеутворення, досягнення результативності, раціональне використання ресурсів, алгоритми використання, можливість проектування, забезпечення цільності процесу, можливість керування, можливість коригування та можливість проведення спостережень [2].

Використовуючи сучасні навчальні засоби та інструментальні середовища, можна створити високоякісні програмні продукти, проте це не завжди означає внесення нововведень у теорію навчання. У майбутньому це обмежується автоматизацією різних аспектів навчального процесу, таких як перенесення інформації з паперових носіїв до комп'ютерів і т.д.

Можна говорити про нову інформаційну технологію навчання лише у випадку, вона відповідає основним принципам педагогічної технології, вирішує завдання, які раніше залишилися невирішеними, і якщо використовує комп'ютерну та інформаційну техніку для підготовки та передачі інформації студентам [3].

Ми пропонуємо розглядати технологію навчання як комплекс процесів викладання та навчання, спрямованих на активізацію діяльності учасників. Інформаційна технологія навчання у професійній підготовці фахівців охоплює загальнопедагогічні, психологічні, дидактичні та методичні схеми взаємодії педагогів і студентів, враховуючи технічні та людські ресурси. Вона спрямована на розробку та впровадження навчального змісту, методів, форм та інформаційних засобів, які відповідають цілям освіти, вимогам майбутньої професійної діяльності та професійним якостям фахівця [4].

Список використаних джерел:

1. Костікова І.І. Стан і перспективи інформатизації вищої освіти /І.І. Костікова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання іспорту. – 2007. – № 7. –С. 74-78.
2. Вембер В. П. Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес [Електронний ресурс] / В. П. Вембер // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 3. – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/262/248>.
3. Уйсімбаєва Н. Розвиток професійної компетентності – шлях до підготовки висококваліфікованих фахівців // Рідна школа. – 2006. – №9. – С. 17-19
4. Василенко Ю. М. Становлення та розвиток дистанційного навчання в Україні [Електронний ресурс] / Ю. М. Василенко // Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития : 210 материалы междунар. науч.-практ. интернет-конф. (2 – 12 окт. 2012 г.). – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer28/612.pdf>.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Івашківський Андрій

*аспірант гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету
біоресурсів і природокористування України (Україна, м. Київ)*

На сучасному етапі розвитку суспільства загострюється низка проблем, пов'язаних з його життєдіяльністю, екзистенційними цінностями й перспективами. Кризові економічні й екологічні явища зумовлюють посилення уваги до розуміння наслідків, зокрема, й правових, виробничої діяльності й відповідальності за її результати. Задеклароване прагнення до сталого розвитку

безпосередньо відображається у низці обмежень у професійній діяльності співробітників багатьох компаній, задіяних у різних галузях. Все вище зазначене вимагає відповідної орієнтації підготовки майбутніх фахівців, які мають володіти не тільки професійними компетентностями, але й правовою культурою.

Правова культура посідає важливе місце в процесі функціонування правової держави. Рівнем правової культури обумовлюються демократичні процеси, становлення громадянського суспільства та правової держави, заснованих на принципах гуманності та соціальної справедливості, де вищою цінністю є права і свободи людини. Враховуючи вказане, виявлення ознак високої правової культури є не лише показником високої громадської активності, а й свідченням нового рівня правосвідомості громадян країни.

Правова культура особистості передбачає не тільки знання законодавства, але й уміння користуватись правовим інструментарієм у практичній діяльності. З огляду на це завданням закладів вищої освіти, у тому числі й аграрної, є формування у студентів правосвідомості й правового мислення, прищеплення основ правомірної поведінки загалом і особливо у сфері власної професійної діяльності. Знання права, розуміння його соціальної сутності має супроводжуватися вмінням користуватися своїми юридичними правами та усвідомленим виконанням своїх юридичних обов'язків.

В основі методології формування професійної правової культури домінуючими мають стати загальнолюдські цінності – правові ідеали, як стрижень духовного світу особистості. Щоб майбутній спеціаліст міг успішно працювати у галузі обраної їм професії, необхідно під час навчання формувати у нього не тільки спеціалізовані професійні знання, а й сприяти напрацюванню правового імунітету, вихованню правових ідеалів, переконань, що зумовлює цілеспрямовану професійну правомірну поведінку. На цій основі відбувається формування професійної правової культури, яка має важливе значення для підготовки майбутнього фахівця. Професійне навчання, відірване від правової освіти та правового виховання, втрачає свій сенс і сутність, оскільки сформованість професійної правової культури – форпоста суспільних відносин –

більш високий результативний рівень підготовки спеціаліста, ніж сформованість лише тільки спеціалізованих професійних знань. Саме тому уявляється доцільним постановка питання у напрямі стратегії професійного виховуючого правового навчання. [1; с.156]

Формування правової культури молодих фахівців аграрного профілю залежить від змісту і методики викладання правових дисциплін. Обсяг і зміст правових дисциплін визначається для вищих навчальних закладів потребою суспільства у вихованні свідомого громадянина, а також високими вимогами до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівня особи.

Список використаних джерел:

1. Ткачова Н. Професійна правова культура, її зміст та роль у подальшому цивілізованому розвитку України /Н. Ткачова/ Юридичний вісник 3(24)2012. – С.156.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Ілляшенко Анастасія

Студентка 3 курсу, Гуманітарно-педагогічного факультету, спеціальності

«Соціальна робота», Національний університет біоресурсів

і природокористування України (м. Київ, Україна)

Розвиток творчого мислення є важливим завданням освіти, оскільки ця навичка є необхідною для успіху в сучасному світі. Творчість сприяє розвитку креативності, критичного мислення, проблемного підходу та багатьох інших навичок. Проте методи розвитку творчого мислення мають бути адаптовані до вікових особливостей дітей. У цій тезі я проведу порівняльний аналіз різних

методів розвитку творчого мислення у дітей різних вікових груп, починаючи від дошкільників і закінчуючи підлітками.

Спочатку розглянемо методи, що сприяють розвитку творчого мислення в дошкільників:

1. Гра сприймання світу

Дошкільники навчаються сприймати світ через гру та експериментування. Гра допомагає розвивати уяву та творчість. Діти можуть вигадувати власні історії, конструювати будівлі з різних матеріалів та розвивати соціальні навички через спільні ігри.

2. Малювання та мистецтво

Діти вивчають та виражають свої ідеї через малювання та мистецтво. Це розвиває їхню творчість, уяву, допомагає вивчити кольори та форми. Малювання є способом для дітей виразити свої думки і почуття, які ще не завжди можуть бути висловлені словами.

3. Казки та рольові ігри

Дітям подають казки та створюють ситуації для рольових ігор. Це сприяє розвитку фантазії та соціальних навичок, оскільки діти відтворюють різні ролі та сюжети. Вони навчаються сприймати світ з позиції інших персонажів, що сприяє розвитку емпатії та розумінню інших.

Наступним кроком розглянемо методи розвитку творчого мислення у молодших школярів (7-10 років).

1. Головоломки та завдання

Молодших школярів можна задовольняти складними завданнями та головоломками, які вимагають креативного підходу та логічного мислення. Вони навчаються шукати нестандартні рішення та аналізувати інформацію.

2. Наукові експерименти

Робота над науковими експериментами допомагає молодшим школярам розвивати навички спостереження, аналізу та висновків. Вони можуть самостійно визначати гіпотези та проводити дослідження.

3. Інтерактивні ігри та завдання

Використання комп'ютерних програм та інтерактивних ігор може бути корисним для стимулювання логічного мислення та креативності. Такі ігри можуть навчати дітей розв'язувати завдання та вирішувати проблеми за допомогою технологій.

Розглянемо методи розвитку творчого мислення, враховуючи потреби старших школярів:

1. Проектна діяльність

Старші школярі можуть працювати над проектами, що вимагають планування, дослідження та представлення результатів. Вони навчаються працювати над завданнями на довгостроковий період та керувати ресурсами.

2. Дослідження та аналіз літератури

Робота з науковими статтями та літературними текстами допомагає розвивати критичне мислення та аналітичні навички. Старші школярі навчаються визначати найважливішу інформацію, аналізувати її та робити висновки.

3. Співпраця та дискусії

Важливо створити можливості для обміну ідеями та співпрацю в групах для розвитку соціальних навичок та вмій приймати рішення. Діти можуть обговорювати складні питання та намагатися знайти спільні рішення.

Методи розвитку творчого мислення у підлітків (15-18 років)

1. Складні завдання та проблеми

Підлітки можуть займатися розв'язанням складних завдань, включаючи ті, що стосуються реальних проблем суспільства. Вони навчаються аналізувати складні ситуації та шукати інноваційні рішення.

2. Проектна робота та дослідницька діяльність

Підлітки можуть працювати над проектами з глибоким аналізом та дослідженнями. Вони навчаються ставити цілі, планувати та виконувати дослідження, а також аналізувати отримані результати.

3. Розвиток соціальних навичок

Важливо надавати можливості для комунікації, співпраці та вирішення конфліктів. Підлітки вивчають, як співпрацювати в командах, слухати інших та вирішувати розбіжності.

Отже методи розвитку повинні враховувати вікові особливості та індивідуальність кожної дитини. Сприяючи розвитку творчості та критичного мислення, ми готуємо молоде покоління до викликів сучасного світу. Розуміння різних методів розвитку творчого мислення допомагає освітянам та батькам вибрати належний підхід для кожної вікової групи.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ: СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ

Кабак Ірина

*студентка 3 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, Національний
університет біоресурсів і природокористування України*

(м. Київ, Україна)

*Рожков Юрій, науковий керівник - доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу,*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

Лінгвістика тексту є глибокою та важливою галуззю лінгвістики, яка вивчає структуру, функції та способи аналізу текстів. Ця наука допомагає нам краще розуміти, як мова використовується для створення змістовних комунікаційних конструкцій, а також виявляє важливі зв'язки між мовними одиницями та контекстом, сприяючи розвитку нашого мовленнєвого мистецтва та підвищенню мовної грамотності.

Лінгвістика тексту досліджує, які лінгвістичні елементи (слова, речення, абзаци) спільно працюють у тексті для передачі певного значення. Вона аналізує,

як текст будується і організовується, щоб досягти своєї мети, будь то інформативний текст, художній твір, реклама чи наукова стаття.

Одним з важливих аспектів лінгвістики тексту є вивчення семантики тексту. Семантика тексту досліджує, як слова та вирази у контексті набувають конкретного значення. Вона виявляє, як текст може бути інтерпретований різними читачами залежно від їх знань, досвіду та сприйняття. Семантика тексту допомагає нам розуміти, як терміни та поняття розглядаються в різних контекстах і як це впливає на сприйняття тексту.

Крім того, лінгвістика тексту вивчає структуру тексту та його мовні особливості. Вона розглядає лексичний та граматичний аспекти тексту, виявляючи, як вони використовуються для досягнення певних комунікаційних цілей. Наприклад, в художньому тексті автор може використовувати образи та метафори для створення живописних зображень, тоді як в науковому тексті важливий точний та об'єктивний мовний стиль.

Лінгвістика тексту також вивчає проблеми спілкування через мову. Вона допомагає нам розуміти, як текст може бути ефективним засобом комунікації та як він впливає на сприйняття та враження аудиторії. Це особливо важливо в сучасному інформаційному суспільстві, де текст використовується в різних медіа та платформах.

У підсумку, лінгвістика тексту глибоко досліджує мову у контексті текстів та допомагає нам краще розуміти, як мова працює як засіб комунікації. Вона розкриває та аналізує таємниці того, як слова та вирази поєднуються, щоб створити мовні твори, які надають зміст нашому світу та нашим ідеям.

Лінгвістика тексту включає в себе аналіз структури текстів. Текст може бути організованим різними способами, і кожна структура має свої особливості. Наприклад, науковий текст зазвичай має вступ, розділи з методологією та результатами дослідження, а також висновки. З іншого боку, художня проза може бути організована в розділи або глави, які розкривають сюжет та розвивають персонажів. Аналіз структури тексту допомагає виявити, як автор досягає своєї мети через логічну організацію.

Лінгвістика тексту також вивчає мовні засоби, які використовуються для побудови тексту. До цих засобів належать лексика, граматики та стилістика. Лексичний вибір може впливати на емоційний забарвлення тексту, створюючи атмосферу чи настрій. Граматики визначає структуру речень і відносини між словами. Стилiстика включає в себе вибір мовних фігур, таких як метафори, алітерація, іронія та інші, які роблять текст більш цікавим і ефективним.

Одним з ключових аспектів лінгвістики тексту є аналіз семантики. Семантика досліджує значення слів та виразів у тексті та їх взаємодію. Наприклад, якщо в тексті зустрічається слово "літаючий", його значення може змінюватися в залежності від контексту: від "літаючих птахів" до "літаючих фарб". Аналіз семантики допомагає розкрити багатогранність мови та виразити точність та багато значення.

Загалом, лінгвістика тексту допомагає розкрити глибину мовленнєвого виразу і розуміння текстів як складової частини нашого культурного спадку. Ця наука відкриває перед нами багато методів та підходів до аналізу текстів, допомагаючи розкрити їхню сутність та значення для сприйняття інформації та мовного мистецтва.

ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Кирик Олена

*студентка 2 року навчання, спеціальності 011 «Педагогіка вищої школи»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

*Діра Надія, наукова керівниця – докторка філософії PhD 011, асистентка
кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Педагогічна діяльність включає в себе не тільки передачу інформації, але вимагає також наявності харизми та розвинутих лідерських якостей для успішного виконання педагогічних завдань.

Лідер є важливою частиною системи і грає роль в її динаміці. Він допомагає іншим до ентузіазму, сприяє реалізації свого майбутнього та сприяє адаптації до змінного успішного проходження через інші етапи діяльності. Лідер мотивує людей до досягнення завдань та до нових викликів.

Лідерство передовими дослідниками розглядається як процес і характеристика якостей особистості одночасно. Як процес, він включає застосування механізмів впливу для встановлення мети та стимулювання поведінки цілої групи чи організації. Як характеристика, лідерство представляє собою сукупність рис особистості, яка починає викладацьку діяльність. Цей стиль може бути авторитарним, ліберальним або демократичним і відобразитися в способі управління та спілкуванні зі студентами або колегами.

Педагоги відрізняються за стилем викладання. Авторитарний педагог сильно централізує владу, використовує екологічні рішення самостійно, обмежує контакти зі студентами або колегами і вимагає виконання своїх вказівок беззаперечно. Демократичний педагог надає більшої самостійності учням чи колегам, залучивши їх до процесу прийняття рішень, створює умови для

ефективної роботи і справедливо оцінює зусилля, ставлячись з повагою та піклуванням [1].

Таким чином, дослідження та розуміння цих аспектів сприяє покращенню якості навчання та спілкування і продукує формування лідерських позицій в освітній галузі.

Демократичний педагог вважає за важливе регулярне та відкрите інформування учнів чи колег про розвиток та майбутні можливості групи. Він орієнтується на потенціал кожної особистості та підтримує її бажання реалізувати свої інтелектуальні та професійні можливості [2].

Педагог ліберального типу, натомість, виявляє пасивність у своїй роботі та не виявляє ініціативи. Він чекає на вказівки та не бажає брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх наслідки. Цей тип педагога недостатньо втручається в справу учнів чи колег і виявляє обмежену активність, в основному виступаючи як посередник у відносинах з іншими групами.

У взаємодії з учнями чи колегами педагог ліберального типу володіє ввічливими та доброзичливими ставленнями, демонструє повагу та намагається допомогти у вирішенні їх проблем. Він готовий вислуховувати критику та пропозиції, але, як правило, не здатен реалізувати ці ідеї в житті [3].

В 1980-х роках, Дж. Каузес та Б. Познер розробили концепцію педагогічного лідерства, зосереджуючи увагу на конкретних діях та вчинках відомих лідерів. Вони визначили п'ять ключових аспектів, які об'єднують певні моделі поведінки: 1) замість прямого керування, підкреслювати важливість спільного бачення; 2) надихати та надавати натхнення, а не лише мотивувати, визнавати досягнення та адекватно винагороджувати тих, хто їх досягає; 3) спрямовувати своїх підлеглих на майбутнє, залучаючи якнайбільше послідовників; 4) дати можливість іншим проявити свою здатність, підтримувати співпрацю та сприяти розвитку індивідуальних якостей наступників; 5) надихати людей особистим прикладом та направляти їхні зусилля на досягнення чітких результатів [4].

Цим принципам І.А. Зязюн додав один: «викладач повинен бути не тільки майстром у зацікавлених студентів своєю дисципліною, але й експертом у розвитку їх дослідницьких навичок».

Педагог, який бажає працювати максимально ефективно та забезпечувати найбільший позитивний вплив від своєї роботи зі студентами, не повинен обмежувати себе одним стилем лідерства протягом усієї своєї кар'єри. Він повинен володіти більшими стилями навчання, методами впливу та контролю, і вміти вибирати належний стиль, орієнтований на конкретний контекст та доречність ситуації [2].

Отже, можемо підсумувати, що лідерські якості є важливою складовою професійної компетентності педагога і впливають на ефективність його роботи та взаємодію зі студентами, колегами та іншими учасниками освітнього процесу. За рахунок добре розвинутих лідерських якостей педагог здатен реалізувати себе у різних ракурсах, зокрема у відповідальності, оскільки педагог повинен бути відповідальним за свої рішення і дії. Це включає в себе ретельне планування та дбайливе виконання освітнього навантаження, контроль над своєю діяльністю та прийняття відповідальності за результати навчання здобувачів [3].

Також, немало важливим аспектом вдалої педагогічної діяльності є розвинута емпатія. Педагог повинен розуміти почуття та потреби тих, кого навчає. Емпатія підтримки педагогів створює сприятливу атмосферу для навчання, розвитку стосунків та ефективного вирішення конфліктів.

Здатність спілкуватися та взаємодіяти з учнями, батьками та колегами важлива для успішної роботи педагога. Він повинен вміти чітко висловлювати свої ідеї, слухати інші та сприяти взаєморозумінню.

Педагог повинен мати певну освітянську місію та вести своїх учнів до досягнення конкретних цілей. Він повинен бути прикладом та надихати інших до саморозвитку та самовдосконалення [1].

Педагоги-лідери вміють аналізувати складну ситуацію, виявляти проблеми та знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Вони не вагаються у прийнятті важких рішень.

Також педагоги повинні бути здатні працювати в команді та співпрацювати з іншими викладачами для досягнення спільних цілей.

Лідерські педагоги повинні бути готовими до адаптації своїх методів та підходів до конкретних ситуацій та вміти вносити корективи у вже існуючі сценарії подій [4].

Отже, достатньо розвинуті лідерські якості роблять педагога більш успішним у досягненнях навчальних та виховних цілей, а також сприяють підвищенню якості освіти та розвитку студентів. Також, ці особистісні якості педагога сприяють розвитку їх учнів, підтримуючи їхні інтереси, виявляючи їх здібності та надаючи можливості для самовираження.

Список використаних джерел:

1. Основи практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К. : Либідь, 2001. – 534 с.
2. Товканець О. Концепція лідерства в освітньому менеджменті. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. 2018. № 2 (8). С. 39–43.
3. Єрмоленко А.Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 1 (45). С. 205-213
4. Сидоренко В.В. Розвиток професійної компетентності сучасного педагога в умовах відкритої освіти: кластерний аналіз. Професійна компетентність педагога в умовах оновленого змісту освіти та вимог ринку праці: зб. матеріалів доп. учасн. III регіональної науково-практичної конференції. Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2017. С.8 – 17

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЗАВДАННЯ ТА ЦІЛІ

Кияшко Святослав

аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування

України (м. Київ, Україна)

Процес розвитку інформаційних технологій та особливо технології штучного інтелекту в Україні нарешті починає отримувати офіційну підтримку на державному рівні, причому «як одного з пріоритетних напрямів у сфері науково-технологічних досліджень».

Так 2 грудня 2020 р. розпорядженням Кабінету Міністрів було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні до 2030 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>). В ній задекларовано, що «пріоритетними сферами, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту, є: освіта і професійне навчання, наука, економіка, кібербезпека, інформаційна безпека, оборона, публічне управління, правове регулювання та етика, правосуддя». Тож сама проблематика навчання в сфері штучного інтелекту набуває нового загальнодержавного значення.

В даній Концепції штучний інтелект визначено як «організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань».

Також означено ряд завдань, виконання яких необхідно забезпечити, щоб успішно досягнути цілей Концепції у сфері освіти, зокрема, першими пунктами

зазначено «удосконалення навчально-методичної бази; та організація курсів для педагогічних працівників щодо роботи з даними та основ штучного інтелекту». Причому, саме керівники закладів освіти повинні стати лідерами такого навчання і своїм прикладом та авторитетом сприяти процесу стабільного розвитку відповідних компетентностей у підлеглих.

А для цього, по-перше, необхідно дати керівникам закладів освіти уявлення про те, що таке сучасні системи штучного інтелекту, історію їх появи, розвитку та основні можливості. Тобто ліквідувати безграмотність у цій сфері і створити передумови та базу до подальшого поглибленого вивчення теми застосування у повсякденній роботі систем штучного інтелекту.

По-друге, необхідно сформувати позитивний імідж систем штучного інтелекту. Адже засобами масової інформації на сьогодні формується негативний імідж спеціалістів, що використовують системи штучного інтелекту: акцентується увага на порушенні правил академічної доброчесності, помилках, яких припустилися, покладаючись на результати запитів до систем штучного інтелекту, та можливих загрозах широкого впровадження і використання таких систем при досягненні ними рівня самоусвідомлення. Тому, пересічний керівник остерігається і уникає використання таких інструментів як у своїй роботі, так і у роботі підлеглих та організації в цілому, що призводить до ще більшого технологічного відставання України у галузі освітніх технологій. Якщо в академічній освіті студент має навчитися формулювати і вирішувати складні теоретичні та практичні задачі максимально самостійно, з дотриманням всіх вимог академічної доброчесності, то в професійній освіті ми маємо навчити спеціалістів максимально ефективно вирішувати практичні завдання з застосуванням найбільш доречних, сучасних та якісних інструментів. Основним критерієм використання того чи іншого засобу є його ефективність в конкретній ситуації. А що може бути більш ефективним для керівника, ніж якісний асистент на основі штучного інтелекту?

По-третє, необхідно розвивати практичні навички та вміння використовувати системи штучного інтелекту в роботі освітньої організації. А,

крім того, дати практичний досвід керівникам у вирішенні робочих завдань із застосуванням систем штучного інтелекту. Керівники повинні на практиці усвідомити, наскільки збільшуються їх можливості при використанні таких систем і що без їх впровадження Україна ніколи не досягне високого технологічного рівня розвинених країн.

Таким чином, є потреба в широкому застосуванні систем штучного інтелекту в повсякденній робочій діяльності керівника закладів освіти для вирішення поточних рутинних та творчих задач. Тут важливо зрозуміти, що це не просто теоретичне, а більш практичне завдання. Мало просто знати, адже тільки навички і вміння практичного застосування дають істинне розуміння і гарантію, що керівник дійсно буде використовувати і впроваджувати системи штучного інтелекту в роботу закладу освіти.

По-четверте, потрібно навчити майбутніх керівників взаємодіяти зі спеціалістами з розробки систем штучного інтелекту як для створення нових систем, так і для вирішення глибоко-спеціалізованих завдань саме їхнього навчального закладу. Керівникам необхідно набути компетенції, потрібні не лише для простого використання за інструкцією вже існуючих систем штучного інтелекту, а й розуміти межі, в яких можлива параметризація, налагодження такої системи під особливості роботи конкретного закладу, або й навіть постановка задачі спеціалістам по розробці нових систем штучного інтелекту для вирішення завдань конкретної організації. В закладі освіти це можуть бути якісь спеціалізовані агенти для інтерактивного навчання, відпрацювання навичок, створення віртуальних середовищ та інтерактивних тренажерів.

Отже, підготовка керівників закладів освіти до впровадження та використання систем штучного інтелекту має першочергове значення не лише для індивідуального професійного розвитку безпосередньо самого керівника, а й досягнення цілей освітньої організації в цілому, і виконання завдань державної програми, викладеної Кабінетом Міністрів в Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ І ВАРІАТИВНІСТЬ МОВИ: ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Козак Євген

студент 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент

кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів

і природокористування України, (м. Київ, Україна)

Діалектологія та варіативність мови - це галузі лінгвістики, які спеціалізуються на вивченні різних варіантів мови, що використовуються в різних регіонах та середовищах. Діалектологія фокусується на вивченні діалектів та їхніх особливостей, тоді як варіативність мови охоплює більший спектр лінгвістичних варіантів, включаючи соціальну та стилістичну варіативність. У цій статті ми розглянемо основні аспекти діалектології та варіативності мови та їхнє значення для розуміння лінгвістичних особливостей різних регіонів та груп населення.

1. Діалектологія: визначення та об'єкт дослідження

Діалектологія - це галузь лінгвістики, яка займається вивченням діалектів, тобто локальних варіантів мови, які використовуються в певних регіонах або середовищах. Діалекти можуть відрізнятися за вимовою, лексикою, граматиною та іншими лінгвістичними ознаками. Дослідники діалектології зазвичай вивчають ці варіанти мови для виявлення їхніх особливостей та визначення географічних та соціокультурних чинників, які впливають на їхнє формування.

2. Варіативність мови: соціальна та стилістична варіативність

Варіативність мови включає в себе різні види варіацій, включаючи соціальну та стилістичну варіативність. Соціальна варіативність відображає вплив соціальних факторів, таких як соціальний статус, вік та освіта, на спосіб

виразу та вживання мови. Стилiстична варiативнiсть включає в себе змiни у мовленнi в залежностi вiд контексту та цiлей спiлкування. Дослiдження цих видiв варiативностi допомагає розумiти, як мова використовується в рiзних ситуацiях та середовищах.

3. Значення дiалектологiї та варiативностi мови

Дiалектологiя та варiативнiсть мови мають важливе значення для лiнгвiстики та iнших галузей науки. Вони допомагають розкрити лiнгвiстичнi рiзницi мiж рiзними регiонами та групами населення, а також вивчити вплив рiзних чинникiв на мовну варiативнiсть. Розумiння цих аспектiв мови важливе для збереження мовних традицiй та розвитку мовознавчих теорiй.

4. Методи дослiдження в дiалектологiї та варiативностi мови

Для вивчення дiалектiв та варiативностi мови використовуються рiзнi методи дослiдження. Дiалектологи зазвичай проводять полевi дослiдження, збираючи зразки мовлення в рiзних регiонах та аналізуючи їхнi лiнгвiстичнi особливостi. Дослiдження соцiальної та стилiстичної варiативностi може включати в себе аналіз текстiв, спостереження за спiлкуванням та анкетування носiїв мови.

5. Заключнi думки

Дiалектологiя та варiативнiсть мови є важливими галузями лiнгвiстики, якi допомагають розкрити та зрозумiти рiзнi варiанти мови, якi iснують у свiтi. Вони допомагають вивчити мовнi традицiї та вплив рiзних чинникiв на формування мовлення. Дослiдження дiалектiв та варiативностi мови важливе для збереження культурного рiзноманiття та покращення нашого розумiння мови як ключового аспекту культури та спiлкування.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ НАУК ПРО ЖИТТЯ

Костинюк Василь

*аспірант спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»,
асистент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

На даний час спостерігається всесвітня глобалізація, що призводить до загрози втрати національної ідентичності та культурної спадщини. Формування національної самосвідомості студентів в університетах життя має сприяти збереженню та передачі цінностей, традицій та культурного надбання своєї країни наступним поколінням.

У багатьох університетах світу навчаються студенти з різних країн та культур, що сприяє їхньому міжкультурному розвитку. Розуміння та повага до власної національної самосвідомості сприяє більш повнішому усвідомленню та підтримці міжнародних студентів.

Самосвідомі громадяни, в свою чергу, стають активними учасниками суспільства. В університетах формується інтелектуальна еліта, яка в майбутньому може вплинути на політичні рішення та розвиток країни. Формування національної самосвідомості студентів може сприяти створенню кращого суспільства [1].

Але, в цей же час є важливим мати власну національну ідентичність та усвідомлювати власну роль у глобальних процесах світоутворення. Формування національної самосвідомості студентів дозволить підготувати молодь до участі в міжнародних відносинах та дипломатичній діяльності і при цьому не втрати власну громадянську позицію. Громадяни, які розуміють та цінують свою національну спадщину будуть виявляти більшу активність в суспільному та політичному житті своєї країни.

Поняття патріотизму, як ключової складової національної самосвідомості, ретельно досліджувалося багатьма дослідниками гуманітарних і педагогічних галузь. Термін "патріотизм" походить від грецького "patris", що перекладається як "батьківщина". Перший раз дана термінологія була використана під час Французької революції (1789–1793 рр.), коли його використовували для позначення борців за національну справу та республіку, які протистояли монархістам. Універсальний словник-енциклопедія визначає патріотизм як позицію, що компенсує відданість та любов до батьківщини, солідарність із власним народом, повагу до інших націй та їхніх прав, а також пошану до їхньої культури, при цьому визначаючи, що протилежністю патріотизму є шовінізм [2].

Почуття національної самосвідомості з давніх давен виступало рушійною силою, яка мотивувала народи до боротьби проти іноземних загарбників та пригноблювачів. У цьому почутті закладена відданість власному народу, бажання віддати всі свої зусилля для його захисту. Патріотизм виявляється в практичних діях, спрямованих на розвиток країни та захист її інтересів.

У ході історичного розвитку стає дедалі очевиднішим вплив сил, що діє на весь світ, і тому виникає неможливість обмежити патріотизм за допомогою національних рамок. Правдивий патріотизм виникає у прояві інтересу та поваги до своєї батьківщини перш за все за все у тих вищих цінностях, які не розрізняють та об'єднують людей.

З філософської точки зору, патріотизм є моральним та політичним терміном, соціальним почуттям, що включає в себе пристрасть і відданість рідної країни, гордість за її історію і сучасність, бажання захистити інтереси батьківщини [1].

Питання, пов'язані з життям людини, суспільства і держави, вже виникали і вирішувалися в давні часи, включаючи роботу великих філософів Платона і Аристотеля. Платон бачив велике значення проблеми справедливості. За переконанням, держава вимагає його через різноманітні матеріальні потреби людини та неможливість їх задовільнити в ізоляції. Аристотель підкреслював, що головним завданням держави є виховання у громади моральних якостей. Він

підтримує ідею державного устрою, що є демократією, де поважають середні класи та знижують розрив між багатими і бідними.

Стоїки вважали, що люди повинні брати активну участь у суспільному житті своєї держави. Мислителі Нового часу розглядали суспільство як спільноту індивідів, які об'єднуються для контролю над своїми діями. Такі філософи, як Гоббс і Руссо, розглядали це об'єднання як результат договору між індивідами, які мають спільні інтереси і спрямовані на досягнення спільних цілей [2].

Гроцій, голландський юрист і соціолог, вважався піонером концепції "суспільного договору". Згідно з цією концепцією, держава виникла як результат угоди між людьми, які вирішили перейти від небезпечного природного стану до громадянського упорядкування. Ця ідея мала різні інтерпретації, від консервативних (представником яких був Гоббс) до революційних та демократичних (які підтримували мислителі, такі як Руссо).

Різні свого часу, такі як Гоббс, Локк, Спіноза, Руссо та інші, розвивали та вдосконалювали ідею "суспільного договору" в різних аспектах. У своїй книзі "Про суспільний договір" Руссо не лише критикував інститути феодальної держави та права, але й викликав до заміни існуючого устрою. Бекон підтримує абсолютну монархію, так само як і Гоббс. Локк пропагував конституційну парламентську монархію, у той час як Дідро виступав за конституційну монархію та навіть республіканську форму управління [3].

Отже, формування національної самосвідомості допомагає студентам розвивати критичне мислення, а також виявляти різні способи взаємодії та співпраці з іншими культурами та націями. Це сприяє створенню глибоко свідомих та активних громадян, які можуть брати участь у формуванні політики, управлінні суспільними процесами та сприяти гармонійному розвитку своєї країни. Можемо припустити, що формування національної самосвідомості студентів в університетах наук про життя є необхідним елементом їхньої освіти і завдяки створенню відповідальних громадян можуть внести важливий внесок у розвиток своєї нації і суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Андреева А.Д. Формування особистості старшокласника.- К,1998.-169с.
2. Антоненко М.Я. Проблеми формування національної свідомості // Рідна школа.-1991.-№2.- С.5-9.
3. Б.Грінченко, М.Драгоманов Діалоги про українську національну справу /Упоряд.А.Жуковський.-К.:МАН Укр.. Ін-т укр.археограф., 1994. -286 с.

РОЛЬ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОГО ПРОФІЛЮ

Кошель Антон

*Доктор економічних наук, доцент, Національний університет біоресурсів і
Природокористування України (м. Київ, Україна)*

В останнє десятиріччя сформувалася стала система підготовки фахівців землепорядного профілю, яка має чіткий акцент на вивчення сучасних геоінформаційних систем і технологій. Разом з тим відзначається проблема щодо формування фахівців, які мають в майбутньому виконувати функції управління на найвищому рівні та вирішувати задачі стратегічного планування, оскільки не дивлячись на високий рівень технологічних знань, відсутні дисципліни, які формують комплексне (системне) розуміння всіх процесів земельних відносин. Таким чином, головний акцент має опиратися на вивчення системного аналізу як провідної дисципліни, яка формує необхідні компетенції.

Системний аналіз відіграє ключову роль в освіті фахівців із землеустрою, забезпечуючи комплексну основу, яка дозволяє студентам зрозуміти складні взаємозв'язки та взаємозалежності в системах управління земельними ресурсами. Він пропонує цілісну перспективу, яка необхідна для ефективного прийняття рішень у цій галузі.

При цьому варто зазначити, що інтеграція системного аналізу в освіту в

галузі землеустрою покращує здатність студентів вирішувати проблеми. Вона надає їм навички, необхідні для аналізу складних питань землекористування, визначення ключових змінних та розробки інноваційних рішень, які враховують економічні, екологічні та соціальні аспекти.

Системний аналіз сприяє інтеграції міждисциплінарних знань, долаючи розрив між різними галузями, включаючи географію, екологію, економіку та міське планування. Він заохочує студентів враховувати широкий спектр факторів при вирішенні проблем управління земельними ресурсами.

Студенти, підготовлені із вивченням системного аналізу, можуть ефективно застосовувати методи планування сценаріїв та оцінки ризиків в управлінні земельними ресурсами. Це дозволяє їм передбачати потенційні виклики, оцінювати ризики, пов'язані з різними сценаріями землекористування, та приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу цих сценаріїв.

Окремо важливим є те, що системний аналіз дає можливість фахівцям із землеустрою розробляти та впроваджувати стратегії сталого землекористування. Він допомагає їм оцінювати вплив рішень щодо землекористування на навколишнє середовище, оптимізувати розподіл ресурсів та розробляти політику, яка забезпечує баланс між збереженням довкілля та соціально-економічним розвитком. При цьому, роль системного аналізу в підготовці фахівців із землеустрою дедалі більше ґрунтується на даних. Це підкреслює важливість збору та аналізу даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо землекористування та управління ресурсами, що дозволяє розробляти політику на основі фактичних даних.

Висновок:

Отже, інтеграція системного аналізу в підготовку фахівців землепорядного профілю є надзвичайно важливою для забезпечення їх знаннями та навичками, необхідними для вирішення багатогранних проблем землекористування, сприяючи при цьому сталому розвитку, збереженню довкілля та соціально-економічному розвитку.

Список використаних джерел:

Краснобокий, Ю.М., Ткаченко, І.А. (2021). Застосування системного аналізу в освітній галузі. Педагогічні науки: теорія та практика, 2(3), 181-189. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-2-27>

1. Що таке системний аналіз. Business Analytics & Data Science: сайт Національного університету «Львівська політехніка». URL : <http://ba-ds.lviv.ua/systemanalysis/>.

СУЧАСНІ ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА

Купцов А.

студент гуманітарно-педагогічного факультету, Національний університет

біоресурсів і природокористування України

Шмаргун Віталій, науковий керівник – доктор псих. наук, проф.

Сучасний світ стикається із значним спектром серйозних викликів, які потребують глибокого розуміння та вдумливого вирішення. Війна, геополітичні конфлікти, масова міграція, кліматичні зміни, культурні трансформації, інформаційна революція та інші фактори тісно переплітаються, створюючи складний ландшафт в сучасному світі для людей, суспільств і країн. Війна в Україні викликає ряд серйозних глобальних та національних викликів, які варто враховувати: гуманітарна криза, соціальні наслідки, економічні виклики, політична нестабільність, інформаційна війна. Гуманітарні науки відіграють ключову роль у вивченні, аналізі та реагуванні на ці виклики.[1]

Основним завданням гуманітарних досліджень є не лише розуміння суті цих проблем, але й розробка інноваційних підходів та стратегій для вирішення їх. Гуманітарні науки вносять важливий внесок у розвиток політики, соціальних програм, освіти та багатьох інших галузей, спрямованих на забезпечення безпеки та добробуту суспільства.[2]

Інтердисциплінарність стає важливим аспектом сучасних гуманітарних досліджень. Проблеми, з якими ми стикаємося, надто складні та взаємопов'язані, щоб їх можна було вирішити в межах однієї галузі науки. Запровадження інтердисциплінарних підходів дозволяє поєднувати знання та методи з різних галузей гуманітарних наук, створюючи нові можливості для розв'язання проблем.[3]

Крім того, інновації грають важливу роль у гуманітарних дослідженнях. Сучасні технології, доступ до великих даних та аналітичні інструменти надають можливості для нових методів дослідження, аналізу даних та розвитку нових концепцій. Інновації дозволяють гуманітарним наукам більш точно і ефективно реагувати на глобальні виклики та розвивати нові стратегії безпеки та сталості.[4]

Забезпечення безпеки, будь то соціальна, культурна, екологічна або політична, є однією з центральних цілю цих досліджень. Гуманітарні науки допомагають розуміти вплив глобальних викликів на безпеку та розвивати стратегії для її забезпечення. Безпека є основною передумовою для стабільності та добробуту суспільства.[5]

Отже, гуманітарні дослідження в глобалізованому світі, спрямовані на вивчення викликів, інновацій та безпеки, вимагають інтердисциплінарних підходів і інновацій, щоб розробити стратегії для вирішення складних проблем. Ці дослідження мають важливе значення для розвитку суспільства та забезпечення його безпеки та добробуту.

Список використаних джерел:

1. Сидоренко, І. (2021). "Інноваційні методи дослідження глобальних викликів у гуманітарних науках." Гуманітарні Дослідження, 15(2), 34-47.
2. Петренко, О. (2020). "Інтердисциплінарність у гуманітарних дослідженнях: від теорії до практики." Український Гуманітарний Журнал, 25(3), 87-101.
3. Коваль, Н. (2019). "Роль гуманітарних наук у забезпеченні соціокультурної безпеки." Вісник Українського Наукового Товариства, 14(4), 56-68.

4. Іванова, М. (2018). "Інновації в гуманітарних дослідженнях: виклики та перспективи." Журнал Глобальних Проблем, 22(1), 112-126.
5. Захарченко, С. (2017). "Інтердисциплінарність як методологія дослідження глобальних викликів: досвід України." Гуманітарні Дослідження в Україні, 9(3), 78-93.
6. Білоус, І. (2016). "Гуманітарні науки та безпека в Україні: інноваційні підходи до вирішення проблем." Науковий Вісник України, 11(4), 45-59.

BIOETHICAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL COMPONENT OF FUTURE BIOTECHNOLOGISTS' PROFESSIONAL TRAINING

Лагода Богдана

*студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

Today, biotechnology has become a significant factor in the development of science and society. With the development of new technologies in the field of biology, complex ethical issues arise that require deep discussion and regulation. Today the development of biotechnology is one of the main areas of scientific and technological progress. Biotechnology is becoming an integral part of all spheres of life. However, all achievements in this field of science should be based on noosphere thinking, ethical values, protection of an individual from the negative effects of the use of biotechnology. Analysis and philosophical understanding of the history of formation and development of biogenous technologies have been conducted by such scientists, as J. Rossou, S. Svetlov, L. Sidorenko, V. Soifer, P. Tishchenko, L. Udovika, O. Chumak, Y. Habermas, J. Fayndhold, F. Fukuyama, H. Shumberh, B. Yudin and others.

They tried to analyze the nature and the importance of biotechnology in human life in detail. They emphasize that despite the enormous possibilities of biotechnology to help people in difficult environmental situation its development is unpredictable.

Bioethical competence refers to the capability and proficiency of individuals to understand, analyze, and address ethical issues and dilemmas that arise in the fields of biology and biotechnology. It encompasses the knowledge of fundamental ethical principles, critical thinking skills to assess complex ethical situations, and the ability to make well-informed and ethically justified decisions in professional practice and research [6]. Bioethical competence also involves considering the broader societal and environmental implications of biotechnological advancements and ensuring responsible and ethical conduct in scientific endeavors. This competence is essential for professionals to navigate the ethical complexities inherent in their work and contribute to the ethical and sustainable advancement of biological and biotechnological sciences.

In recent years, new educational courses "Fundamentals of biosafety and bioethics" and "Bioethics" have been introduced in higher educational institutions of Ukraine, which have the status of elective or mandatory courses in the process of training future biotechnologists, agrarians, lawyers, philosophers, social workers, and other specialists. In many countries of the world, bioethics has become an academic discipline. It is obvious that the bioethical education of future specialists is an urgent social task, the solution of which will allow to significantly expand the boundaries of professional competence of students, to change their attitude to the field of future work. The introduction of specialized training courses on bioethics in the curricula of biotechnology faculties will allow students to gain basic knowledge about ethical principles and issues related to their future professional activities.

Therefore, for master's students who master the biotechnology specialty, taking into account the specifics of their specialty, for the development of bioethical competence, a specialized curriculum in bioethics can be used.

The curriculum typically includes a combination of theoretical knowledge, practical skills, and critical thinking exercises to foster a deep understanding of the

ethical challenges and implications in the realm of biological sciences. The key components of a bioethics specialized curriculum may include:

1. **Fundamentals of Bioethics.** An introductory course covering the fundamental principles, theories, and frameworks of bioethics. Students learn about autonomy, beneficence, non-maleficence, justice, and other ethical principles relevant to biology and biotechnology.

2. **Ethical Issues in Biotechnology.** A course that examines the ethical dilemmas and implications arising from biotechnological innovations such as gene editing, cloning, genetic testing, and stem cell research. Students explore the ethical considerations of these technologies in healthcare, agriculture, and environmental conservation.

3. **Biomedical Ethics.** This course delves into the ethical aspects of medical practice and research. It covers topics such as informed consent, end-of-life care, organ transplantation, and reproductive technologies.

4. **Environmental Ethics.** A module focused on ethical questions related to environmental conservation and sustainability. Students explore the ethical dimensions of biodiversity conservation, climate change, and the impact of biotechnological interventions on ecosystems.

5. **Research Ethics.** This segment familiarizes students with the ethical principles governing research involving human participants, animals, and data. Topics include research integrity, informed consent, ethical review processes, and responsible conduct in research.

6. **Genetics and Ethics.** A course that investigates the ethical considerations surrounding human genetics, genetic counseling, and genetic testing. Students examine the ethical implications of genetic information in various contexts.

7. **Policy and Regulation in Bioethics.** An exploration of the ethical aspects of policy development and regulation in biotechnology. Students learn about the role of ethics committees, regulatory bodies, and the process of ethical policy formation.

8. Case Studies and Ethical Analysis. Students engage in ethical case studies and discussions, analyzing real-world ethical dilemmas faced by professionals in biology and biotechnology. This fosters practical skills in ethical analysis and decision-making.

9. Interdisciplinary Approaches. The curriculum may encourage interdisciplinary approaches by incorporating courses or seminars that engage with other fields like philosophy, law, sociology, or public health, enriching the understanding of bioethical issues from various perspectives.

10. Practical Experience and Internships. Some specialized programs offer opportunities for students to gain practical experience through internships, where they apply bioethical principles in real-world settings, such as hospitals, research institutions, or non-profit organizations.

A well-designed bioethics specialized curriculum equips students with the knowledge, skills, and ethical awareness necessary to critically engage with the ethical challenges and responsibilities associated with advancements in biotechnology and biology. Graduates of such programs are prepared to make informed, ethical decisions and contribute responsibly to the advancement of science and technology for the betterment of society.

In the course of mastering the course "Bioethics" in the curricula of biotechnology faculties, various teaching methods are used to engage students, encourage critical thinking, and promote active learning. These methods aim to help students understand and analyze complex ethical issues in the context of biotechnology and biology.

Through specialized curricula and innovative teaching methods, universities can create an environment where future biotechnologists engage in critical discussions and ethical analyses. Case studies, debates, and ethical dilemma exercises encourage students to think critically about the ethical implications of biotechnological advancements. Group discussions and interdisciplinary approaches enrich their understanding by considering diverse perspectives and societal values.

As biotechnologists, these professionals hold the key to groundbreaking discoveries and advancements that have the potential to revolutionize human well-

being and the environment. However, with this immense power comes the responsibility to use it ethically and responsibly. Bioethical competence serves as a guiding light, illuminating the ethical pathway in an ever-evolving field where new challenges emerge continuously.

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ ПІДМОВИ БІОТЕХНОЛОГІЇ (НА
МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)**

Личик Вікторія

*магістрантка 2 року навчання гуманітарно-педагогічного факультету,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.
Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

У сучасному світі спостерігається швидкий розвиток різних сфер людської діяльності, що призводить до появи нових слів і термінів, які стають все більш поширеними серед людей. Багато з цих лексичних одиниць введені в мову неофіційно і ще не мають статусу літературних слів. Значний приріст словникового складу мови також відбувається завдяки новим словам або неологізмам. Крім того, поповнення словників відбувається через появлення нових значень для існуючих слів. Це явище поширене у всьому світі і спостерігається в різних мовах.

Термінологія в галузі біотехнології вважається однією з найскладніших. Особливості термінології в англійській біотехнології, включаючи комбінації термінів і концепцій з різних джерел і періодів їх створення, а також загальну термінологічну нерегулярність, створюють складнощі для процесу перекладу. Один зі способів подолання цього лінгвістичного бар'єру для перекладачів у

сфері біотехнології полягає в розробці системи "перекладу", що ґрунтується на структурних і семантичних відповідностях між мовами та вимагає розуміння складних чинників, які виникають під час процесу перекладу.

Переклад біотехнологічних текстів вимагає особливої уваги через те, що вони містять в собі вузькоспеціалізовану і складну термінологію. Біотехнологічні терміни, більше того, виходять за межі наукових текстів і використовуються у повсякденному спілкуванні та навіть у літературі. Успішний переклад вимагає точних перекладів і адекватних пояснень біотехнологічних термінів.

При аналізі англomовної термінології у сфері біотехнології можна виділити наступні категорії термінів: методи та процедури отримання генетично модифікованих продуктів; назви продуктів, що використовуються в галузі біотехнології; використання речовин і препаратів у біотехнології; організації та їх функціонування в галузі біотехнології; методологія для отримання генетично модифікованих продуктів; правові та етичні аспекти, пов'язані з біотехнологією; генна інженерія та наукові дослідження в цій галузі; бізнес та промисловість біотехнологій; питання біобезпеки та використання генетично модифікованих організмів.

Аналіз термінології біотехнологічної галузі показує, що ці терміни можна розподілити в залежності від їх структури на морфеми окремих слів та фрази. Залежно від кількості компонентів і зв'язків між ними, біотехнологічні терміни розділяються на двокомпонентні і багатоконпонентні. Ці терміни вважаються найкращими інструментами в сучасній науці для точного і чіткого позначення понять у галузі біотехнології.

Дифрази, тобто терміни, що складаються з двох повнозначних слів, в основному відносяться до таких структурних типів: N + N; A + N; N + Prep + N; Past Participle + N; Present Participle + N; N + Gerund.

У триграмах можна виявити словосполучення та слова, які перебувають у перехідному статусі. Прийменникові конструкції становлять лише невелику частину трискладових словосполучень. Терміни, що складаються з чотирьох слів, також включають словосполучення та лексичні одиниці, які знаходяться у

перехідному стані. У складених термінах переважно містяться два слова, хоча деякі можуть складатися з трьох або навіть чотирьох складових. Максимальна кількість слів у терміні обмежена шістьма, що відповідає стандартам, оскільки близько 98-99% термінів мають не більше ніж чотири слова. Зазвичай, більше 99% біотехнологічних термінів включають 1-3 основи, що є найпоширенішими в обсязі словника. Щодо довжини слів, то 97% термінів складаються з 1-5 морфем. Серед них найчастіше зустрічаються слова з 7 до 20 букв, що стосується 82% термінів.

Зі збільшенням кількості компонентів у складних термінах також збільшується кількість структурних моделей. Отже, зі збільшенням компонентів у складних термінах спостерігається зменшення їхнього вживання у наукових текстах. Збільшення довжини багатокомпонентних термінів може призвести до застосування скорочень. Позитивний аспект полягає в тому, що використання скорочених форм сприяє структурній ясності в наукових текстах, спрощує вирази, що стосуються подібних понять, та скорочує загальну довжину термінологічних фраз.

Внаслідок цього, комплексне дослідження біотехнології демонструє, що різноманітність і багатоаспектність цієї галузі значно впливають на створення її термінології. Подальший розвиток науки та відповідних термінологічних систем зумовлює використання термінів, які були прийняті з різних суміжних галузей знань. Тому використання термінологічних словосполучень є найрозповсюдженішим і важливим явищем у терміносистемі біотехнологічної науки.

EXPLORING THE IMPACT OF DIFFERENT SPORTS ON THE PSYCHO-EMOTIONAL STATE OF CHILDREN: A COMPARATIVE STUDY

Livitska Anastasiia,

4th year student of the Faculty of Humanities and Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, (Kyiv, Ukraine)

Nowadays, the importance of a balanced psycho-emotional state of children in Ukraine is quite acute due to the long-term hostilities that cause anxiety and stress. In addition, the following reasons also have a negative impact: non-compliance with study, sleep and rest schedules, unhealthy diet, environmental degradation, and a sedentary lifestyle.

Voronova V. I. believes that children who play sports suffer less from emotional discomfort and anxiety, and they are more active and open to communication with their peers [1].

There are many ways to improve children's emotional well-being, and sport is a unique and effective way to make a positive impact on their mental health. It is important to have a closer look at different sports and how they can influence children's psycho-emotional state in various ways.

One of the most common and popular sports among children is football. It is known from the theory and practice of physical culture that the emotional aspect of physical activity is most pronounced in play activities [2]. In the act of playing football, a child learns to work in a team, interact with others, manage their own emotions, analyse their actions and the results. In addition, participation in training and sports competitions helps children develop self-confidence and their own abilities.

Table tennis is one of the sports that consists of various elements, each of which affects the development of basic physical and mental characteristics [3]. Many studies have shown that playing table tennis not only increases concentration and coordination of body movements, but also reduces stress and brightens mood. Thanks to the release of emotions, children can feel relieved at the end of the game.

Among the famous sports, swimming helps to calm and balance children, especially in modern learning conditions, when the learning load is very high and most lessons are held online [4]. It has been proven that a properly organised training process for learning to swim contributes to the formation of a strong type of nervous system, namely, improves reaction, memory, attention, and emotional background. Swimming is especially useful for those children who are overly excited, as the water temperature and repetitive movements have a calming effect on the child's nervous system, which makes them calmer and ensures good sleep [5].

It is necessary to mention taekwondo, a sport based on such concepts as concentration, calmness and harmony. At its core, it is an art aimed at the comprehensive harmonious development of a person as a personality through physical, psycho-emotional and social vectors [6]. Taekwondo techniques teach children to control their negative emotions and avoid conflicts. This sport helps children to cope with difficulties and stressful situations, developing their strength of mind, inner balance and emotional resilience to various circumstances.

It is worth pointing out that each sport can have a negative impact, for example, during competitions. Of course, winning has only a beneficial effect on emotions, but losing can cause disappointment and lower self-esteem. Therefore, in this case, it is important to provide the child with all-round support from the coach, parents and friends. The first one, as an authority and role model, should explain to children that losing is an opportunity to develop and improve skills.

In summary, different sports can have different impacts on a child's psycho-emotional state. Football has been shown to promote teamwork and a sense of belonging, table tennis to have a positive effect on reaction time and coordination, swimming to calm and improve mood, and taekwondo to promote self-discipline and improve inner balance. Each of these sports should be individually selected for the child to meet the needs that dominate in a particular sport.

References:

1. Voronova V. I. Psykholohiia sportu : navch. Posibnyk.K.: Olimpiiska literatura, 2007. 298 s.
2. Holovchenko O.P. Formyrovanye fizycheskoy aktyvnosti cheloveka. Pedahohyka dvyhatel'noy aktyvnosti: uchebnoe posobyе. Omsk : SybADY, 2004. Ch. II. 198 s.
3. Zhukovs'kyy Ye.I., Mychka I.V., Bulhakov O.I. Nastil'nyy tenis: metodychni rekomendatsiyi. Zhytomyr : ZhDU im. I. Franka, 2021. 65 s.
4. Hohina TI., Initska LV. (2017) Kharakterystyka fizychnogo rozvytku ditey molodshogo shkilnogo viku, yaki zaymayutsya plavannyam v pozaurochnyy chas [Characteristic of physical development young school children engaged in swimming in the afternoons]. Fizichna kultura, sport ta zdorov' ya : XVII Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. Kharkiv, pp. 26-28.
5. Denysenko NF, Aksonova OP. (2010) Cherez rukh do zdorovia ditei: Navchalno-metodychnyi posibnyk. Ternopil: Mandrivets, 88 s.
6. Pashkov I.M. Psykhoemotsiyna pidhotovka tkhekvondystiv (2017) / I.M. Pashkov. Yedynoborstva. №3. S. 62-65.

SYNONYMY IN PARADIGMATIC RELATIONS OF THE ENGLISH TERMINOLOGY IN THE BIOTECHNOLOGY FIELD

Ліщук Анастасія

*студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна),
Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

Terminological synonymy is a widespread phenomenon in the biotechnological terminology of the English language. Synonyms are, as you know, words that have the same or similar meaning. Terms expressing the same concepts, denoting the same

objects and phenomena of reality are synonymous-terms.

The emergence of synonymy in the biotechnology terminology is caused by linguistic and extralinguistic factors. First, this is due to the constant development of scientific knowledge, which is accompanied by the emergence of new realities and the need to provide new concepts with an accurate nomination. It should also be noted the lack of unification of some terminological systems and the presence of outdated names that function in parallel with the new ones.

The central word in the synonymous series of terms is characterized by invariant relations. Such a dominant term has common semantic features characteristic of the entire series. Other terms in the synonymous series, called constituents, differ from the dominant in certain differential semantic features. Depending on the distance from the dominant term the synonyms with differential features are located, we distinguish between absolute synonyms that have the smallest discrepancy between seed characters with the dominant and relative (partial) ones that are on the periphery and differ more in differential features. Let's take a closer look at absolute / relative synonyms in the biotechnological terminology.

Absolute synonyms, which completely coincide in meaning and use, arise as a result of the existence in the terminological system of borrowings, neologisms and terms created on the basis of their own language to denote the same concept. As the analyzed results of our research have shown, the synonymous series of absolute synonyms, as a rule, include terms formed using Greek-Latin elements and national terms.

In the biotechnological terminology, absolute synonyms account for 56% of the total number of synonyms that are interchangeable. Examples of absolute synonymy are: anaerobic – anoxic, false fruit – pseudocarp, fascicle – vascular bundle, assortment – segregation, amperometric – enzyme electrode, base substitution – transition – transversion (replacement of one base in the DNA molecule with another).

Relative synonyms are synonyms in which the identity of individual lexical and semantic meanings is found, that is, incomplete coincidence of the component composition of denotative meanings. These include the terms of the biotechnology field, which have the same semantic core of meaning, but different peripheral

components. As an example, consider a synonymous series of relative synonyms: biotechnology, genetic engineering.

In the English biotechnology terminology, these terms denote concepts that have meanings that overlap. In particular, the semantic analysis of these key terms showed that these units with their own semantic volume differ in shades of meaning, have different origins and are characterized by different combinatorial compatibility.

The scientific literature distinguishes between absolute synonymy, or doublet, and variance. The term "doublet", in our opinion, is inappropriate to use in the analysis of terminological systems because of its ambiguity in linguistics. In addition, this concept does not exhaust the entire variety of linguistic forms of some synonymous terms.

The synonymy of the studied terminology is characterized by the variability of the form of terms, by which we mean formal modifications of the same linguistic sign. Such relationships of variability arise between units that are identical in terms of content and different in terms of expression.

Consider the types of formal-structural options presented by examples of the English terminology in the biotechnology field:

1. Graphic variants that differ in spelling, but have the same pronunciation. Such variants are written as one word, as two separate words or a word separated by a hyphen: biocontrol – biological control, biodiversity – biological diversity, bioengineering – bio-engineering, by product – by-product, microorganism – micro-organism, subcellular – sub-cellular, antisense – anti-sense, antibody – anti-body, nonlinear – non-linear. It should be noted that those words of the English language, which in the English version have hyphenated prefixes, in the American version are written separately or together.

2. Phonetic-graphic variants differing in pronunciation and spelling, for example: chloroplastid – chloroplast, allelomorph – allele, cellulose nitrate – nitrocellulose, estrogen – estrogen, fetus – fetus, four-base cutter – four-base-pair-cutter – four-cutter.

3. Word-formation variants of synonyms in the English terminology of the field of biotechnology, to which we include those that differ in word-formation affixes, that is, these are terms denoting identical concepts, but having certain differences at the

level of affixes, for example: biotechnologic – biotechnological, fertilize – fertilize, metabolize – metabolize, synthesise – synthesize, sterilise – sterilize.

4. Syntactic variants of synonyms that differ in the syntactic position of the dependent word, for example, rate of decay – decay rate, behavior of plants (English) – plant behavior (Amer.).

5. Variants of using terms of full and short forms (reduction by means of word formation, full form and abbreviation). These professional synonyms include laboratory (English) – lab (American), biotechnology (English) – biotech (American). Examples of full form synonyms and abbreviations are: genetically modified organism – GMO.

An analysis of the factual material gives grounds to single out the following structural types of synonymous terms in the biotechnology field:

1. One-word synonyms of the same root. Their number in the studied terminology is insignificant, for example, megaspore – macrospore, geotropism – gravitropism, radioimmunoassay – RIA, plant variety protection – PVP.

2. One-word synonyms with different roots: progeny – offspring, isoform – isoenzyme, tag – label. One-word mixed-root synonyms make up approximately 50% of the total number of synonyms in the studied terminology.

3. Word and phrase: allosome – sex chromosome, gynandromorph - sex mosaic, ortet - donor plant, senescence - biological aging, radioisotope - radioactive isotope.

4. A word and two phrases: ibozyme - catalytic RNA, gene shears; biodiversity - biological diversity, ecological diversity; sporocyte - spore mother cell, prion - proteinaceous infectious particle.

5. Synonyms term- combinations, that is, syntactic synonyms. The same concept is denoted by two different phrases, most of which differ in only one component. For example: semen sexing – sperm sexing, shuttle vector – bifunctional vector, terminal transferase – homopolymeric tailing, recombinant protein – heterologous protein, restriction site – recognition site, insertion element – insertion sequence, monozygotic twin – identical twin, cell fusion – cell hybridization, cloning vehicle – cloning vector, allosteric control – allosteric regulation, tivated carbon – activated charcoal, disulphide

bridge – disulphide bond.

Synonyms of term – combinations can consist of the same attribute and different nouns: allosteric control – allosteric regulation, anaerobic digestion – anaerobic respiration and from the same nouns and different attributes: bifunctional vector – shuttle vector, freeze preservation – cryobiological preservation, anti-oncogene – recessive oncogene, flush-end cut – blunt-end cut, affinity tag – purification tag.

Based on the analysis of the biotechnology terminology, it can be argued that synonymy is a widespread phenomenon that requires attention from linguists. The presence of a large number of synonyms is explained by the fact that the biotechnological terminological system is a complex phenomenon, since the science of biotechnology itself at the beginning of the 21st century was transformed into a complex integration science, combining several dozen sections and directions and characterized by the use of terms borrowed from the terminologies of related disciplines – biochemistry, genetics, microbiology, biology, bioethics, medicine and other sciences.

ФРАЗЕОЛОГІЯ І ФРАЗЕОГРАФІЯ: ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВІ

Лупінова Катерина

*студентка 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.
Київ, Україна)*

Фразеологія та фразеографія - це дві галузі лінгвістики, які вивчають фразеологічні одиниці у мові. Фразеологічні одиниці є нерозривними фразами

або виразами, які мають фіксований значення, відмінні від значень окремих складових слів. У цій статті ми розглянемо, що таке фразеологія та фразеографія, як вони вивчаються та яке значення мають у мовознавстві.

1. Фразеологія: визначення та основні аспекти

Фразеологія - це галузь лінгвістики, яка вивчає фразеологічні одиниці, тобто стійкі фрази, вирази та речення, які мають фіксоване значення та не можуть бути розкладені на окремі слова без втрати семантики. Фразеологічні одиниці виникають на підґрунті культурних та історичних особливостей та використовуються для передачі специфічних смислів або образів.

2. Походження та розвиток фразеологічних одиниць

Фразеологічні одиниці можуть мати різне походження. Деякі з них мають історичне коріння та пов'язані з певними подіями або персонажами. Інші можуть бути пов'язані з природними явищами, традиціями або суспільними обставинами. Розвиток мови та зміни в культурі можуть призводити до виникнення нових фразеологічних одиниць та зникнення старих.

3. Вивчення фразеології

Вивчення фразеології включає аналіз фразеологічних одиниць, класифікацію їх за семантичними та структурними ознаками, визначення їх походження та історії використання. Дослідники фразеології аналізують, як фразеологічні одиниці функціонують у мовленні та як вони впливають на спосіб спілкування та виразність мови.

4. Фразеографія: вивчення словників та зібрань фразеологічних одиниць

Фразеографія - це галузь лінгвістики, яка вивчає словники та зібрання фразеологічних одиниць. Фразеографи складають словники та ресурси, які містять інформацію про фразеологічні одиниці, їх значення та вживання. Це допомагає лінгвістам, перекладачам та носіям мови краще розуміти та використовувати фразеологічні вирази.

5. Значення фразеології та фразеографії у мовознавстві

Фразеологія та фразеографія мають велике значення для мовознавства. Вони допомагають розкрити культурні та історичні аспекти мови, а також виявити, як

мовлення відображає специфічні особливості суспільства та культури. Вивчення фразеологічних одиниць також важливо для перекладу та вивчення іноземних мов.

Висновки:

Фразеологія та фразеографія - це важливі галузі лінгвістики, які допомагають розкрити глибинні аспекти мови та її взаємозв'язок з культурою. Вони допомагають зберегти та дослідити багатство мовлення та розуміти, як мова відображає культурні та історичні аспекти. Розуміння фразеології та фразеографії важливо для кожного, хто цікавиться мовою та її роллю в суспільстві.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Лях Дарина

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Соціальна робота» Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна) м. Київ, Україна
Власенко Каріна, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України,*

Російсько-українська війна стала для кожного великим випробуванням і психологічною травмою не тільки для дорослих, а й для дітей. Соціальним працівникам, соціальним педагогам, психологам та іншим фахівцям важливо знайти шляхи допомоги цим дітям. І надзвичайно важливо, щоб ці методи допомоги були науково обґрунтованими та ефективними.

В українському суспільстві зростають вимоги до підготовки соціальних працівників, психологів, здатних на високому рівні впроваджувати у професійну

діяльність інноваційні форми та методи роботи з особами, які постраждали від наслідків війни, забезпечувати психологічну підтримку та допомогу широким верствам населення. Ця проблема стає особливо актуальною в контексті використання сучасних технологій соціально-психологічної реабілітації під час роботи з дітьми військовослужбовців та учасників бойових дій.

Перенесені психотравмуючі події в дитинстві значно підвищують ризик психічних розладів у дітей та підлітків. Найпоширенішими є: ПТСР, афективні та тривожні розлади, самогубства, залежна поведінка (алкоголізм, наркоманія, нехімічні форми залежності), розлади харчування тощо. Важкі та тривалі травми викликають порушення особистісного розвитку: низька самооцінка, порушення міжособистісних стосунків у дорослому віці.

Вважаємо за доцільне розуміти технології соціально-психологічної реабілітації дітей військовослужбовців як цілеспрямований комплексний вплив, що забезпечує збереження та відновлення недоторканості особистості, гармонійність, здатність до саморегуляції, самоефективність, комунікативну компетентність тощо.

Реабілітаційні технології повинні діяти одночасно в чотирьох напрямках (особистісному-інструментальному-просторово-часовому), посилювати одна одну і таким чином відновлювати психологічне здоров'я особистості.

Технології соціально-психологічної реабілітації дітей військовослужбовців - це сукупність технік, інтервенцій, процедур, що використовуються для підтримання і відновлення психологічного здоров'я особистості.

Соціально-психологічна допомога дітям, чий батьки є військовослужбовцями:

1. Індивідуальні консультації та терапія щодо подолання психічної травми та її наслідків в дітей, їх батьків за потреби (емоційні порушення та синдром посттравматичного стресового розладу).

2. Корекція та терапія нав'язливих станів, розладів сну.

3. Корекція та терапія психосоматичних розладів.

4. Індивідуальні консультації та психологічні тренінги для дітей та їхніх батьків.

5. Психологічні тренінги та індивідуальні консультації для дітей.

6. Дитяча корекція (емоційні розлади, страхи, психічні травми, виникнення проблем у навчанні та спілкуванні).

Можливий процес соціально-психологічного відновлення особистості поділяється на такі етапи: підготовчий, основний і заключний (підтримуючий). Тільки органічне поєднання процедурного і технічного моментів та відновлення психічного здоров'я індивіда забезпечує успішне завершення кожного з етапів.

На першому, підготовчому, етапі реабілітації найважливішими технологіями стають 1) технологія подолання недостатньої або негативної мотивації щодо власного психічного здоров'я; 2) технологія пошуку нових ефективних мотиваторів; 3) технологія активації сліпих зон уваги до можливостей досягнення психологічного благополуччя.

Також варто звернути на сучасні технології соціально-психологічної реабілітації дітей військовослужбовців, що загинули. При цьому важливо використовувати технології відновлення самоефективності особистості під час переживання втрати. Це будуть - способи реабілітаційних дій щодо впровадження системи заходів для досягнення позитивного результату. До таких технологій слід віднести наступні:

1. Технології відновлення самоефективності особистості під час переживання втрати.

2. Технологія відновлення самоефективності шляхом локалізації причини втрати життєвих ресурсів особистості.

Технології соціально-психологічної реабілітації дітей військовослужбовців включають відновлення втрачених або набутих у процесі соціалізації навичок виконання соціальних відносин і ролей. У цьому напрямку технологія соціально-психологічної реабілітації об'єктивно пов'язана з технологіями соціальної діагностики, соціальної адаптації, соціалізації, піклування, виправлення, профілактики, соціального обслуговування, соціальної експертизи.

Список використаних джерел:

1. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
2. Титаренко Т.М. Соціально-психологічна реабілітація особистості в умовах війни. Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2018. Вип. 41. С. 157-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2018_41_14
3. Чуйко О.В. Соціальна реабілітація: підходи до змістових характеристик процесу. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015. №4 (29). URL: <https://core.ac.uk/download/229859118.pdf>

МОВНА ЕТНОГРАФІЯ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

Ляшенко Адріана

студентка 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Мовна етнографія - це галузь лінгвістики та антропології, яка досліджує взаємозв'язок мови та культури в різних спільнотах та серед суспільств. Цей антропологічний підхід став дуже важливим для розуміння того, як мова впливає на культурні аспекти та як культура відображається в мові. У цій статті ми розглянемо основні поняття мовної етнографії, її методи дослідження та її значення для науки та суспільства.

1. Вступ до мовної етнографії

Мовна етнографія виникла як відгалуження антропології та лінгвістики в кінці 20-го століття. Вона спрямована на дослідження та документування мовних практик, які відображають культурні особливості спільнот та суспільств. Мовна етнографія допомагає вивчити, як мова використовується для вираження культурних цінностей, традицій та ідентичності.

2. Методи дослідження в мовній етнографії

Мовна етнографія використовує різні методи дослідження для аналізу мовних практик та їхнього впливу на культуру. Один із основних методів - це полеві дослідження, коли дослідники вивчають мовну практику в конкретних спільнотах, спостерігаючи за мовленням та записуючи його. Інший метод - це аналіз текстів, який допомагає виявити культурні елементи в літературі та інших мовних продуктах. Також, інтерв'ю та анкети використовуються для збору інформації про мовні практики та культурні переконання.

3. Мова та культурна ідентичність

Одним з ключових аспектів мовної етнографії є дослідження взаємозв'язку мови та культурної ідентичності. Мова відіграє важливу роль у формуванні культурної ідентичності спільнот та народів. Вона допомагає зберігати та передавати культурні знання, традиції та історію. Мовна етнографія допомагає вивчити, як мова сприяє утриманню культурної ідентичності та як зміни в мовленні можуть вплинути на культуру.

4. Мова та соціальна взаємодія

Мовна етнографія також досліджує роль мови в соціальній взаємодії. Мова впливає на спосіб спілкування та взаємодії між людьми. Вивчення мовних практик допомагає розуміти, як мова використовується для вираження соціального статусу, статі, етнічної приналежності та інших соціальних атрибутів.

5. Заключні думки

Мовна етнографія - це важлива галузь дослідження, яка допомагає вивчити взаємозв'язок мови та культури в різних спільнотах та суспільствах. Вона допомагає розкрити, як мовлення впливає на культурні аспекти та як культура

відображається в мові. Розуміння цих взаємозв'язків має важливе значення для збереження культурної різноманітності та встановлення глибшого розуміння між різними культурами.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ

Майборода Аліна

студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, Голова студентської організації гуманітарно-педагогічного факультету група ПО-20001б, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Виховання дітей у сучасному суспільстві вимагає уваги до психологічних аспектів, оскільки сучасні технології та соціокультурні чинники значно впливають на психічний розвиток дітей. Нижче розглянемо деякі ключові психологічні аспекти цього питання:

Екранна залежність та соціальні мережі: Сучасні технології, такі як смартфони та комп'ютери, можуть призводити до екранної залежності у дітей. Це може вплинути на їхній психічний стан, сприяти відчуттю соціальної ізоляції та збільшити ризик виникнення депресії та тривожних розладів.

Забруднення інформацією: Діти сьогодні зазнають надмірного потоку інформації через інтернет і медіа. Це може вплинути на їхню спроможність обробляти і аналізувати інформацію, а також на розвиток критичного мислення.

Споживання контенту: Доступність насильницького, агресивного або сексуального контенту в медіа може мати негативний вплив на психічний розвиток дітей, сприяючи формуванню негативних стереотипів і ризику розвитку психічних проблем.

Соціальні норми та тиск рівності: Сучасне суспільство акцентує на рівності та включеності. Це може викликати психологічний стрес у дітей, які намагаються відповідати суспільним очікуванням та нормам.

Емоційний інтелект: Важливим аспектом виховання є розвиток емоційного інтелекту дітей, оскільки вони повинні навчитися впоратися зі своїми емоціями та розуміти емоції інших. Технології можуть бути інструментом для навчання цих навичок, але також можуть перешкоджати їхньому розвитку.

Родинна динаміка: Вплив технологій та соціокультурних чинників також відбивається на родинних стосунках. Важливо зберігати баланс між часом, проведеним онлайн і офлайн, і спільно вирішувати, як родина використовує технології.

Виховання толерантності та адаптації: Діти повинні навчитися толерантності до різних культур, переконань та ідентичностей. Виховання цих цінних навичок важливе для психічного розвитку і успішного впорання зі світом.

Для вирішення цих психологічних аспектів виховання в сучасному суспільстві, важливо активно співпрацювати з психологами, педагогами та батьками, а також використовувати педагогічні методики, спрямовані на розвиток критичного мислення, емоційного інтелекту та соціальних навичок у дітей. Дотримання балансу між технологіями та офлайн активностями також грає ключову роль у забезпеченні психічного здоров'я та гармонійного розвитку дітей.

Є багато вчених та дослідників, які вивчають вплив сучасних технологій та соціокультурних чинників на психічний розвиток дітей. Ось кілька прикладів дослідників, які працюють у цій галузі:

Шері Туркль (Sherry Turkle): Американська психологиня та професор МІТ, вивчає вплив технологій на міжособистісні стосунки та розвиток дітей. Її книга "Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other" досліджує, як сучасні комунікаційні технології впливають на соціальні зв'язки та емоційний розвиток.

Джин Твенді (Jean Twenge): Соціальний психолог, автор книги "iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less

Happy—and Completely Unprepared for Adulthood—and What That Means for the Rest of Us". Її дослідження зосереджені на психічному стані та характеристиках нового покоління дітей, які виростають у цифровому світі.

Кара Багро (Cara Booker): Соціолог та дослідник у Великобританії, яка вивчає вплив медіа та інтернету на психічний розвиток дітей. Вона зосереджується на аспектах дитячої психіки, включаючи використання соціальних мереж, геймінгу та вплив медіа на ідентичність.

Лорен Шанг (Lauren Sherman): Психолог та дослідник, яка вивчає вплив соціальних мереж та образів у медіа на самооцінку та тілесне сприйняття дівчат. Її робота покликана розкрити, яким чином медіа може впливати на розвиток негативних стереотипів та комплексів.

Дуглас Гентілі (Douglas Gentile): Психолог, який вивчає вплив відеоігор на психічний розвиток дітей та підлітків. Він досліджує вплив відеоігор на агресію, сплячість, когнітивні навички та інші аспекти дитячого розвитку.

Ці дослідники і багато інших присвячують свою роботу вивченню впливу сучасних технологій та соціокультурних чинників на психічний розвиток дітей. Їхні дослідження та публікації допомагають краще зрозуміти цю проблему та розробити стратегії для забезпечення здорового розвитку та виховання дітей у сучасному світі.

Вивчення впливу сучасних технологій та соціокультурних чинників на психічний розвиток дітей є важливою галуззю психологічних та соціологічних досліджень у сучасному світі. Дослідження цієї теми допомагають розуміти, як сучасне середовище впливає на емоційний, когнітивний та соціальний розвиток дітей. Основні висновки, які можна зробити, включають:

Сучасні технології, такі як смартфони, комп'ютери та соціальні мережі, можуть впливати на психічний стан дітей, сприяючи екранній залежності та соціальній ізоляції.

Діти стикаються з надмірним потоком інформації, що може вплинути на їхню спроможність аналізувати інформацію та розвивати критичне мислення.

Споживання контенту, який містить насильство, агресію або сексуальний матеріал, може мати негативний вплив на психічний розвиток дітей.

Важливо навчати дітей емоційному інтелекту, щоб вони могли ефективно управляти своїми емоціями та розуміти емоції інших.

Соціокультурні та суспільні норми також впливають на психічний розвиток дітей, створюючи тиск щодо рівності та інклюзивності.

Важливо зберігати баланс між онлайн і офлайн активностями, а також використовувати педагогічні методики, спрямовані на розвиток критичного мислення та соціальних навичок у дітей.

Дослідження впливу сучасних технологій та соціокультурних чинників на психічний розвиток дітей допомагають батькам, педагогам та суспільству краще розуміти виклики, які ставляться перед дітьми в сучасному світі та розробляти ефективні підходи до їхнього виховання та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*.
2. Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy—and Completely Unprepared for Adulthood—and What That Means for the Rest of Us*.
3. Booker, C. (2017). *The Impact of Media and Internet on Child Development: A Review of Literature*.
4. Sherman, L. E., & Greenfield, P. M. (2018). *Media and Child Development: A Review of the Literature and Recommendations for Future Research*.
5. Gentile, D. A. (2009). *Pathological video-game use among youth ages 8 to 18: A national study*.
6. American Psychological Association. (2020). *Digital screen time and children's well-being*.
7. Common Sense Media. (2020). *The Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens*.

8. Pew Research Center. (2020). Teens, Social Media & Technology 2018.
9. World Health Organization. (2019). Guidelines on physical activity, sedentary behavior and sleep for children under 5 years of age.
10. National Institute of Mental Health. (2021). Child and Adolescent Mental Health.
11. National Association for the Education of Young Children. (2020). Technology and Interactive Media as Tools in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8.
12. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2019). I'd Blush if I Could: Closing Gender Divides in Digital Skills Through Education.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ІЗ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ

Маренич Анна

*Студентка 6 року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

*Супрун Дар'я, наукова керівниця – доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та реабілітації, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Актуальність теми соціально-педагогічної роботи із підготовки молоді до сімейного життя визначається викликами які на сьогодні стоять перед українським суспільством. Спостерігається тенденція поверхневих знань серед молоді стосовно сімейного життя та більшості його аспектів. Питання яке підлягає нашому дослідженню є складним та комплексним. Проблематика соціально-педагогічної роботи із підготовки молоді до сімейного життя

зумовлюється низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників які постають на шляху у молодого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки молоді до сімейного життя була прикута увага багатьох науковців, які розробляли її теоретико-методологічні аспекти. А. Карсевич у своїх працях досліджувала формування студентської молоді, готовність до створення сім'ї. Л. Шнайдер вивчає розвиток культури інтимних відносин, моральну єдність подружжя. Н. Гусак у своїх працях приділяє увагу портрету сучасного чоловіка, взаємній підтримці, рівності чоловіка та дружини при розподілу обов'язків. Також Проблематика підготовки молоді до сімейного життя, знайшла своє відображення в роботах І. Гребеннікова, С. Ковальова, А. Денисенко та В. Кравця

Мета – дослідити рівень готовності студентської молоді до сімейного життя методом анкетування.

З метою забезпечення комплексного підходу для отримання даних, інформація яка зібрана в ході дослідження допоможе виявити важливі аспекти у підготовці молоді до сімейного життя. Аналіз результатів стане важливим кроком для ідентифікації слабких сторін та допоможе у майбутньому розробити більш актуальну програму, в якій буде зацікавлена насамперед молодь, з підготовки до створення сім'ї. Загалом, професійна аналітика результатів діагностики готовності студентської молоді до сімейного життя виступає як ключовий етап в соціально-педагогічній діяльності та сприятиме досягненню вищих стандартів підготовки молоді до створення сім'ї та успішного життя в ній. Головною метою соціально-педагогічної роботи має бути надання інформації, необхідних знань та навичок, що необхідні для успішного функціонування особистості та створенню стійких сімейних відносин.

Для нашого дослідження була розроблена анкета, яка являє собою комплекс питань різного характеру.

Згідно результатам студентська молодь віддає перевагу чіткому розподілу обов'язків, що свідчить про бажання респондентів відразу створити чітку

систему сімейного життя для забезпечення раціонального та взаємовигідного розподілу праці.

Важливим напрямом соціально-педагогічної роботи виступає донесення до молодого покоління важливості про здорове харчування, оскільки майже половина опитуваних вважають що в їх перелік страв часто буде включати в себе напівфабрикати. Деяка частина молоді відповіла що взагалі не прагнуть оволодівати кулінарним мистецтвом.

Серед молоді спостерігається тенденція до вирішенню конфліктів шляхом діалогу та пошуку компромісу, але незважаючи на це, все ж є певний відсоток молодих особистостей які дуже рідко вважають себе винними, тому їм варто попрацювати над навичками комунікації, які допоможуть залагодити конфлікти та сприяти кращому подружньому життю.

Важливим напрямом в соціально-педагогічній роботі буде донесення інформації про виховну функцію сім'ї, оскільки майже половина респондентів хочуть мати дітей тільки якщо партнер буде проявляти таке ж бажання. Цей факт свідчить про те що більшість студентської молоді не пізнає себе та своїх бажань. Понад двадцять п'ять відсотків взагалі не хочуть мати дітей. Зважаючи на такі дані інформаційно-просвітницька робота спрямована на репродуктивний аспект сімейного життя буде актуальною.

Висновок. Анкетування допомогло визначити рівень готовності студентської молоді до сімейного життя та їх очікування від шлюбу. Дані висвітлюють що сучасна українська молодь цілком готова брати на себе відповідальність, вступами в шлюб, однак є певні аспекти які вимагають доопрацювання у кожного зокрема. Тому у соціально-педагогічній роботі з підготовки молоді до сімейного життя варто враховувати актуальність потреб молоді. Опитування показало що деякі респонденти мають проблеми з навичками ефективної комунікації. Значний відсоток респондентів покладає бажання дітей на іншого партнера, що свідчить про явне нерозуміння своєї власної особистості, тому соціальним працівникам які працюють в цьому напрямку також важливо доносити про важливість репродуктивної функції сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Карасевич А. П. Формування готовності студентської молоді до створення сім'ї : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2009. 174 с
2. Кравець В.П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді / В.П. Кравець. - К.: Київ. правда, 2000. - 688 с.
3. Кравець В. П. Теорія і практика підготовки учнівської молоді до сімейного життя : дис. ... д-ра пед. наук. Тернопіль, 1997. 386 с.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Нагорна Катерина

Аспірант кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, (м. Київ, Україна)

Однією з основних тенденцій світового розвитку є глобалізація, яка викликає значні економічні, соціальні, політичні та цивілізаційні зміни. Вітчизняні та зарубіжні науковці приділяють дедалі більше уваги проблемам розвитку вищої освіти в умовах глобалізації. Сьогодні усі країни, у тому числі і Україна, в більшій мірі, ніж раніше, залежать від впливів глобальних викликів та загальносвітових економічних трендів, що пояснюється глобалізацією соціально-економічних систем. На сьогодні роль вищої освіти принципово змінилась, вона стала фактором розвитку людської цивілізації та підтримки стійкої соціально-економічної динаміки країн світу [2].

Розвиток сучасних закладів вищої освіти забезпечується впровадженням освітніх інновацій. Одним із пріоритетних напрямків такої діяльності є активна проектна діяльність. В умовах глобалізації серед інноваційних технологій в проектній діяльності необхідно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, які дозволяють формувати ефективне і динамічне

інформаційно-освітнє середовище, яке забезпечує активну взаємодію між усіма її учасниками. В сучасному суспільстві одним із напрямів реалізації проєктної діяльності для соціуму запропоновано через соціальні проєкти. В умовах глобалізації практика використання проєктної діяльності виходить на вищий рівень, оскільки проєктна діяльність стає важливою складовою бізнесу та управління в умовах глобалізації. Глобалізація впливає на те, як компанії розвиваються та реалізують свої проєкти в міжнародному масштабі. Ось деякі ключові аспекти проєктної діяльності в умовах глобалізації [1,3]:

1. Міжкультурний аспект: Глобальні проєкти вимагають співпраці з різними культурами, мовами та практиками. Команди повинні бути готові працювати з людьми з різних країн і адаптувати свою діяльність до місцевих особливостей.
2. Глобальні ринки: Умови глобалізації відкривають нові можливості для розширення ринків та залучення клієнтів з інших країн. Проєкти повинні бути орієнтовані на задоволення потреб глобальних аудиторій.
3. Міжнародна конкуренція: Глобальний ринок змушує компанії бути більш конкурентоздатними. Проєктна діяльність повинна бути спрямована на ефективну інновацію та підвищення продуктивності.
4. Специфіка законодавства: Умови глобалізації вимагають дотримання різноманітних міжнародних та національних правових норм. Проєкти повинні враховувати цей аспект і забезпечувати дотримання всіх відповідних законів та регуляції.
5. Управління ризиками: Глобальні проєкти можуть стикатися з різними ризиками, такими як фінансові, політичні, економічні та природні катастрофи. Ефективне управління ризиками є критичним для успішної реалізації проєктів.
6. Технологічна інфраструктура: Глобалізація передбачає доступ до передових технологій та інформаційних систем, що допомагають в ефективному керуванні та виконанні проєктів на віддалених майданчиках.
7. Відкритість до інновацій: Глобалізація сприяє обміну ідеями та технологіями між країнами. Успішні проєкти вимагають постійного вдосконалення та інновацій.

Усі ці аспекти важливі для того, щоб проєктна діяльність була успішною в умовах глобалізації. Проєктна діяльність характеризується масштабністю, комплексністю та складністю змісту та умов реалізації проєктів. Наявність, з одного боку, економічних, інфраструктурних, юридичних, політичних і культурологічних, а з другого — просторових і часових розбіжностей у глобальному проєктному середовищі зумовлюють необхідність визначення особливостей інструментального та організаційного її забезпечення, адаптації універсальних корпоративних підходів і засобів управління проєктами. Глобалізація сьогодні має вплив практично на всі основні сфери життя і соціальної організації. Глобалізація є скрізь, вона має як негативні, так і позитивні аспекти.

Список використаних джерел:

1. Рибак А.І. Системні методи розробки і оцінки проєктів. Управління проєктами та розвиток виробництва. Збірник наукових праць. Під ред. В.А. Рач., 2003. №3(8). С.12-19;
2. Шевцова С.М. Метод проєктів як основа формування духовних потреб молоді. С.М. Шевцова . Гілея (науковий вісник): [зб. наук. пр.].[гол. ред. В.М. Вашкевич]. К., 2009. Випуск 27. С. 208-216;
3. <https://www.coe.int/uk/web/compass/globalisation>

ТЕХНОЛОГІЯ «ВЕБ-КВЕСТ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СТИМУЛ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Нестерова Наталія

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Одним з ключових завдань сучасної освіти є підвищення різноманіття видів та форм організації навчальної діяльності, що дозволяє суттєво збільшити освітні перспективи студентів, а також вибрати та реалізувати власну траєкторію у відкритому освітньому просторі. У першу чергу слід створити широке інформаційне поле діяльності, спектр інформаційних джерел, у тому числі мережу Інтернет, різні погляди та точки зору на ту саму проблему, які спонукатимуть студентів до самостійного мислення та пошуку власної аргументованої позиції, що доцільно реалізувати інтеграцією веб-квестів.

Веб-квест у сфері освітньої діяльності – завдання із заданими елементами ролівої гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Глобально, основою веб-квестів є проектна методика, що виникла ще на початку ХХ сторіччя у США, проте вперше термін "веб-квест" (WebQuest) був запропонований у 1995 році Берні Доджем (США) (Dodge, 1995). Він розробляв інноваційні програми Інтернету для впровадження у навчальний процес при викладанні різних навчальних предметів на різних рівнях навчання. Б. Додж зазначав, що веб-квести можуть охоплювати як окрему проблему, навчальний предмет чи тему, або бути міжпредметними, що буває значно частіше. Також, Доджем виділено і основні три принципи класифікації веб-квестів:

1. За тривалістю виконання: короткострокові та довгострокові.
2. За предметним змістом: монопроекти та міжпредметні веб-квести.
3. За типом завдань, що виконуються студентами: переказ (retelling tasks), компіляція (compilation tasks), загадки (mystery tasks), журналістські завдання (journalistic tasks), конструкція (design tasks), творчий задум (creative product

tasks), вирішення спірних проблем (consensus building tasks), завдання на переконання (persuasion tasks), самопізнання (self-knowledge tasks), аналітика (analytical tasks), оцінка (judgment tasks) та власне науковий квест (scientific tasks).

Так, завдання на переказ (retelling tasks) є найпримітивнішими і найпростішим прикладом використання Інтернету як джерела інформації, що ефективно реалізують студенти переважно перших курсів навчання, коли засвоєної інформації ще замало, а необхідність вирішення конкретного завдання вже є. Суть компіляції (compilation tasks) у тому, що студенти повинні взяти інформацію із різних джерел і привести до єдиного формату, щоб представити у формі будь-якого нецифрового продукту, наприклад, курсової роботи. Таке завдання є складнішим, оскільки студент повинен розуміти сферу реалізації майбутнього продукту і вміти формувати різноманітну інформацію під єдиний шаблон подання.

Веб-квест, створений на основі завдання-загадки (mystery tasks), вимагає синтезу інформації із набору джерел та створення головоломки, яку неможливо вирішити простим пошуком відповіді на конкретній сторінці Інтернету. Навпаки, створюється загадка, вирішення якої вимагає: засвоєння інформації із безлічі джерел, потім складання інформації в єдине ціле у вигляді висновків чи узагальнень із різних джерел інформації і лише у кінці, виключення складних макросів, які можуть спочатку видаватися правильними відповідями, але за детального аналізу такими не виявляються. Веб-квести такого типу ефективно вписуються у проблематику виконання дипломних проектів, коли студент повинен спочатку розробити дослідницьку гіпотезу, а потім підтвердити чи спростувати її шляхом експериментального чи теоретичного пошуку.

Творчі веб-квести (creative products task) передбачають створення будь-якого продукту у заданому форматі (п'єса, постер, гра, пісня, веб-сайт, мультимедійна презентація тощо). Творчі проекти зовні схожі на конструкторські, але є вільнішими у виконанні та непередбачуваними у результатах. Тут важливо звертати увагу саме на творчість студента та самоідентифікацію під час пошуку необхідного дизайну. Творчі веб-квести

ефективно реалізувалися під час постерної сесії студентів ОС Магістр, водночас є доцільними для використання і на рівні ОС Бакалавр.

Веб-квести, орієнтовані на самопізнання (self-knowledge tasks), мають на меті аналіз студентами себе самих, що може розвиватися через дослідження онлайн та оффлайн ресурсів. Такі проекти у сфері сучасної освіти фрагментарні, проте приклади все ж таки є, наприклад, веб-квест спрямований на вивчення ресурсів Інтернету, пов'язаних із практичною реалізацією отриманої спеціальності та майбутньою кар'єрою.

Наукові веб-квести (scientific tasks) є сферою залучення студентів до наукових досліджень у різних галузях знань. У межах ВНЗ веб-квести такого типу вже реалізуються у програмі студентських наукових гуртків чи товариств. Інтернет містить як історичну літературу, так і найсвіжіші новини, тому може бути корисним при розробці діяльності таких зібрань.

Отже, цілі сучасної освіти актуалізують такі навчальні методи, що не просто структурують навчальні та наукові знання у студентів, а й сприяють активному процесу пізнання та розвивають вміння вчитися: знаходити необхідну інформацію самостійно, використовувати різні інформаційні джерела, запам'ятовувати, думати, вирішувати та організовувати себе до роботи. Саме тому, використання комп'ютерних технологій Інтернет у сфері освіти ВНЗ відкриває нові можливості як у методиці безпосереднього отримання знань, так і в освоєнні та вдосконаленні отриманого матеріалу, що є актуальним незалежно від вибраної освітньо-наукової програми.

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

*Ничипорук Ангеліна
студентка 3-го курсу, СР-21002б групи, спеціальність 231«Соціальна робота»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

Актуальність дослідження впливу інноваційних методів навчання на розвиток творчого мислення у дітей полягає в необхідності адаптації освітніх систем до потреб сучасного суспільства. Спосіб мислення, здатність до творчості стають все більше цінними навичками, необхідними для успішного розвитку дітей, до сучасних викликів.

Однією з ключових проблем сучасності є вивчення впливу інноваційних методів навчання на творче мислення дітей. Суспільство швидко змінюється під впливом технологій та глобальних трансформацій, і це ставить нові вимоги до освіти та розвитку дітей. Оскільки нове покоління зіштовхується з різними підходами до навчання, важливо з'ясувати, як ці підходи впливають на їх здатність думати творчо та розвивати уявлення, генерувати нові ідеї, розв'язувати складні завдання та впроваджувати інновації для відкриття нових можливостей їх особистісного та професійного розвитку.

Інноваційні методи навчання – це педагогічні підходи, які ставлять акцент на активну участь дітей у навчальному процесі, зміщують центр уваги ініціаторства від вчителя до учня, підтримують індивідуалізацію, допомагаючи організувати власний процес навчання.

Насамперед, варто розглянути декілька прикладів таких методів та їх вплив на дітей.

Проблемне навчання (Problem-Based Learning) – це метод, в якому реальні складні проблеми використовуються як освітній інструмент. Важливо, щоб на

кожному етапі розвитку, дітям ставалися реальні проблеми, завдання повинні бути адаптовані до віку, щоб стимулювати їх розвиток. Цей підхід сприяє активному навчанню, розвитку критичного мислення, навичок розв'язання проблем та навіть вивчає, як працювати разом в команді для досягнення спільних цілей.

Проектне навчання (Project-Based Learning) – це метод, в якому навчання та викладання спрямовані на створення та виконання конкретного проєкту або завдання. Діти активно працюють над проєктом, досліджують тему, розв'язують проблеми та представляють свої результати. Вони розвивають навички співпраці, комунікації, критичного мислення та вирішення проблем в процесі роботи над проєктом.

Ігрові методи навчання (Game-Based Learning) – це метод, в якому навчання відбувається через використання ігор з визначеними цілями та результатами навчання. Ігрове навчання – це самостійний метод, де гра включає в себе певні завдання та мету. Цей підхід використовується для стимулювання інтересу дітей до активного навчання, де гра допомагає розвивати абстрактне мислення та навички через активну взаємодію та вирішення завдань.

Дистанційне навчання (Online Learning) – це метод, при якому учні отримують доступ до освітніх ресурсів та матеріалів через Інтернет. Навчання може включати відеолекції, онлайн-підручники та можливість взаємодії з викладачами та іншими учнями через Інтернет. Цей метод навчання стає все більш популярним і використовується у різних сферах освіти та навчання.

Інтерактивне навчання (Interactive Learning) – це метод з включенням інтерактивних елементів у навчальний процес, який спрямований на створення сприятливого навчального середовища, в якому дитина відчуває себе успішною та здатною до власного інтелектуального розвитку. Він ґрунтується на постійній активній взаємодії всіх учасників навчання, де як учитель, так і учні є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє розвитку самостійності, активності та творчого мислення, а також стимулює розумову роботу учнів.

Дослідження показує, що всі зазначені інноваційні методи навчання, такі як: проблемне, проєктне, ігрове, дистанційне та інтерактивне навчання, мають значний потенціал у сприянні розвитку творчого мислення у дітей, проте успішність цих методів залежить від багатьох факторів – індивідуальних особливостей дітей, компетентності вчителя, умов навчання, водночас оптимальним підходом може бути вибір і комбінування інноваційних методів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Як і коли застосовувати проблемне навчання (Problem-Based Learning) [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://nus.org.ua/view/yak-i-koly-zastosovuvaty-problemne-navchannya-problem-based-learning/>.

2. Проєктне навчання: коротко про головне [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-kortko-pro-golovne/>.

3. Як навчання на основі ігор розвиває навички 21-го століття [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://nus.org.ua/view/yak-navchannya-na-osnovi-igor-rozvyva-navychky-21-go-stolittya/>.

4. Як зробити онлайн-навчання цікавим та ефективним [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/yak-zrobyty-onlajn-navchannya-tsikavym-ta-efektyvnym/>.

5. Інтерактивні методи як засіб організації навчальної діяльності учнів [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://surl.li/mmkjc>.

РОЛЬ РОДИНИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Омельченко Софія

*Студентка 4 курсу, Національного університету біоресурсів і
природокористування України спеціальності «професійна освіта» Група ПО-
20001Б, (м. Київ, Україна)*

Сім'я- це фундамент, де закладаються основи людських відносин та поведінки, відбувається перша соціалізація. Аналіз соціального впливу показав, що 40% - сім'я, 30%- ЗМІ, 20% - школа, 10 % - вулиця.

Однією з актуальних проблем є дослідження та обґрунтування значення ролі внутрішнього клімату сім'ї у процесі виховання дитини з особливими освітніми потребами. Під загальним терміном «діти з ООП» розуміють усіх учнів, чиї освітні потреби перевищують загальноприйнятий стандарт. До неї входять діти з особливими потребами, обдаровані діти та діти із соціально незахищених верств населення. [4]

Мітчелл у своїй книзі «Ефективні педагогічні технології спеціальної й інклюзивної освіти» відмічає особливу, якщо не вирішальну, роль батьків в освіті учнів з ООП: «вони – батьки, які мають всі відповідні цьому статусу права й обов'язки, але вони також і джерело інформації, партнери у розробці та реалізації програм для дітей і «споживачі» пропонуєвої освіти» [3]. Автор розглядає стратегію співпраці з батьками, як базу інклюзивної освіти, яка пропонує їм інформованість, участь у заходах, діалог та обмін думками, участь у прийнятті рішень щодо організації та змісту освітнього процесу.

Сім'ї, в яких виховуються діти з відхиленнями в розвитку живуть під вантажем багаточисельних проблем, не кожна родина здатна прийняти «недуг» дитини, адекватно реагувати на постійно виникаючі проблеми [5,6]. Відомо, що довга психотравмуюча ситуація здійснює негативний вплив на психіку батьків та

ускладнює їхнє відношення до дитини. Декого з батьків така ситуація може зламати. Особистісні якості батьків визначають можливості соціалізації дітей та адаптації до життя.

Не новиною буде той факт, що основний догляд за дитиною з ООП лягає на плечі матері. Дуже часто у них самих наступає «соціальна інвалідність», оскільки вони стають заручницями ситуації. Нemoжливість достатньо часу приділяти собі, величезне психологічне, а подекуди й фізичне навантаження сприяють тому, що в багатьох випадках жінка просто «вигоряє на очах».

На етапі раннього родинного виховання, батьки мають створити умови для повноцінного фізичного та психічного становлення особистості дитини, забезпечити почуття захищеності, рівноваги, довіри, сформувати активне зацікавлене ставлення до навколишнього світу. Тому, процес взаємодії із сім'єю є активним та успішним за умови, якщо батьки відчують глибоку зацікавленість у вихованні дитини, а учителі будуть готові з ними взаємодіяти.

Робота з сім'ями дітей з ООП ґрунтується на таких принципах:

1. Особистісно-орієнтований підхід до дітей, до батьків, де в центрі уваги врахування особистісних особливостей дитини, сім'ї; забезпечення комфортних, безпечних умов. Важливо, щоб сім'я дитини відчула увагу з боку педагогічних працівників, зацікавленість учителів у розвитку дитини, їхню готовність допомогти батькам у вихованні і розвитку дитини.

2. Гуманно-особистісний – різнобічна повага і любов до дитини, до кожного члена сім'ї, віра в них. Першим кроком для співпраці сім'ї з закладами освіти є сприяння соціальному та освітньому середовищу, де батьки відчують себе привітними, поважними, довіреними, почутими. Готовність батьків прислухатися, прагнення виконати рекомендації досвідчених педагогів.

3. Принцип комплексності – психолого-педагогічний супровід дитини в інклюзивній освіті можна розглядати тільки в комплексі, у тісному контакті вчителя з психологом, з батьками.

Перший етап знайомства передбачає визначення загальних цілей, цінностей і потреб. Зміст цього етапу включає знайомство вчителя інклюзивного

навчання з батьками, індивідуальна співбесіда з батьками, визначення потреб батьків. Аналіз отриманої інформації дозволяє вчителю визначити цілі та напрями взаємодії з батьками.

Другий етап спільної діяльності передбачає складання програми роботи педагога інклюзивної освіти з батьками. Зміст даного етапу включає ознайомлення із завданнями закладу освіти, який здійснює інклюзивне навчання, обговорення побажань і очікувань батьків.

Третій етап співпраці характеризується встановленням партнерських стосунків між вчителем інклюзивної освіти та батьками під час реалізації програми роботи, розкриттям перед батьками можливостей особистісного пошуку, творчого підходу до навчання своєї дитини та особистої участі в дослідженнях її можливостей [3].

Батьки повинні брати активну участь у впровадженні індивідуальної програми розвитку дитини (виконувати домашні завдання, закріплювати вивчений матеріал вдома. Батьки дітей з особливостями психофізичного розвитку здатні індивідуалізувати, доповнити, розширити й розвинути методи навчання, які пропонують спеціалісти, виявити творчість та винахідливість.

Підсумовуючи вище вказане, внутрішні цінності сім'ї, взаємна підтримка відіграють важливу роль у вихованні дитини-інваліда, так як деструктивні взаємини в сім'ї негативно впливають на дитину. Відповідно в сім'ї, в якій люблять свою дитину і соціально-психологічні проблеми будуть вирішуватися результативніше. Сім'я в якій зростає дитина з інвалідністю стикається з цілим рядом проблем, які містять у собі: соціальні, педагогічні, психологічні, економічні та медичні аспекти. Соціальні включають у себе адаптацію у соціумі, прийняття оточуючими, створення умов для активного життя. Тому батькам необхідно звертатись до спеціалістів за для комфортного життя їхніх дітей.

Список використаних джерел:

1. Мітчелл Д. Ефективні педагогічні технології спеціальної та інклюзивної освіти. / Д. Мітчелл; Російський переклад І. Анікєєв, Н. Борисова. // Стратегії

командного співробітництва у реалізації інклюзивної практики освіти. – Москва: ТОВ «БЕСТ-принт», 2012.

2. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Врахування відмінностей розвитку та навчальної діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку в процесі навчання / Інклюзивна школа: особливості організації та управління : Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л.І., Київ, 2007. 128 с.
3. Хворова Г., Онуфрик М., Майорова Н. Центр (відділення) денного догляду для дітей з інвалідністю: нормативно-правове забезпечення, адміністрування, психолого-педагогічний супровід, підтримка компетентного батьківства: інф.-метод. посіб. Фонд соціального захисту інвалідів; ГО «Родина». Київ, 2020. 3 с.
4. Роль сім'ї у вихованні дітей з особливими потребами : інклюзивне навчання в Україні.

SPACE CATEGORY IN ENGLISH TERMINOLOGY OF BIOTECHNOLOGY

Онищук Віра

студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна),

Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри іноземної філології і перекладу

Despite the large number of works devoted to biotechnological terminology, it has not received sufficient coverage in the cognitive aspect, the features of its conceptualization and categorization. Until now, there are no works devoted to the categorical analysis of the English language vocabulary in the field of biotechnology. The study and description of terminological units and methods that serve to implement the categorical meanings of biotechnological terminology have not yet been the subject

of a separate study, therefore it contains many unresolved issues and determines the relevance of the study. Setting ourselves the goal of studying the linguistic representations of the most important ontological category – space, we thereby defined a cognitive approach to the study of biotechnological terminology. The system of knowledge about the world, reflecting the cognitive experience of a person, is characterized by the unification of concepts, in which, along with others, the concept of space is considered one of the most essential for the construction of the entire conceptual system. Spatial concepts and relationships play an important role in language. Our interest in space as a source for explaining the cognitive features of a biotechnological term is also due to the fact that the spatial approach is traditionally used to describe biological objects in natural sciences.

Various scientific disciplines have their own set of categories based on existential (ontological) categories as the most abstract quantities that are integral characteristics of reality and reflect its most general properties and connections.

The main category for the terminology of all scientific disciplines is the "space" category. This can be explained by the historical factor, which is based on the process of perception of the world. According to E. Kubryakova, space is what contains a person, what he is aware of around himself, what he sees in front of him.

Space is one of the main categories of being, a form of existence of matter, reflecting the extent and location of objects in the world continuum and their position relative to each other.

The category of space has only recently begun to attract the attention of linguists as a compact and integrative phenomenon. The peculiarities of human perception and description of space have always played a key role in the works performed in the mainstream of the cognitive direction. The interest associated with the peculiarities of the transmission of spatial orientation by linguistic means is reflected in the works of Russian linguists.

The epistemological category of space is widely represented in biotechnological terminology, since it has pragmatic significance, which is explained by the need to accurately indicate the specific shape, size, location and movement of objects used by

humans for manipulation. Thus, from the point of view of the cognitive approach, one of the bases for the classification of concepts in biotechnological terminology is the category of space.

The concepts of space (FORM, PLACE, DISTANCE, MOVEMENT) are of paramount importance in the process of forming the biotechnology concepts.

To represent the concept of FORM in biotechnological terminology, three ways of forming terms are used: metaphorical transfer and literal description of the form of biological objects using word formation or syntactic means.

The most common type of semantic term formation, in which the concept of FORM is reflected, is metaphorical formation. The use of metaphor as a means of structuring a conceptual system is justified by the metaphorical nature of thinking in the process of generating scientific terminology.

The concept of PLACE in biotechnological terminology is also represented in the internal form of terms through the use of terms with characteristic semantics.

Great significance for the rotation of local signs may be aphixal morphemes, as they clarify the location or introduction of something within the limits of what is called the forming basis. They are referred to as prefixes of walnuts (endo-, exo-, pan-, hemi-, epi-, para-) and Latin walks (infra-, intra-, sub-, inter -).

Spatial properties revealed during the analysis of biotechnological terms are also characterized by kinetic features. The terms objectifying such signs express various types of movement of biological objects in space. A significant number of terms represented by the spatial concept of MOVEMENT are also represented by metaphors, for example: gene flow, cell fusion, chromosome jumping, chromosome walking, gene transfer, gene translocation, gene splicing, genetic drift, gene sequencing, gene replacement.

The analysis of biotechnological terms indicates that for the expression of the main spatial concepts (FORM, PLACE, DISTANCE, MOVEMENT), terminological phrases play a dominant role in various systems of nomination.

РОЛЬ КЕЙСІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЕТЕРИНАРІВ

Охріменко Ольга

*студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

Формування професійної компетенції майбутніх ветеринарів - це складний і багатоаспектний процес. Кейси, як навчальний інструмент, можуть відігравати важливу роль у цьому процесі, оскільки дозволяють студентам розвивати не лише теоретичні знання, але й практичні навички та розв'язувати реальні ветеринарні завдання.

Кейси надають можливість студентам застосовувати теоретичні знання до реальних клінічних ситуацій. Це допомагає їм зрозуміти, як вирішувати проблеми, які можуть виникнути у практиці ветеринара. Студенти повинні аналізувати дані, оцінювати симптоми та розробляти плани лікування в кейсах. Це розвиває їхні навички прийняття рішень, що є важливим аспектом ветеринарної практики. Вирішення різноманітних клінічних кейсів дозволяє студентам набути практичного досвіду, необхідного для успішної роботи ветеринаром. Кейси можуть бути використані для підтримки групової роботи та співпраці між студентами. Ветеринарна практика часто вимагає співпраці з іншими фахівцями, і кейси можуть допомогти студентам навчитися комунікувати та співпрацювати в команді. Використання кейсів дозволяє викладачам оцінювати навички студентів у вирішенні практичних завдань та прийнятті рішень у реальних ветеринарних ситуаціях. Кейси можуть включати різноманітні клінічні сценарії, що дозволяє студентам навчитися реагувати на різні ситуації та працювати з різними видами тварин. Використання кейсів робить навчання більш

цікавим і практичним, що може підвищити мотивацію студентів. Важливо розробляти кейси, які відображають реальні ситуації, з якими можуть стикатися ветеринари в майбутньому. Комбінування кейсів з іншими методами навчання, такими як лекції, лабораторні роботи і стажування, може забезпечити комплексний підхід до навчання ветеринарів.

Кейси відіграють важливу роль у формуванні професійної компетенції майбутніх ветеринарів. Вони є ситуаційними завданнями чи проблемами, з якими ветеринар може зіштовхнутися у своїй практиці. Рішення кейсів вимагає від студентів застосування теоретичних знань, аналізу та критичного мислення, прийняття зважених рішень та вміння застосовувати їх на практиці.

Кейси сприяють формуванню професійної компетенції майбутніх ветеринарів, а саме : 1) рішення кейсів дозволяє студентам застосувати свої теоретичні знання практично. Вони повинні аналізувати симптоми тварини, проводити діагностику, вибирати відповідні методи лікування та пропонувати оптимальні рішення; 2) кейси вимагають від студентів аналізу та оцінки складної інформації. Вони повинні вміти виявляти головні проблеми, оцінювати їхню важливість та визначати послідовність дій для вирішення проблеми; 3) робота з кейсами розвиває у студентів навички прийняття зважених рішень. Вони повинні враховувати різні фактори, такі як стан тварини, доступні ресурси, етичні питання та потенційні наслідки, щоб вибрати оптимальне рішення; 4) кейси можуть включати ситуації, які потребують зв'язку з власниками тварин, колегами або іншими фахівцями. Студенти повинні вміти ефективно спілкуватися, пояснювати складні медичні терміни та консультувати власників з питань здоров'я тварини; 5) робота з кейсами допомагає студентам розвинути навички, необхідні для успішної роботи у ветеринарній практиці.

Розглянемо приклади кейсу, який може використовуватись у мовній підготовці ветеринарів англійською мовою: "Обстеження та діагностика собаки з підвищеною температурою".

Опис: Вам надається медична карта собаки з інформацією про підвищену температуру. Ваше завдання полягає в тому, щоб ставити власнику питання про

симптоми, проводити дослідження, пропонувати можливі діагнози та призначати відповідні лабораторні дослідження чи лікування.

План роботи зі студентами над кейсом "Обстеження та діагностика собаки з підвищеною температурою":

1. Введення:

- Презентуйте студентам кейс та поясніть його мету та завдання.
- Обговоріть важливість обстеження та діагностики з підвищеною температурою у собаки.

2. Групове обговорення симптомів:

- Поділіть студентів на групи та попросіть кожну групу обговорити можливі питання, які ветеринар може поставити власнику про симптоми.
- Попросіть кожну групу подати свої запитання та обговорити .
- Доповніть запитання студентами додатковими питаннями, якщо необхідно.

3. Поділ на ролі:

- Попросіть студентів вибрати ролі: ветеринар, власник собаки та спостерігач.
- Ветеринари будуть ставити питання про симптоми, власник відповідатиме на них, а спостерігачі стежитимуть за процесом і робитимуть зауваження.

4. Рольова гра:

- Проведіть симуляцію рольової гри, де ветеринари будуть ставити питання про симптоми, а власник собаки відповідатиме на них.
- Спостерігачі можуть робити зауваження та пропонувати додаткові питання, якщо це покращить процес обстеження.

5. Групове обговорення фізичного обстеження:

- Обговоріть основні етапи фізичного обстеження з класом, які ветеринар може проводити.
- Попросіть студентів обговорити, які особливості фізичного обстеження можна очікувати під час обстеження собаки з підвищеною температурою.
- Обговоріть важливі аспекти та термінологію, пов'язану з фізичним обстеженням.

6. Обговорення додаткових досліджень:

- Поясніть різні методи діагностики, які можуть використовуватися при підвищеній температурі у собаки.

- Попросіть студентів обговорити та вибрати найбільш підходящі методи діагностики.

7. Групове обговорення можливих діагнозів:

- Розділіть студентів на групи та попросіть кожен групу обговорити можливі діагнози, які можуть бути пов'язані з підвищеною температурою у собаки.

- Попросіть групи представити свої запропоновані діагнози та обговорити їх разом із класом.

- Проведіть обговорення симптомів, фізичного обстеження та результатів додаткових досліджень, які можуть підтверджувати чи виключати певні діагнози.

8. Розробка плану лікування:

- Попросіть студентів обговорити та розробити план лікування для обраного діагнозу.

- Включіть у план ліки, процедури, рекомендації щодо догляду та додаткові дослідження, якщо необхідно.

- Обговоріть прогноз та можливі ускладнення для кожного діагнозу.

9. Презентація результатів:

- Попросіть кожен групу подати свої запропоновані діагнози та плани лікування перед класом.

- Проведіть обговорення та аналіз презентацій, підкресліть сильні сторони та запропонуйте покращення, якщо необхідно.

- Обговоріть варіанти лікування, прогноз та підходи до випадків з підвищеною температурою у собаки.

10. Заключне обговорення та висновки:

- Проведіть обговорення та робіть висновки про процес роботи над кейсом та отримані знання.

- Наголосіть на важливості обстеження та діагностики при підвищеній температурі у собаки.

- Дайте відповідь на запитання студентів і надайте додаткову інформацію, якщо

потрібно.

Ці етапи роботи зі студентами над кейсом "Обстеження та діагностика собаки з підвищеною температурою" допоможуть їм розвинути навички ставити питання про симптоми, проведення фізичного обстеження, оцінку результатів додаткових досліджень та розробку плану лікування. Крім того, така робота сприяє розвитку комунікативних та колаборативних навичок студентів.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ЯК КОМПОНЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Петренко Тетяна

*студентка 2 року навчання, спеціальності 011 «Педагогіка вищої школи»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна),*

*Діра Надія, наукова керівниця – докторка філософії PhD 011, асистентка,
кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

На сучасному етапі національного духовного відродження, враховуючи тривалу економічну кризу та наслідки військової агресії росії та повномасштабної війни-2022, стає актуальним завданням формування у молодих поколінь почуття прив'язаності до своєї Батьківщини. Важливим є розвиток відданості молодих громадян справі зміцнення влади та їх активної участі в суспільній діяльності та творчості.

Особливо цей нюанс є актуальним для майбутніх викладачів закладів вищої освіти. У цьому контексті освіта та виховання мають ключові фактори у спільному об'єднанні, розвитку, стабілізації, пізнання наукових знань та культурної освіти нашого суспільства. Вони сприяють громадянській та

патріотичній формації молодого покоління і сприянню в них формування історичної пам'яті та гідності.

Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття") та законодавство України, зокрема "Про освіту", "Про загальну середню освіту", «Про вищу освіту» покладає стратегічне завдання, пов'язане з вихованням громадянської свідомості та патріотизму в особистості. Основною метою є виховання громадянській любові до України, усвідомлення молоддю громадянських обов'язків на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей [1].

У "Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності" визначено основний план громадянського виховання свідомого громадянина, патріота та професіонала, обдарованого відповідними особистісними якостями, світоглядом та способом мислення. Такий громадянин має спрямовувати свої дії та напрямок поведінки на саморозвиток та підтримку розвитку демократичного громадянського суспільства в Україні. Завданнями, що виділяються в документи, є формування національної свідомості, виховання почуття патріотизму та відданості Батьківщини, підтримка взаємозв'язку між ідеалами індивідуальної свободи, правами людини та громадянською відповідальністю [2].

Важливо, щоб український патріотизм виявлявся як активна турбота про добробут народу та сприяння зміцненню та розвитку Української держави. Патріотизм є невід'ємною частиною громадянськості, що включає в себе духовно-моральні цінності, психологічні риси та світогляд особистості, обумовлені її державною самоідентифікацією та усвідомленням належності до конкретної країни. Такий патріотизм пов'язаний із ставленням до законів, порядків, інститутів влади, власної гідності, знань та поваги до прав людини, цінностями громадянського суспільства, а також готовністю і здатністю дотримуватися власних прав та обов'язків.

Сучасний процес формування патріотизму як компоненту національної ідентичності у майбутніх педагогів закладів вищої освіти, реалізується через

національне виховання, яке орієнтується на формування повноцінної особистості, яка є розумовою, освіченою, суспільно активною і національно свідомою. Така особистість володіє глибокою громадянською відповідальністю, розвиненими інтелектуальними, творчими та духовними якостями, а також вміє проявляти патріотичні почуття. Крім того, молода особистість характеризується працездатністю, господарською обдарованістю, підприємливістю та ініціативністю.

Проблему патріотизму, сутності патріотичної свідомості та почуттів особистості, включаючи любов до рідної країни, досліджувалася як українськими (В. Бичко, Л. Буєва, І. Надольний, Л. Сохань, І. Стогній, О. Забужко, В. Шинкарук), так і зарубіжними (І. Кант, К. Роджерс, Е. Фромм та ін.) дослідниками.

Поняття "патріотизму" досліджується в роботах таких авторів, як І. Бех, А. Богуш, М. Боришевський, Л. Долинська, О. Киричук, В. Котирло, Ю. Трофімов, О. Роменець, О. Чебикін і ін. Більшість психологів дотримуються позиції, що через активну пізнавальну, альтруїстичну та громадсько-корисну діяльність майбутні педагоги отримують досвід, який сприяє посиленню почуттів патріотизму.

У цьому контексті важливо розуміти етнопсихологічну сутність національної ідентичності, свідомості та самосвідомості людини. Під національною свідомістю та самосвідомістю особистості розуміють "усвідомлення того, що вони є частиною певної національної (етнічної) спільноти та оцінку себе як носіїв національних (етнічних) цінностей, що сформувалися в процесі тривалого історичного розвитку національної спільноти та її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності"» [2]. Загалом, національна свідомість та самосвідомість означають почуття індивіда, що він є представником певної національної громади, носієм її культури, і має знання про минуле та сучасне цієї громади, а також здатність до діяльності, спрямованої у майбутнє [3].

Проте, слід зауважити, що поки що немає конкретних досліджень чи наукових робіт, які розглядали би проблему формування патріотизму як компоненту національної ідентичності у майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інф. збірник МО України, 1996. - № 14
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Педагог.газета.-2000.- № 6 (72), червень.- 6 с.
3. Мала енциклопедія державознавства /НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Довіра: Генеза, 1996 – 942 с.

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ — ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО СПРАВЕДЛИВОГО СУСПІЛЬСТВА

Пічевська Оксана

*Студентка 2-го курсу факультету ІТ спеціальності «Кібербезпека»,
Національний університет біоресурсів і природокористування (м. Київ,
Україна)*

Гендерна нерівність — це глибока рана нашого суспільства, яка потребує негайного лікування і є актуальною проблемою в багатьох сферах суспільного життя, зокрема в оплаті праці, політичному представництві та засобах масової інформації. Ми не можемо дозволити цій хворобі й надалі отруювати наше суспільство! Адже гендерна нерівність — це не просто статистика, це реальні людські долі, зламані мрії та нездійснені можливості.

Починаючи з робочих місць, доки існує зарплатна нерівність, жінки будуть приречені на бідність та залежність. Хіба це справедливо, що вони отримують на

тій самій посаді до 20% менше, ніж чоловіки? Кожен має отримувати гідну зарплатню за сумлінну працю, незалежно від статі. Без економічної незалежності жінки залишатимуться вразливими та менш захищеними у суспільстві.

Але гендерна нерівність виходить далеко за межі економіки. Вона глибоко укорінена у політичній сфері, де жінки залишаються малочисельною групою владних осіб. Статистика, де лише 21% депутатів — жінки, свідчить про непропорційне представництво. Жінки мають бути широко представлені в політиці, адже вони становлять половину населення нашої країни. Без активної участі жінок у прийнятті важливих рішень, демократія не може функціонувати на повну потужність.

Проблема насильства та жорстокості у сім'ї стає ще одним мотором гендерної нерівності. Це не лише порушує права особистості, але й підриває основи гідності та взаємовідносин. Необхідно вжити всіх можливих заходів для подолання проблеми домашнього насильства. Жодна людина не заслуговує страждати від рук тих, кого вона любить. Держава повинна негайно посилити захист постраждалих та покарання для кривдників. Експерти вважають, що замовчування проблеми домашнього насильства може сприяти її поширенню.

Коріння гендерної нерівності лежить у стереотипах, які закладаються з дитинства. Несправедливо, що хлопці й дівчата все ще виховуються з думкою, що існують "нежіночі" та "нечоловічі" професії. Для подолання гендерних стереотипів експерти рекомендують реформувати систему освіти. Виховання, де дітям вкладають у голови подібне, створює невиправдані обмеження. Освіта повинна сприяти розкриттю потенціалу кожної особи, незалежно від статі. Кожна людина має право обирати шлях у житті відповідно до власних талантів та покликання, а не застарілим уявленням!

Найбільш поширені подібні стереотипи в ІТ-індустрії. Статистика, згідно з якою українська ІТ-індустрія налічує лише 15-20% жінок, є вражаючим нагадуванням про необхідність покласти край цій нерівності. Ця ситуація викликає серйозне занепокоєння, особливо з огляду на те, що сфера ІТ — це не тільки одна з найперспективніших галузей, але й одна з найбільш оплачуваних.

Самі компанії повинні взяти на себе відповідальність за створення комфортних умов праці. Гнучкий графік, можливість дистанційної роботи та недопущення будь-якої форми дискримінації повинні стати нормою. Особливо це стає важливим в таких ситуаціях, коли жінка бере декретну відпустку. Звичайно, треба доглядати за дитиною, але разом із тим можна займатися і своєю улюбленою справою, як, наприклад Марісса Майєр. Ця прекрасна блондинка — колишній співробітник Google, 20-й за рахунком в компанії і перша жінка-розробник. Почала працювати в Google ще в 1999 році. Марісса досягла позиції віце-президента з пошуку, але в середині липня 2012 року, будучи на шостому місяці вагітності, вона пішла в компанію Yahoo!, де зайняла пост генерального директора. Її діяльність у Yahoo! виявилася досить успішною — капіталізація компанії зросла в 2,5 рази. Марісса не просто є однією з наймолодших жінок-керівниць ІТ-компаній, вона успішно поєднує цю роль з сімейним життям і материнством: відомо, що вона зараз чекає другу дитину. Саме в таких ситуаціях у нагоді стають гнучкий графік та віддалена робота. Важливо виробити інклюзивну корпоративну культуру, в якій не буде місця гендерним стереотипам та «нормам».

Створення спеціальних програм розвитку для жінок в ІТ-компаніях, таких як менторство та тренінги з лідерства, може розкрити повний потенціал жіночої креативності та компетентності. Також важливо активно залучати жінок-експертів до конференцій та профільних медіа для розбиття гендерних стереотипів. Остаточо, подолання гендерної нерівності в ІТ вимагає злагоджених дій в освіті, політиці роботодавців, медіа та державному рівні. Лише через цілеспрямоване та системне підходи можна досягти бажаних результатів та відкрити нові можливості для розвитку української ІТ-галузі.

Значну роль у поширенні стереотипів відіграють ЗМІ. Вони також повинні усвідомити свою відповідальність у формуванні уявлень про гендерні ролі і припинити тиражувати шкідливі образи. Замість поширення шкідливих стереотипів, вони можуть стати платформою для піднесення позитивних прикладів гендерної рівності та згуртованості жінок і чоловіків.

На етапі післявоєнної відбудови держава має приділяти особливу увагу питанням залучення жінок та чоловіків на рівних умовах. Важливо створювати можливості жінкам реалізувати себе у різних сферах, в тому числі й традиційно чоловічих, таких як будівництво, ІТ, оборонна промисловість тощо.

Гендерна рівність — це не просто гасло, а фундаментальна основа справедливого суспільства. І ми повинні докласти максимум зусиль, щоб втілити її в життя. Лише тоді кожен зможе вільно розкрити свій потенціал і зробити внесок у розвиток нашої країни. Разом ми здолаємо все!

Список використаних джерел:

1. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві: Колект. монографія / Інститут соціології НАН України Центр соціальних експертиз та ін. Київ: Вид-во ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2007. 144 с.
URL: https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/eloadopen/gender_stereotypes.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
2. Державна служба статистики України. Жінки та чоловіки на ринку праці. Київ, 2021. 5 с.
URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/pro_stat/Prosto/m&w/j_ch_na%20runky_praci.pdf (дата звернення: 11.08.2023).
3. Державна служба статистики України. Звіт про результати проведення гендерного аудиту в апараті державної служби статистики України. Київ, 2022. 62 с.
URL: https://ukrstat.gov.ua/putannia_gen_rivn/gend_audyt/2022/zvit_2022.pdf (дата звернення: 11.08.2023).
4. Державна служба статистики України. Індикатори для моніторингу гендерної рівності в Україні. Київ, 2021. 170 с.
URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/2021_Indukator-Monitor.pdf (дата звернення: 10.08.2023).

5. Мобілізація зусиль громади щодо ідентифікації та реагування на випадки гендерно зумовленого насильства, з особливою увагою до домашнього насильства під час війни: Практич. посіб. для тренерів та тренерок / ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛА СТРАДА-УКРАЇНА» та ін. Київ : ГО «Ла Страда-Україна», 2023. 116 с. URL: https://la-strada.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/posibnyk_treneriy.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
6. Центр Разумкова. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України: Дослідження. Київ: Вид-во «Заповіт», 2016. 244 с. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/2_viddiluvvr/03_genderna_rivnist_i_rozvitok_poglyad_u_konteksti_ievropeyskoyi_strategiyi_ukrayini_centra_razumkova_compress.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
7. Найвідоміші жінки в IT-бізнесі. Tochka.net. URL: <https://lady.tochka.net/ua/58643-samy-izvestnye-zhenshchiny-v-it-biznese/> (дата звернення: 10.08.2023).

МІСЦЕ ТА РОЛЬ МУЗЕЇВ І ЦЕНТРІВ НАУКИ В УКРАЇНІ

Поливач Марія

кандидат історичних наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України, (м. Київ, Україна)

Музей – це соціокультурний інститут, заклад, створений суспільством і для суспільства, для того, щоб зрозуміти своє минуле, познайомитися з еволюцією людства та його досягненнями.

Кількість музеїв науки та центрів науки у світі зростає, і досвід кожної країни в чомусь є особливим. І полягає це не стільки в тому, що ці інституції різняться за юридичним статусом, за кількістю експозицій, відвідуваністю протягом року чи за іншими критеріями, скільки йдеться про унікальність змістову. Все більше музеїв та центрів науки прагнуть уособлюватися з національною чи локальною ідентичністю,

підкреслювати свою приналежність до певних культурних, наукових чи освітніх традицій. Це вирізняє їх серед подібних інституцій не лише в межах власної країни, але й на міжнародній арені. Для цього їх засновники застосовують оригінальні архітектурні та дизайнерські рішення, встановлюють знакові експонати, наповнюють належним освітленням музейні простори тощо. Вони стають місцями «магнітами», які сприяють зацікавленню громадськості наукою; розвиваються як осередки впровадження наукової освіти; навколо них утворюються спільноти людей, зацікавлених наукою та її популяризацією. Їх значення та роль у суспільстві набуває нового осмислення. Навіть карантинні обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, не стримали, а лише стимулювали їх активність до пошуку нових форм діяльності.

За офіційною статистикою, від початку повномасштабного вторгнення постраждало понад 60 музеїв і галерей: зруйновано – 22 одиниці, пошкоджено – 41 одиницю. 37% цих руйнувань припадає на Донецьку область, 11% на Харківську.

Попри численні виклики війни, музеї та культурні об'єкти продовжують жити та працювати. Так, скрізь, де це стало можливо, музейне життя відновили ще минулої весни. Наприклад, у столиці після визволення Київщини одним із перших відкрився Національний музей історії України у Другій світовій війні.

Влітку 2022 р. Національний музей Тараса Шевченка зумів організувати п'ять проєктів майже одночасно. Музей Ханенків, попри обстріли та блекаути, запрошував відвідувачів на свої виставки, дискусії та концерти.

Надихають і музеї Харкова. Зокрема харківський Літмузей з перших тижнів вторгнення їздив з виставками західною частиною України, а зараз продовжує офлайн роботу в Харкові за умов безперервних обстрілів.

Музеї як публічні заклади на території України починають діяти лише у XIX ст. Цьому сприяли осередки інтелігенції, що сформувалися на основі Харківського та Київського університетів. Частина професорсько-викладацького складу університетів спільно зі студентами займалися зібранням старожитностей, що свідчили про особливості розвитку українського народу.

Також зібранням пам'яток історії та культури займалися окремі українські промисловці, не байдужі до власної історії. Так, з 1867 р. у Києві працювало «Товариство любителів старожитностей і мистецтв», яке сприяло створенню міського музею старожитностей і мистецтв. У кінці XIX ст. аналогічне товариство почало свою діяльність і в Харкові. Керівником цього товариства був художник С. Васильківський та академік архітектури О. Бекетов. Аналогічні громадські організації діяли в ряді інших наукових і культурних центрів України.

Важливу роль у розбудові музейної справи відіграли родини українських промисловців Гансенів, Терещенків, Ханенків та багатьох інших. Їх меценатська діяльність сприяла розвитку українського краєзнавства, ними було врятовано від неминучої втрати чимало унікальних пам'яток історії та культури. Вони поклали початок багатьом музейним колекціям.

На початку XX ст. музейна справа в Україні почала активно розвиватися, почала зростати музейна мережа. Переважна більшість музеїв цього періоду створювалася на основі приватних колекцій, у яких знаходилася значна кількість цінних і рідкісних речей, художньо-історичних цінностей. З'являються у цей період і музейні осередки краєзнавчого профілю, де містилися пам'ятки різного характеру і походження. Для більшості місцевих музеїв характерним було формування етнографічних збірок, що пояснювалось розвитком українського краєзнавства, прагненням народу пізнати свою історію та культуру. У 1910 р. в Україні нараховувалось близько 150 музеїв.

Розвиток музейної справи набуває надзвичайних масштабів у XX ст., з'являються музеї різних профілів і напрямів, теорія й методика музеєзнавства стають предметом спеціального дослідження, з'являються спроби узагальнити накопичений досвід музейного будівництва в Україні. У 20-30-ті роки порушувалося широке коло питань із музейного будівництва: збереження, дослідження й реєстрація музейних колекцій, створення профільних музейних осередків, пошук нових форм показу експонатів, підготовка музейних працівників. Протягом XX ст. в Україні діяло 2900 музеїв на суспільних засадах і близько 20 тис. музейних кімнат.

Після звільнення України від німецьких загарбників до столиці й інших міст з евакуації повернулися художні твори та певна частина експозиційних матеріалів, відновилися роботи у Київському художньому музеї й інших художніх музеях України, відтворювалися втрачені експозиції.

У 1960-1970-х роках стає популярним створення музеїв при заводах, фабриках, вищих і середніх навчальних закладах. Відкрилися музеї при заводі «Арсенал», де було зібрано зразки продукції, що випускалася на підприємстві з дня його заснування, заводах «Ленінська кузня», «Більшовик» та інших.

Упродовж ХХ ст. музейна справа в Україні розвивалась, шукала нові методи й підходи в роботі, завдяки чому стали змінюватись і самі музеї. Із сховищ приватних колекцій вони поступово перетворювалися на центри наукових досліджень, а з часом – і просвітницької роботи. Не втрачаючи при цьому своїх попередніх функцій, музеї були визнані як заклади культури та дозвілля. Водночас складається концепція музею як багатофункціонального закладу, який спроможний різними шляхами слугувати суспільству з урахуванням інтелектуального рівня його членів.

Історія музейної справи – це історія людства. «*Historia est vitae magistra*» (історія – вчитель життя). Цей вислів належить видатному давньоримському політичному діячеві й оратору Цицерону. Основним призначенням музеїв є збереження пам'яток минулого для майбутніх поколінь, а розвиток музейної справи є найбільш перспективним напрямом для досягнення цієї мети.

Американський політолог Фрідман Джером Айзек вважає, що діяльність центрів науки впливає саме на розвиток зацікавленості відвідувачів. На підтвердження цього він звертається до статистичних даних, що «відвідування музеїв та центрів науки в дитинстві стає важливим фактором вибору студентами кар'єри». Наразі найбільшим науковим центром в Україні є Національна академія наук України з її 168 науковими установами, також великими науковими центрами є Київський, Харківський, Львівський, Одеський, Чернівецький національні університети, НУБіП України і «Київський політехнічний інститут».

Висновки. Проведений аналіз дає змогу зробити висновки, що спектр діяльності музеїв науки та центрів науки формує їх місце та роль у суспільстві.

У власній діяльності вони зосереджуються переважно на пробудженні інтересу до науки, створенні умов для залучення дітей та молоді до дослідної практики, формуванні їх наукової культури, сприяючи посиленню в суспільстві іміджу науковця як професії.

Тому музеї та центри науки розглядаємо як місця, де процес пізнання супроводжується емоціями, де демонструються інновації, де відбувається діалог чи дискусії навколо важливих суспільних наукових чи інших питань, стаючи публічними просторами, відкритими та доступними для усіх

Список використаних джерел:

1. Довгий С.О. Музейна педагогіка в науковій освіті : монографія. Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2020. 334 с.
2. Кононенко В. Міжнародний день музеїв: українські реалії. Про фронт, захист та життя української культури під час війни. 18 травня 2023 р. Режим доступу: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/mizhnarodnyj-den-muzeyu-2023-yak-ukrayina-berezhe-kulturnu-spadshhynu-pid-chas-vijny/> – Назва з екрану.
3. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИВЧЕННІ ЛІТЕРАТУРИ

Пономаренко Костянтин

*студент 3 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

Літературознавство та літературна критика - це галузі, які досліджують та аналізують літературні тексти, авторів та літературні явища. З часом сучасні зміни в суспільстві, культурі та технологіях призвели до нових тенденцій у вивченні літератури. У цій статті ми розглянемо деякі з цих нових тенденцій і їхнє значення для літературознавства та літературної критики.

1. Дигіталізація та літературні дослідження

Однією з головних тенденцій в сучасному літературознавстві є дигіталізація. Інтернет та електронні ресурси надали дослідникам доступ до величезних обсягів літературних матеріалів, включаючи електронні книги, літературні бази даних та документи, які раніше були важко доступними. Це дозволило проводити дослідження та аналіз літератури в нових контекстах.

2. Культурні студії та міждисциплінарні дослідження

Ще однією важливою тенденцією є зростання міждисциплінарних досліджень в галузі літературознавства. Культурні студії об'єднують літературознавство з антропологією, соціологією, історією та іншими галузями, щоб розуміти літературні тексти в контексті культури та суспільства.

3. Постколоніальна критика та глобалізація

Постколоніальна літературна критика вивчає літературу з позицій постколоніальних та антиколоніальних підходів. Глобалізація призвела до

зближення різних культур та літературних традицій, що відкрило нові можливості для вивчення та аналізу літератури з різних частин світу.

4. Літературна критика та інтертекстуальність

Літературна критика все більше звертає увагу на інтертекстуальність - взаємозв'язки та посилання між різними літературними текстами. Дослідження інтертекстуальних зв'язків допомагає розкрити значення та вплив попередніх літературних творів на нові.

5. Феміністичне літературознавство та рівність статей

Феміністичне літературознавство акцентує увагу на ролі та представленні жінок в літературних творах. Воно висуває питання про рівність статей та відображення гендерних питань в літературі.

6. Повернення до класики та переосмислення канону

Сучасне літературознавство також включає в себе повернення до класичних творів та переосмислення канонічних авторів. Дослідники переоцінюють значення і роль літературних класиків у сучасному світі.

7. Літературні дослідження та соціальні питання

Літературні дослідження все більше звертають увагу на соціальні питання, такі як расизм, міграція, криза нерівності та інші суспільні виклики. Літературна критика допомагає відобразити ці питання та сприяє обговоренню та аналізу.

8. Заключні думки

Сучасне літературознавство та літературна критика переживають період змін та новаторських підходів. Нові тенденції включають в себе використання цифрових технологій, міждисциплінарні дослідження, фокус на глобалізації та підвищення уваги до соціальних питань. Ці нові підходи допомагають розкрити нові аспекти літературних творів та розуміти їхній вплив на сучасне суспільство. Літературознавство та літературна критика продовжують залишатися важливими галузями, які сприяють розвитку культури, мистецтва та науки.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пономарьова Марія

*студентка 2 року навчання, спеціальності 011 «Педагогіка вищої школи»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

*Діра Надія, наукова керівниця – докторка філософії PhD 011,
асистентка кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

Сучасна вища освіта постійно стикається з викликами та змінами, серед яких присутня певна деградація освітнього процесу, різноманітні педагогічні інновації, зміни вимог до ролі студентів та викладачів, вплив інформаційних технологій тощо. У цьому контексті є важливими зміни стосовно формування відповідальності у здобувачів вищої освіти, оскільки наявність вищої освіти визнається інструментом формування громадянського суспільства та відповідальності.

Здобувачі вищої освіти беруть активну участь у різних сферах суспільства, будь то професійна, громадянська чи соціальна діяльність. Відповідальність є ключовою складовою їхнього успіху і впливу на суспільство. Також, формування відповідальності у студентів вимагає розвинутий психолого-педагогічний підхід. Для кожного студента цей процес може мати свої особливості, і важливо розуміти, які методи та підходи будуть доцільними для використання в освітньому процесі. Зміна цінностей, вимог суспільства та культурного середовища можуть впливати на сприйняття та формування відповідальності у студентів.

Для того, щоб відзначити особливості формування відповідальності у здобувачів вищої освіти, нами проведено аналіз даного терміну. У законодавстві України існує визначення поняття "здобувачі освіти", яке включає в себе

"вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), докторанти та інші особи, які отримують освіту будь-якого виду та форми" [1]. Закон України «Про вищу освіту» дає більш чітке визначення терміну «студенти», які характеризують осіб, які були зараховані до закладів вищої освіти з метою отримання ступеня молодшого бакалавра, бакалавра або магістра [2]. Проведений аналіз Законів України, таких як "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про професійну (професійно-технічну) освіту" [1; 2; 3], демонструють яскраво виражену роздільну лінію між студентами та учнями в коледжах, особливо коли йдеться про освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший бакалавр», іноді в одних документах здобувач вважається студентом, в інших – учнем.

Згідно теорії мотивації А. Маслоу, на різних етапах життя людини актуалізуються її різні життєві потреби [4]. У випадку студентської молоді, за допомогою їх залученості до суспільно-корисної діяльності, першою потребою, яку вони задовільняють, є потреба у приналежності. Приєднуючись до розв'язання актуальних соціальних завдань, студентська молодь відчуває себе частиною конкретної групи, приналежність до якої сприяє позитивним соціальним змінам. Спільна суспільно-корисна діяльність сприяє розкриттю потенціалу молодої людини, і як внаслідок цього задовольняє потребу в саморозвитку.

Важливо відзначити, що окрім задоволення особистісних потреб студентів, подібна діяльність також задовольняє потреби, націлені на задоволення від фізіологічних потреб до самоактуалізації (наприклад, коли вдалося вступити до закладу вищої освіти завдяки успішному складанню іспитів).

Залучаючи студентську молодь до вирішення соціальних проблем, усвідомлюючи їх власну значимість у позитивних суспільних змінах, формуванні відповідальності, активній громадянській позиції, моральних цінностях тощо студенти набувають і освоюють соціальний досвід [5; 6].

Під час аналізу ціннісних орієнтирів екзистенціалізму в контексті виховання особистості, дослідник Р. Сопівник вказує на значущість вибору для подальшого становлення молодої особистості та її поведінки. Таким чином,

свідомість власної відповідальності сприяє тому, що студентська молодь використовує активну соціальну позицію, спрямовує свою діяльність у суспільно корисний напрямок, займає лідерські позиції при вирішенні актуальних проблем, бере на себе відповідальність за свої вчинки та їх наслідки, а також турбується за долю всіх громадян [7].

Отже, спираючись на проведений нами теоретичний аналіз психолого-педагогічних літературних джерел, ми прийшли до висновку, що формуванню відповідальності серед здобувачів вищої освіти активно сприяє розвиток сприятливих умов для активної діяльності, відчуття позитивних емоцій, розуміння важливості власної ролі та усвідомлення відповідальності як ключової риси особистості. Вивчення психолого-педагогічних особливостей студентської молоді на різних вікових етапах дало нам можливість здійснити аналіз того як формується відповідальність саме в цей віковий період.

Список використаних джерел:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.10.2023).
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017 URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 23.10.2023).
3. Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України від 10. 02. 1998 р. № 103/98-ВР. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 23.10.2023).
4. Maslow A. H. A Theory of Human Motivation. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.318.2317&rep=rep1&type=pdf> (дата звернення: 24.10.2023).
5. Розвадовська Т. Особливості виховної роботи у закладі вищої освіти. Scientific Bases of Solving of the Modern Tasks. Abstracts of XIX International Scientific and

Practical Conference. Frankfurt am Main, 01 – 02 June 2020. Frankfurt am Main, Germany, 2020. PP. 317 – 319.

6. Rozvadovska T. Development of Responsibility of Student Youth as One of the University Tasks. Scientific Journal of Polonia University. 2020. Vol. 38, No 1-2. PP. 190 – 195. DOI: <https://doi.org/10.23856/3865>
7. Сопівник Р. В. Ціннісні орієнтири екзистенціалізму в контексті виховання особистості. Духовність особистості: методологія , теорія і практика: Збірник наукових праць. 2015. Вип. 2 (65). С.164–173.

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДИХ УЧЕНИХ В УКРАЇНІ

*Прохорчук Олександр
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і реабілітації
НУБіП України, голова Ради молодих науковців гуманітарно-педагогічного
факультету (м.Київ Україна)*

Наша країна у економічному плані може рухатися двома шляхами: екстенсивним, й інтенсивним, тобто бути країною яка продає сировину, або ж країною яка виготовляє і поставляє на світовий ринок товари з високою доданою вартістю. За даними з відкритих джерел до війни трьома найбільшими статтями доходу в бюджет були:

- 1) експорт зернових близько 20 млрд. доларів;
- 2) експорт металопрокату близько 9 млрд. доларів;
- 3) надання ІТ послуг понад 3 млрд. доларів.

Ще було констатовано так звані перекази коштів людей з-за кордону близько 10 млрд. доларів, але ці доходи є не прямими, не є сталими і не факт що

витрачалися саме на товари, або послуги українських виробників, тобто наповнення бюджету усіма цими коштами не є очевидним.

Не зрозуміла доля від продажу й транспортування енергоресурсів – буцімто ми змушені витратити усі енергоресурси які добуваються на території нашої країни на проходження опалювального сезону, однак порахувати це доволі важко, оскільки сфера житлово-комунальних послуг є царством «тіней» де «тінь» може бути найнесподіванішого масштабу. Те ж саме стосується сфери військових і медичних розробок де щось порахувати доволі проблематично.

Отже можна констатувати, що лиш близько 10% нашого бюджету до війни наповнювалося за рахунок товарів з високою доданою вартістю, а фактично надання послуг (ІТ-послуги). Цей факт може свідчити про екстенсивний шлях розвитку (у розвинутих країнах відсоток наукоємних продуктів які йдуть на експорт доходить до 70-90%).

Після початку збройної агресії міністерства нападу російської федерації на нашу Батьківщину прогнозувати стан речей у економіці доволі проблематично оскільки ми стали абсолютно залежними від зовнішньо-економічних впливів, хоча відкриті джерела констатують що уся дохідна частина нашого бюджету йде на фінансування ЗСУ, а соціальну сферу економічно нам забезпечують союзники.

Абсолютно не зрозуміло що буде після закінчення бойових дій, можливо ми станемо повноцінним членом Євросоюзу і він почне вливати сюди гігантські кошти для відновлення інфраструктури, й підняття рівня добробуту населення, а можливо, як би цього не хотілося, ми можемо стати сірою (буферною) зоною з рівнем життя народу на рівні найбідніших країн Африканського континенту, а можливо (що є пріоритетним з точки зору національних інтересів) ми станемо регіональним лідером, – зламавши російську федерацію на полі бою, й засяяти маяком демократичної надії, як потужний флагман, який може визначати політику Східної Європи на найближче століття, покладемо велику надію і віддаємо це на волю Божу...

Потрібно розуміти, що у випадку якщо ми бажаємо займати сильну позицію у Світі, є необхідність розвивати людський капітал (тобто підвищувати

якість населення), або іншими словами підвищувати рівень освіченості, компетентності, здоров'я і добробуту усього українського народу, а не лишень невеличкої групи людей, ми маємо стати соціально спрямованою країною.

Ні для кого не є секретом, що серед нас народжуються люди обдаровані, схильні до розумової праці (у кожному суспільстві їхня частка порівняно з людьми схильними до якихось інших видів роботи є мізерною), і як правило, ці люди при вдалому збігу обставин й відповідної підготовки стають науковцями, які можуть запропонувати Світу щось нове. Переважна кількість країн на планеті «полює» на таких людей, або інакше кажучи займається «хед хантингом», вони пропонують різні програми й грантові системи для обдарованих людей, бо кожна країна розуміє, що ці люди – запорука їхнього благополуччя і не виключено, що лиш одна! людина з наукового колективу може подвоїти бюджет країни якимось своїм проривним винаходом.

Також фактом є те, що епоха відкриттів і винаходів ученими-одиначками та ученими в «гаражі» минула в зв'язку з ускладненням науки і технологій, а отже нові винаходи можливі у великих наукових колективах зі сталою науковою культурою і знаною науковою школою, й достатнім для їхньої діяльності фінансуванням.

Отже, як бачимо, має скластися багато факторів, щоб система запрацювала і наукова галузь продукувала наукоємні продукти.

Є чітке усвідомлення, що люди далекі від наукової діяльності часто не розуміють специфіку цієї діяльності, і попри те, Законі України про наукову і науково-технічну діяльність визначено, що «Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання...» [1] наукова думка в Україні не популяризується, а кількість і якість науковців не є пріоритетом для можновладців. Даний факт доводиться тим, що рівень заробітної плати (що у капіталістичному ладі є найважливішим чинником соціальної успішності) молодших наукових співробітників, так само як і найнижчого рангу науково-педагогічних співробітників (асистентів) є на рівні близькому до мінімальної по

країні. Отже мотивація до такої діяльності найбільш здібних потенційних науковців знаходиться близько нуля (який сенс іти на мінімалку, якщо можна заробляти на порядки більше і будь-якій іншій сфері, або просто перетнувши кордон).

Оскільки молоді вчені – це майбутнє нашої науки, а отже країни, важливо надати рівень забезпечення й соціальних гарантій таким молодим людям на найвищому рівні, щоб у наукову галузь йшли талановиті й креативні, які б перебуваючи на найвищому рівні мотивації працювали на наше майбутнє, й можливо через деякий час Україна перейде з розряду країн з екстенсивною економічною моделлю в розряд розвинутих країн.

Список використаних джерел:

Закон України про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс]

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

A COMPARATIVE ANALYSIS OF PEDAGOGICAL STRATEGIES IN THE EDUCATION OF CHILDREN WITH DIFFERENT RELIGIOUS BELIEFS

Rieznik Olesia

*4th year student of the Faculty of Humanities and Pedagogy, National
University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, (Kyiv, Ukraine)*

In today's world, where the diversity of cultures and religious beliefs is growing, educators face the challenges of raising children from different religious communities. Education that takes this diversity into account requires a deep understanding of religious views and ethical values.

The first step in raising children with different religious beliefs is to have a deep understanding of the basic principles and rituals of each religion. To do this, educators

should study religious texts, consult with religious leaders, and learn about the cultural characteristics of each group. For example, if the children are of the Islamic faith, the teacher should promote understanding of Islamic holidays and rituals among students, take into account the Ramadan period when scheduling lessons and lunches in schools, and support teachers and students in learning about Islamic traditions.

When it comes to Judaism, teachers should try to understand the basic principles and beliefs of this religion. This includes knowledge of the Tanakh (Jewish holy book), the celebration of the Sabbath (religious rest on the Sabbath) and other religious rituals and holidays. Collaboration with parents can help create a favourable religious and cultural environment for children.

Educating children of the Christian faith requires special attention to their religious and moral values (developing kindness, compassion, honesty and mutual understanding). Educators can create a supportive environment for religious practices such as prayer and meditation, where children can freely express their spirituality and turn to God. Common prayers or religious activities can be organised to bring students together and strengthen their faith relationships. It is important to study the main texts of Christianity, such as the Bible, and discuss their meaning and impact on everyday life.

Also at the heart of pedagogical strategies for raising children is the creation of conditions for mutual understanding between children of different religious groups. This can include lessons about different religions, joint projects and activities aimed at interaction between different religious communities.

One of the components of the education strategy is the development of tolerance for other religious views, respect for religious traditions and holidays, and teaching children to see the commonality in differences. In general, tolerance involves a long and gradual learning process. The strengthening of the role of the religious dimension should be aimed at ensuring that every child, regardless of the extent to which he or she identifies with a particular religious group, can acquire a positive sense of identity without fear of judgement from others [1].

Finding common ground between students from different faiths can be a key strategy. Instead of focusing on differences, educators can teach children to look for common values and interests that unite them as individuals.

If we compare pedagogical strategies in the upbringing of children with different faiths, we can identify common features. Of course, all major religious groups pay special attention to the study of their sacred texts, the development of moral values and tolerance. What is different is the focus of education (e.g., Islam - mercy, Judaism - education, Christianity - love), which determines their pedagogical strategies.

Thus, a comparative analysis of pedagogical strategies in the education of major religious groups helps to understand the diversity of approaches in different faiths, promoting mutual understanding and tolerance in a multicultural world.

References:

1. Релігійна багатоманітність та міжкультурна освіта: посібник для школи / за ред. Джона Кіста/Пер, з англ. - Львів: ЗУКЦ, 2008. - 160 с.
2. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / Омелян Вишневецький. – Вид. 2-ге, допрац. і доп. – Дрогобич: Коло, 2006. – 326 с.

LINGUISTICS AND CULTURAL IDENTITY: THE INFLUENCE OF LANGUAGE ON THE FORMATION OF NATIONAL CONSCIOUSNESS

Рожков Юрій

*Доктор філософії з філології, доцент кафедри іноземної філології і перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ,
Україна)*

Language and culture are inextricably linked, and the role of language in shaping cultural identity and national consciousness cannot be understated. Linguistics, as the

scientific study of language, plays a crucial role in understanding how language influences the formation of cultural and national identities. In this article, we will explore the intricate relationship between linguistics and cultural identity and how language contributes to the development of national consciousness.

1. Language as a Carrier of Culture

Language is not just a tool for communication; it is a repository of a society's history, values, and traditions. Every language carries within it the collective memory of the people who speak it. It reflects their experiences, beliefs, and ways of life. Language is, therefore, a fundamental element of cultural identity. The structure of a language, its vocabulary, and its idiomatic expressions can provide insights into the culture it represents.

2. Language and Social Cohesion

Language serves as a unifying force within a community. When people share a common language, it fosters a sense of belonging and solidarity. The ability to communicate in one's native language connects individuals on a deeper level and reinforces a shared cultural identity. This linguistic cohesion contributes to the formation of cultural groups and, ultimately, national consciousness.

3. Dialects and Regional Variations

Within a single language, there can be various dialects and regional variations. These linguistic differences often mirror geographical, historical, and cultural distinctions. The study of dialects, known as dialectology, is an essential branch of linguistics that helps us understand how different regions contribute to a nation's linguistic diversity. The preservation of regional languages and dialects is a way of preserving distinct cultural identities within a nation.

4. Language as a Tool of Resistance

Throughout history, language has been used as a powerful tool of resistance against oppressive regimes. When colonizers or invaders sought to suppress a culture, the preservation of the native language became a symbol of defiance. Language served as a means of preserving cultural identity and resisting assimilation. In many instances, language played a pivotal role in maintaining the unique character of a people.

5. Language Policies and Nation-Building

Governments often play a significant role in shaping the linguistic landscape of a nation. Language policies, including official languages and language education, can influence the formation of national consciousness. These policies can either promote linguistic diversity or seek to establish a dominant language. The choices made by a government regarding language can profoundly impact the cultural identity of a nation.

6. Linguistic Revival Movements

In some cases, language has experienced a revival as part of a broader cultural reawakening. Linguistic revival movements aim to breathe new life into endangered or marginalized languages. These movements reflect a desire to reconnect with cultural roots and revitalize a sense of identity. Examples of successful linguistic revivals include the revitalization of Hebrew and Welsh.

7. Language and Cultural Expression

Language is a vehicle for expressing cultural concepts, beliefs, and artistic expression. Literature, folklore, and oral traditions are passed down through language, shaping the way a culture understands itself and communicates its identity to the world. Linguistics provides the tools to analyze the intricate relationship between language and cultural expression.

8. Conclusion

The influence of language on the formation of cultural identity and national consciousness is a topic of enduring relevance. Language is more than a system of communication; it is a reflection of the soul of a culture and the essence of a nation. Linguistics plays a critical role in unraveling the intricate connections between language, culture, and identity. The preservation and study of languages are essential for maintaining cultural diversity and understanding the complex interplay between language and the human experience. Language, as a powerful force for cultural expression and identity, remains a cornerstone of human civilization.

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНOSTІ В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Руденко Валентина

студентка 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету спеціальності

«Соціальна робота», Національний університет біоресурсів і

природокористування України (м. Київ, Україна)

Сучасне суспільство стикається з різноманітними викликами у сфері освіти, особливо коли говоримо про виховання дітей з різними видами інтелектуальної обдарованості.

Метою нашого дослідження є аналіз та порівняння педагогічних підходів до навчання інтелектуально обдарованих дітей у різних країнах.

В деяких країнах, таких як США та Канада, роблять великий акцент на індивідуалізації навчання обдарованих дітей. Це означає, що програми розробляються індивідуально для кожної дитини, враховуючи їх потреби та здібності. В інших країнах, таких як Японія чи Китай, існує більш стандартизований підхід, де обдаровані діти вивчають той самий навчальний матеріал, що і інші, але в більшому обсязі чи на швидшому темпі.

Деякі країни, інтегрують обдарованих дітей інтегровано в загальну систему освіти. Вони навчаються разом з іншими та можуть брати участь у додаткових програмах за бажанням. У США і Сполученому Королівстві існують спеціалізовані школи та програми для обдарованих дітей, де надається більше відповідних завдань та підходів.

В більшості країн є спеціалізовані психолого-педагогічні служби, які надають підтримку обдарованим дітям у виявленні їхніх здібностей та визначенні найкращого підходу до навчання. В Німеччині, важлива роль у виявленні та підтримці обдарованих дітей належить вчителям та батькам. Рівень фінансування освіти обдарованих дітей може суттєво варіюватися в різних

країнах. Деякі країни інвестують значні кошти у розвиток спеціалізованих програм, тоді як інші мають обмежені ресурси для цієї групи дітей.

У багатьох країнах висока роль відводиться співпраці між школою та батьками обдарованих дітей, які часто активно залучаються до процесу навчання та вибору навчальних програм. В інших країнах ця співпраця може бути менш інтенсивною, і рішення щодо навчання приймаються виключно школою чи вчителями. Ці різні підходи відображають культурні, історичні та соціальні особливості різних країн. Важливо наголосити, що не існує єдиного правильного підходу, і кожна країна вибирає той, який найкраще відповідає її контексту та цілям у сфері освіти обдарованих дітей.

Провівши аналіз типів інтелектуальної обдарованості та їхнього впливу на освітні підходи в різних країнах бачимо що вивчаються відмінності в обдарованості, включаючи математику, мистецтво тощо, а також те, як різні освітні системи реагують на ці відмінності. Роль вчителів і освітніх агентів у навчанні обдарованих дітей досить висока.

Висвітлено різноманітні методи та підходи, які вчителі різних країн використовують для розвитку потенціалу обдарованих дітей та стимулювання їхнього навчання. Питання інклюзивності в системах освіти дітей з різними типами інтелектуальної обдарованості показує, як різні країни враховують різноманітність цієї групи дітей і забезпечують їм найкращу освіту. Фактори, що впливають на вибір освітніх підходів до навчання обдарованих дітей, включаючи культурні, соціальні та економічні аспекти допомагають зрозуміти, чому підходи в різних країнах можуть відрізнятися. Використання сучасних технологій та інновацій у навчанні обдарованих дітей досліджує роль цифрових інструментів та освітніх інновацій у покращенні процесу навчання та розвитку.

Хочу підкреслити важливість міжнародного обміну досвідом і кращими практиками у навчанні обдарованих дітей. Адже, він сприяє взаємному навчанню та впровадженню інновацій з різних країн для вдосконалення систем освіти.

Отже, аналіз освітніх підходів до виховання дітей з різними видами інтелектуальної обдарованості в різних країнах є необхідним етапом у

покращенні систем освіти та навчання. Одним з ключових висновків є розуміння того, що підхід до виховання обдарованих дітей має бути індивідуалізованим. Різні типи інтелектуальної обдарованості вимагають різних методів та підходів, і кращий результат можна досягти, враховуючи унікальні потреби кожної дитини.

Мотивація – ключовий чинник в успішному вихованні дітей з обдарованістю, і важливо створити стимулююче середовище для їх навчання та розвитку.

Наступним важливим кроком є спільний обмін досвідом та кращими практиками між різними країнами. Вивчення та адаптація успішних педагогічних підходів, що вже існують в інших частинах світу, можуть допомогти поліпшити системи виховання обдарованих дітей в усьому світі.

Отже, для досягнення кращих результатів у вихованні дітей з різними видами інтелектуальної обдарованості потрібна спільна робота, врахування індивідуальних потреб, стимулююче середовище та обмін досвідом. Тільки так можна забезпечити гідне навчання та розвиток обдарованих дітей і зробити крок уперед у галузі освіти.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕДІА КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сергієнко Інна

*асистент кафедри англійської філології, Національний університет біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Соціальна структура — внутрішній устрій суспільства або соціальної групи, що складається з певним чином розташованих, впорядкованих частин, що знаходяться у соціальному зв'язку, взаємодіють між собою [1]. Виходячи з наведеного вище, можна стверджувати, що вчитель має навчати людей, які перебувають у різних соціальних відносинах, що призводить до вимушеної

уніфікації знань для великого кола людей. У випадку з учителем англійської мови цей момент лише посилюється додаванням інших соціальних факторів, які потребують розуміти чужі культури.

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. На взаємодію з різноманітними медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет) припадає вагомий частка в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється їх значний вплив на всі верстви населення, передусім дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання [2].

Медіакомпетентність — рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства [2]. Сучасні умови фрагментації завдань і поганого співвідношення обов'язків із кваліфікацією заважають процесу набуття медіакомпетентностей.

Спроба вирішити проблему шляхом просування технологічних інновацій без належної підготовки знижує їх ефективність. Щоб це подолати потрібно звернути увагу на цільові програми навчання, встановлюючи жорсткі стандарти якості та відповідальності для підвищення професійної культури вчителів іноземної мови.

Модель — система дослідження якої дає уявлення про іншу систему, представлення деякого іншого процесу, побудови чи концепції оригіналу [3].

Розглядаючи погляд вітчизняного дослідника Є. Лодатко на педагогічне моделювання, автор пояснює як «дослідження (явищ) за допомогою понятійних, процесуальних, структурно-змістових і концептуальних характеристик та окремих «сторін» освітнього процесу в межах топічно визначеного соціокультурного простору на загальноосвітньому, професійному або іншому

рівнях» [4]. У педагогічній науці дослідники пропонують логіку моделювання у відповідній послідовності: висунення ідеї, формулювання припущення про очікувані результати; вибір основних напрямів моделювання системи на основі аналізу попередніх освітніх моделей; побудова моделі відповідно до провідних ідей і цінностей особистісно орієнтованої парадигми навчання; структуризація мовної та мовленнєвої компетентностей майбутніх учителів іноземних мов, яка є основним ядром моделі; визначення основних компонентів методичної системи формування мовної та мовленнєвої компетентностей; конкретизація основних компонентів відповідно до критеріїв очікуваного результату; реалізація етапів методичної системи при неперервній діагностиці, аналізі та коректуванні моделювального педагогічного процесу [5].

Дотримуючись цих досліджень, педагогічні моделі можуть бути потужними інструментами для покращення результатів освіти та поглиблення розуміння процесів викладання та формування медіа компетентності сучасного вчителя іноземної мови. Зрештою, це призводить до більш зацікавлених учнів, вищих рівнів академічної успішності та підвищення впевненості у своїх здібностях ефективно спілкуватися іноземною мовою.

Список використаних джерел:

1. Соціальна структура // Універсальний словник-енциклопедія. — 4-те вид. — К. : Тека, 2006.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150)
3. О. Мороз. Модель // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — С. 391. — 742 с. — 1000 екз. — ББК 87я2. — ISBN 966-531-128-X.
4. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.

5. Теплицька А. О. Модель і моделювання в професійній освіті майбутніх учителів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2015. Вип. 6. С. 181–191. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2015_6_22

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО МАРКЕТОЛОГА: СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ, ІНДИКАТОРИ

Сидорук Єлизавета

асистент кафедри інформаційних систем і технологій, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Глазунова Олена, доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

В умовах сьогодення, коли всі сфери людського життя охоплює діджиталізація, підприємства проходять процес цифрової трансформації - важливої уваги набуває формування навичок цифрової компетентності майбутніх маркетологів. Європейською спільнотою було розроблено рамку цифрової компетентності для громадян - DigComp 2.1: Digital Competence Framework for Citizens [1]. Формування цифрової компетентності для сучасного маркетолога є важливим оскільки сучасні споживачі все більше використовують цифровий простір для пошуку необхідної інформації та здійснюють покупки. Але не всі освітні компоненти навчального плану підготовки за спеціальністю “Маркетинг” передбачають формування цифрових компетентностей, які затребувані на ринку праці. Тому необхідно визначити індикатори цифрової компетентності маркетолога, за якими буде можливо встановити ці невідповідності та обґрунтувати зміни до освітньої програми.

У 2020/2021 навчальному році 91 вступник на перший рівень вищої освіти за спеціальностями «Економіка» та «Маркетинг» пройшли ЗНО з цифрової

грамотності; з них 7,7% склали тест Цифрограма на рівень В1, а 90,1% – на на рівні В2, 2,2% – на рівні С1. Аналізуючи отримані результати, Т.Бережна, С. Заєць, С. Шибіріна зробили висновок, що у більшості студентів цифрові компетентності сформовані на середньому рівні [2]. На основі аналізу наукових публікацій, обговорень з професійними маркетологами, а також досвіду роботи зі студентами спеціальності “Маркетинг” визначено такі складові цифрової компетентності сучасних маркетологів: цифрова грамотність, інформаційна безпека, UX-дизайн та розробка, аналіз та візуалізація даних, цифровий маркетинг та соціальні медіа, етика та правові аспекти (рис. 1).

Рис. 1 Структура цифрової компетентності сучасного маркетолога

Цифрова грамотність сучасного маркетолога передбачає здатність ефективно шукати та оцінювати інформацію, вміння створювати, редагувати та ділитися документами із використанням текстових редакторів та електронних таблиць, здатність обґрунтовувати, презентувати і впроваджувати результати досліджень у сфері маркетингу, здатність впроваджувати маркетингову діяльність на основі розуміння сутності та змісту теорії маркетингу і функціональних зв'язків між її складовими, здатність коректно застосовувати методи, прийоми та інструменти маркетингу, здатність планування і провадження ефективної маркетингової діяльності ринкового суб'єкта в крос-функціональному розрізі.

В сучасних умовах інформаційна безпека є надзвичайно важливою складовою цифрової компетентності маркетолога у контексті необхідності

роботи з різними даними та ресурсами в цифровому просторі. До цієї складової відносимо: знання про загрози та методи захисту в Інтернеті, вміння створювати безпечні паролі та захищати особисті дані, вміння організувати безпечне інформаційне середовище для ведення маркетингової діяльності.

Базовими індикаторами для категорії UX-дизайн та розробка є: базове знання мов програмування, вміння розробляти вебсайти та застосунки, працювати з базами даних, основних аспектів вебдизайну, оволодіння основними принципами та навичками вебдизайну для створення ефективних та привабливих вебсайтів у контексті маркетингової діяльності.

Для професійної діяльності сучасних маркетологів важливо вміти пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності, використовувати інструменти аналізу даних, отримувати інформацію про ефективність маркетингових кампаній, поведінку клієнтів, попит на продукти чи послуги. Саме тому у структурі цифрової компетентності виокремлено складову «Аналіз даних та візуалізація», до якої відносимо: знання основ статистики та аналізу даних, вміння використовувати інструменти для візуалізації даних, знання про аналітичні інструменти та їх використання для вимірювання ефективності кампаній, вміння працювати з рекламними платформами та аналізувати результати кампаній, вміння здійснювати аналіз даних та формування звітів та інтерактивних інформаційних панелей для прийняття рішень, здатність проводити маркетингові дослідження у різних сферах маркетингової діяльності, здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків, здатність визначати вплив функціональних областей маркетингу на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів, здатність використовувати теоретичні положення маркетингу для інтерпретації та прогнозування явищ і процесів у маркетинговому середовищі.

Цифровий маркетолог має володіти широким спектром знань та навичок, які дозволяють впроваджувати успішні маркетингові стратегії в онлайн-середовищі, саме тому однією із ключових складових є цифровий маркетинг та

соціальні медіа. Для сучасного маркетолога важливе розуміння принципів маркетингу в Інтернеті та соціальних медіа, здатність використовувати маркетингові інформаційні системи в ухваленні маркетингових рішень і розробляти рекомендації щодо підвищення їх ефективності, здатність використовувати інструментарій маркетингу в інноваційної діяльності.

Етика та правові аспекти - це розуміння правового інструментарію про захист прав споживачів, яким надається цифровий контент та/або цифрова послуга. Для сучасного маркетолога важливе розуміння питань етики в Інтернеті та використання цифрової інформації, знання щодо авторського права, конфіденційності та інших правових аспектів в цифровому середовищі.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

Цифрова компетентність для майбутніх фахівців з маркетингу є необхідною навичкою на сучасному етапі розвитку, так як включає в себе вміння використовувати інструменти збору, аналізу, обробки та поширення професійної інформації і даних, які доступні через цифрові засоби. Розроблена модель та запропоновані індикатори в подальшому будуть використані для створення матриці цифрових компетентностей сучасного маркетолога та встановлення зв'язків з освітніми компонентами, а також для оцінки рівня цифрової компетентності майбутніх маркетологів під час навчання за освітньою програмою.

Список використаних джерел:

1. CARRETERO GOMEZ, Stephanie, Yves PUNIE, and Riina VUORIKARI. 2017. "DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use." JRC Publications Repository. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281>.

2. Berezhna, T. I., Zaiets, S. V., & Shybirina, S. O. (2022). Formation of digital competencies among students of economic specialties. *Educational Dimension*, 6, 149-163.

SOCIAL ECONOMY AND INDUSTRY 5.0

*Simakhova Anastasiia,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department
of Business Analytics and Digital Economy of National Aviation University (Kyiv,
Ukraine)*

Development of the industry 5.0 has a significant impact on material existence and, in general, on the activities of society in all spheres. It is important to note that the information environment contributes to the realization and manifestation of human freedom, which is important for a democratic society.

The introduction of Artificial Intelligence (AI) into public relations, which is an integral part of Industry 5.0, leads to the interaction of man and AI, society and AI. From an economic point of view, this contributes to the satisfaction of individual human needs or facilitates the work of a person by performing individual tasks. On the other hand, one should be aware of the negative consequences of this process, as a result of which a global problem of self-identification of a person, people, nation and the development of social culture in the country arises.

Separately, the impact of industry 5.0 with AI technologies on the labor market should be noted. Undoubtedly, this leads to the transformation of the labor market and the emergence of institutional, economic, social and informational asymmetries, as well as to temporary technological unemployment along with the problem of “human being replaced by a robot”.

Industry 5.0 is a collaboration between a human and a robot. Of course, in the modern global, information-developed world, the subject of the development of the social economy in the conditions of industry 5.0. with an outline of development prospects is relevant.

Literature:

1. Simakhova A. The impact of AI on the economy socialization. Abstracts of the 18th International Academic Conference “*Social Sciences for Regional Development 2023*”, Daugavpils University, 20.10.2023-21.20.2023. P. 18

2. Сімахова А.О. Соціальні перспективи розвитку науки та цифрової економіки в Україні. Соціальна економіка. 2018. Вип. 56. С. 216-221

ВІКІПЕДІЯ ЯК ЗБРОЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Сімонов Артем

студент 1-го курсу ICT, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Існують різні думки стосовно Вікіпедії: одні довіряють її інформації та вважають найкращим джерелом для пошуку інформації, інші ж прирівнюють це джерело до “написів на заборі”. У своєму прикладі я хочу розглянути використання Вікіпедії саме як зброї в інформаційній війні. Візьмемо інформацію про 14-ту гренадерську дивізію Ваффен-СС “Галичина”. Знаю, що існує багато різних думок стосовно цього військового формування. Але я хочу лише вказати на те, як російська Вікіпедія перекручено подає історичні факти. Відомо, що Нюрнберзький процес, який розглядав військові злочини нацистів, не знайшов доказів скоєння злочинів дивізією “Галичина”. Жоден вояк цього військового формування засуджений не був. Це є задокументована інформація. В її правдивості годі сумніватися. Російська ж Вікіпедія відкрито не заперечує це, вона просто замовчує цю інформацію. Натомість там написано про те, що війська СС, у які входила дивізія “Галичина”, визнані злочинною організацією за рішенням Нюрнберзького процесу. Тобто російська Вікіпедія фактично пише про зовсім інше рішення трибуналу і намагається під нього підлаштувати галицьких вояк.

Також там є окремий розділ про нібито воєнні злочини дивізії, де все будується на припущеннях. Нагадаю, що офіційно не було знайдено доказів причетності дивізії “Галичина” до розправ над людьми. Цікавий ще факт, що російська Вікіпедія в актуальних статтях використовується як засіб пропаганди, який керується з офісу ФСБ. Якщо читач захоче знайти якусь актуальну інформацію на тему повномасштабного вторгнення і перейде на російську Вікіпедію, то його будуть переслідувати фейки та відвертий наклеп про ЗСУ і стан фронту. Зрозуміло, що в українській Вікіпедії інформація подана згідно із загальновідомими фактами. Але це не означає, що їй варто сліпо вірити. Українська Вікіпедія має всі ті самі недоліки, що й інші. Редакторами також є будь-хто, певна інформація може бути застаріла. Але всі статті про війну – перевірені зарубіжними колегами і не використовуються для маніпуляції читачем. На жаль, багато українців при пошуку в інтернеті тої чи іншої інформації заходять саме на російське джерело. Таким чином, самі того не знаючи, вводять себе в оману і часто змінюють думку про інформацію. Навіть на інформаційному фронті росіяни намагаються роз’єднати нас і стравити, але у них нічого не вийде.

На мою думку, не варто сліпо вірити жодному джерелу інформації. Важливо завжди перевіряти факти та бути критичними до отриманої інформації. Краще використовувати кілька незалежних джерел для отримання об’єктивної картини подій. Тільки таким чином, читач може уникнути маніпуляцій та зберегти свою об’єктивність.

ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ: АНАЛІЗ МОВНОГО СТИЛЮ В ТВОРАХ ПИСЬМЕННИКІВ

Соколовський Назарій

*студент 3 курсу гуманітарно-педагогічного факультету Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Вступ

Літературна творчість завжди була об'єктом захоплення та аналізу лінгвістів. Мова, яка використовується письменниками, грає важливу роль у передачі їхніх ідей, образів та настроїв. Однак аналіз мовного стилю в творах письменників є складним завданням, яке вимагає поєднання знань лінгвістики та літературознавства. У цьому тексті ми розглянемо застосування лінгвістики для аналізу мовного стилю в літературних творах та його значення для розуміння літературного твору.

1. Мова як засіб виразності та створення образів. Мова є головним інструментом письменника для створення образів та виразного передачі ідеї. Аналіз мовного стилю включає в себе вивчення лексичного складу, образів, метафор, а також структури фраз та речень, які використовуються для створення художнього ефекту.

2. Синтаксис та ритм мови. Аналіз синтаксису, тобто структури речень та їх послідовності, допомагає визначити структуру тексту та його ритм. Відомий письменник Вірджинія Вульф, наприклад, використовувала довгі речення для створення потоку свідомості в своїх творах, відображаючи внутрішні думки та почуття персонажів.

3. Використання мовних фігур. Літературні тексти часто містять мовні фігури, такі як метафори, алітерація, антитези та іронія. Аналіз цих фігур

допомагає визначити, як письменник використовує мову для створення особливого ефекту та виразного способу вираження.

4. Лексичний вибір та стилістика. Лексика, яку використовує письменник, може відображати його стиль та індивідуальність. Аналіз лексичного вибору допомагає виявити специфічність мовного стилю письменника та вплив його творінь на мовну культуру.

5. Історичний контекст та мовний стиль. Мовний стиль письменника часто відображає його історичний та культурний контекст. Аналіз мови в творах може розкривати особливості певної епохи, її мовний розвиток та зміни у мовленні.

6. Зв'язок мовного стилю з жанром твору. Різні жанри літературних творів можуть вимагати різних мовних стилів. Наприклад, поезія може використовувати мовні фігури та метафори для створення поетичної атмосфери, тоді як наукова проза може вимагати точного та об'єктивного стилю.

7. Інтертекстуальність та мовний стиль. Багато письменників посилаються на інші тексти та авторів у своїх творах. Це може виявити вплив інших літературних творів на мовний стиль письменника та розкрити його літературні інтереси.

Висновки:

Аналіз мовного стилю в літературних творах допомагає вивчити та розуміти, як мова використовується для створення художнього ефекту та вираження ідей. Ця галузь лінгвістики важлива для літературознавців, письменників та всіх, хто цікавиться мовою та літературою. Аналіз мовного стилю в творах письменників відкриває перед нами багато можливостей для глибокого розуміння літературного твору та мовної творчості.

ВІДОБРАЖЕННЯ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ СПЕЦИФІКИ ВИБОРІВ 1990 Р. У ПРАЦЯХ О. ГАРАНЯ ПОЧ. 1990-Х РР.

Сорокін Андрій

аспірант кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

За наявності історіографічних досліджень про київську міську специфіку виборів 1990 р. у контексті її висвітлення в дослідженнях з історії районів м. Києва [8] та синхронних науково-популярних працях [10] нагальним є вивчення її відображення в історико-політологічних працях поч. 1990-х рр. [6, с. 5], серед яких важливе місце належить монографічним дослідженням О. Гараня [1, с. 34–35, 38; 2, с. 193, 202; 6, с. 8] «Від створення Руху до багатопартійності» [1, с. 34–35, 38; 2, с. 193; 3] та «Убити дракона (З історії Руху та нових партій України)» [1, с. 34–35, 38; 2, с. 193; 4]. Послідовність виходу названих досліджень [1, с. 38; 2, с. 193, 202] спонукає до їх вивчення в контексті історіографічної компаративістики із діахронним порівнянням [12, с. 159].

Мета доповіді – розкрити специфіку відображення київської міської специфіки виборів 1990 р. у перерахованих працях.

У першому монографічному дослідженні [2, с. 193; 3] поряд із розглядом утворення Демократичного блоку як загальноукраїнської події окремо було розкрито особливості участі його представників у виборах 1990 р. у м. Києві [3, с. 12], а саме: балотування колишнього політв'язня О. Сергієнка та українського філософа [4, с. 33] М. Поповича у межах Печерського виборчого округу на парламентських виборах [3, с. 12; 11, с. 384] в якості прикладу неузгодженості тогочасної політичної опозиції і недостатнього ступеня врахування специфіки виборчого округу [3, с. 12], де внаслідок підтримки Демократичним блоком радикальнішого О. Сергієнка депутатом було обрано полковника міліції Я. Кондратьєва [3, с. 12; 5, с. 239; 11, с. 384]. Також О. Гарань звернув увагу на наявність суперечностей між центральними та місцевими осередками

організацій Демократичного блоку із виявом у вигляді відсутності серед представників останнього пізнішого депутата [5, с. 213] О. Ємця попри його підтримку районними осередками Руху [3, с. 13], а також на наростання конфліктів всередині нього вже з поч. 1990 р. [3, с. 13]. У полі зору дослідника опинилася й публіцистична активність [3, с. 13–14] у подальшому обранні до Верховної Ради Української РСР у виборчих округах м. Києва осіб: П. Кислого [5, с. 233], С. Головатого [5, с. 183], Л. Скорик [5, с. 336]. Також у монографії 1992 р. [3, с. 2] О. Гарань опосередковано згадав факт обрання на парламентських виборах у межах виборчих округів м. Києва Ю. Збітнева [3, с. 21; 5, с. 221], О. Шевченка [3, с. 23; 5, с. 375], В. Карпенка [3, с. 29; 5, с. 229]. Дослідник торкнувся й передвиборної суспільно-політичної активності тогочасної політичної опозиції, зокрема організації «живого ланцюга» між Києвом і Львовом на честь Акта Злуки 1919 р. [3, с. 34–35; 11, с. 383].

Разом із тим, недоліком названого монографічного дослідження є відсутність переліку літератури та посилань [3].

Важливим доповненням до висвітленого дослідження О. Гараня виявилася його наступна монографія 1993 р. [1, с. 38; 2, с. 202; 4, с. 199], що перевищувала об'єм попереднього дослідження більш ніж у 4 рази [3; 4] та містила розгорнутий прикінцевий перелік джерел та літератури із групуванням за розділами [4, с. 193–198].

Важливою особливістю вказаної монографії О. Гараня порівняно із попередньою [2, с. 193, 202; 3; 4] було посилення наголосу на передумовах розгортання виборів 1990 р. у м. Києві. Зокрема, дослідник приділив увагу змісту опублікованого 16 лютого 1989 р. і створеного представниками Київської організації Спілки письменників України проєкту програми Народного Руху України за перебудову із пропозицією демократизувати виборчу систему та порушенням низки нагальних соціально-економічних та соціокультурних питань [4, с. 27–29], процесу створення ініціативної групи НРУ в Інституті філософії АН УРСР [4, с. 33] та заснування крайових осередків опозиційних організацій у межах м. Києва та Київської області протягом 1989 р. [4, с. 35–36, 41–44],

київській міській специфіці перебігу виборів народних депутатів СРСР навесні 1989 р. [4, с. 37–39; 11, с. 381], оприлюдненню офіційних законопроектів про вибори до Верховної та місцевих Рад народних депутатів Української РСР із подальшою публікацією альтернативного законопроекту Республіканського депутатського клубу України і критикою офіційних проєктів [4, с. 46–48], ухвалення резолюції I (Установчого) з'їзду НРУ про необхідність переходу влади до демократичного обрання Рад [4, с. 57].

Поглиблено процес підготовки законопроектів про вибори розглядався на початку розділу II «Опозиція наступає» [4, с. 71–77], де О. Гарань згадав висловлення пропозиції з боку низки українських компартійних структур про проведення виборів до Рад народних депутатів за виробничим принципом [4, с. 71; 10, с. 77], проведення соціопитувань у Київському державному університеті (КДУ) та у вуличних умовах [4, с. 71–72], популярність норм про прямі вибори без формування з'їзду як республіканського парламентського органу [4, с. 72; 10, с. 77], альтернативність кандидатур [4, с. 72; 10, с. 77], скасування виборів від громадських організацій [4, с. 72–73; 10, с. 77]. Окрім того, О. Гарань згадав прийняття передвиборних документів РДКУ [4, с. 74] та створеного 18 листопада 1989 р. Демократичного блоку [4, с. 74–75], вступ до «Зеленого світу» членів Московського райкому КПУ м. Києва [4, с. 73–74], дозвіл Київміськвиконкому від 17 листопада 1989 р. на організацію опозиційних мітингів у м. Києві на честь перепоховання В. Стуса, Ю. Литвина та О. Тихого [4, с. 75], виступ першого секретаря Київського міськкому КПУ А. Корнієнка на пленумі ЦК КПУ 29 листопада 1989 р. [4, с. 75], недійсний резонанс довкола проведення «живого ланцюга» між Києвом та Львовом 21 січня 1990 р. на честь возз'єднання УНР із ЗУНР 1919 р. [4, с. 80–81; 11, с. 383] та розгортання альтернативного нечисленного компартійного мітингу 27 січня 1990 р. із приводу відзначення 72-річчя більшовицького повстання на заводі «Арсенал» [4, с. 81], загострення суспільно-політичної ситуації в м. Києві у зв'язку із чутками про можливі «націоналістичні погроми» та протидію вказаним чуткам з боку НРУ [4, с. 82–83].

Зрештою, О. Гарань приділив увагу й перебігу та підсумкам першого туру парламентських виборів 1990 р. у межах м. Києва [4, с. 85–86]. Поряд із повторенням тверджень із попередньої монографії [4, с. 86], дослідник висвітлив хід виборів в аналогічному Залізничному виборчому окрузі [4, с. 85], де кандидат від опозиції Є. Пронюк набрав більшість голосів у першому турі голосування [4, с. 85], проте програв у наступному турі генералові Б. Духову [4, с. 85; 5, с. 210] як через застосування схвальної агітації за останнього і дезінформації проти першого [4, с. 85], так і через склад виборців у відповідному виборчому окрузі зі значною часткою поточних та відставних військовослужбовців [4, с. 85]. Також О. Гарань згадав про перемогу компартійного кандидата [11, с. 384] В. Івашка в одному із парламентських виборчих округів м. Києва [4, с. 86; 5, с. 223].

У дослідженні була відображена й специфіка організації участі у виборах опозиції та підсумки місцевих виборів, зокрема їх обговорення на II вічі Київської регіональної організації НРУ 17 червня 1990 р. [4, с. 87; 11, с. 384] із висловленими думками про задовільність їхніх підсумків зі здобуттям представниками опозиції 17 із 22 місць у Верховній Раді Української РСР від виборчих округів у м. Києві [4, с. 87; 11, с. 383], близько половини місць у Київміськраді [4, с. 87; 11, с. 384] та більшості місць в одній із районних Рад народних депутатів [4, с. 87; 11, с. 384] паралельно із в цілому непрофесійним підходом представників Демократичного блоку до проведення виборчої кампанії [4, с. 87], через що виникали труднощі із координацією їхніх зусиль та реєстрацією кандидатів у депутати [4, с. 87]. Цікавою особливістю другої монографії О. Гараня є згадка про проведення повторних виборів у Дарницькому виборчому окрузі м. Києва напр. 1990 р. через необхідність переобрання депутата замість вибулого В. Івашка [4, с. 146; 5, с. 223] із зазначенням кандидатури депутата Київміськради [7, с. 36; 9, с. 42] М. Грабаря як пріоритетної від Демократичного блоку в означеному виборчому окрузі [4, с. 146]. Важливою в історіографічному контексті виявилася згадка О. Гаранем опозиційних депутатів Київміськради: заступника її голови О. Мосіюка [4, с. 122–123; 7, с. 29, 36], а також учасника установчої конференції київського осередку Ліберально-

демократичної партії України 30 червня 1990 р. та фізика М. Погребинського [4, с. 151; 7, с. 42].

Отже, за підсумками діахронного порівняння 2-х монографій О. Гараня поч. 1990-х рр., поєднаного із аналізом змісту кожної з них, виявлено суттєвий приріст знань у другій із них порівняно з першою стосовно київської міської специфіки виборів 1990 р. у м. Києві, що полягав у доповненні відомостей про події перед безпосереднім перебігом голосування, а також щодо проведення парламентських виборів у м. Києві та підсумків місцевих виборів із наголосом на Київміськраді.

Література

1. Білик Я. О. До питання про перший етап створення багатопартійності в Україні (1988–1990 рр.). *Інтелекція і влада. Серія Історія*. 2017. Вип. 37. С. 31–37. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/7018/1/004.pdf> (дата звернення: 29.10.2023).
2. Бондаренко С. Народний Рух України та його роль у національно-політичному житті наприкінці 1980-х–на початку 1990-х років: історіографія та джерела. *Україна–Європа–Світ*. С. 190–204. URL: http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/ukraine_europe/UES_09_3.pdf#page=190 (дата звернення: 29.10.2023).
3. Гарань О. В. *Від створення Руху до багатопартійності*. Київ : Видавництво товариства «Знання» України, 1992. 48 с.
4. Гарань О. В. *Убити дракона (З історії Руху та нових партій України)*. Київ : Либідь, 1993. 200 с.
5. Зайко Я. (відп. ред.). *Верховна Рада України дванадцятого скликання 1990–1994 роки*. Київ : Кий, 1998. 755 с.
6. Кизименко І. О. *Суспільно-політичні рухи в Україні (90-ті роки ХХ ст.): історіографія* : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06. Київ, 2003. 14 с.
7. Мужилко О. *Влада міста Києва (1990–2011 роки)*. Київ : Бужани, 2011. 146 с.

8. Сорокін А. Висвітлення формування та діяльності місцевих Рад м. Києва І (XXI) скликання у працях з історії районів столиці України. *Сумські історико-краєзнавчі студії. Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Суми, 28 жовтня 2021 р.)*. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. С. 113–120. URL: https://nsku.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Збірник_Сумські-історико-краєзнавчі-студії_2021.pdf (дата звернення: 29.10.2023).
9. Сорокін А. Документи фонду 1697 (Київська міська Рада) Державного архіву міста Києва як джерело з історії Революції на граніті. *Шевченківська весна – 2018: історія : матеріали XVI Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених*. Київ, 2018. С. 41–43.
10. Сорокін А. Специфіка висвітлення парламентських та місцевих виборів 1990 р. у м. Києві в синхронних працях представників товариства «Знання». *HistUkrainika: матеріали міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених м. Київ, 10 грудня 2022 року*. Київ : Історичний факультет КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. С. 76–80.
11. Сушко Р. В., Ольховський І. А. Київрух – епіцентр демократичних перетворень. *Народний Рух України: місце в історії та політиці : Матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 20-річчю Незалежності України, 25–26 травня 2011 р., м. Одеса*. Одеса : Астропринт, 2011. С. 377–386.
12. Яремчук В. Ревізіоністська критика національної історії у сучасній Україні: методологічні прогалини. *Український історичний журнал*. 2020. № 5. С. 159–175. URL: https://eprints.oa.edu.ua/8535/1/UIJ_2020_5_14.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

ПСИХОЛІНГВІСТИКА ТА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА: ВЗАЄМОДІЯ МОВИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Старинець Кіра

*студентка 3 курсу, гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
(м. Київ, Україна)*

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, (м. Київ, Україна)*

Психолінгвістика та когнітивна лінгвістика - це дві глибоко пов'язані галузі лінгвістики, які досліджують взаємодію мови та психології. Ці дисципліни розкривають те, як мовлення сприймається, обробляється та використовується в розумовому процесі людини. У цій статті ми розглянемо основні аспекти психолінгвістики та когнітивної лінгвістики та їх вплив на наше розуміння мови та сприйняття текстів.

Психолінгвістика: Засвоєння та вирівнювання мови

Психолінгвістика - це галузь лінгвістики, яка досліджує, як мовлення засвоюється та використовується в розумовому процесі. Це включає в себе вивчення того, як діти набувають мовленнєві навички, як люди розуміють та вирішують мовні завдання, а також як мова використовується в мисленні.

1. Розвиток мовлення в дітей

Психолінгвістика вивчає процес навчання дітьми мовленню. Вона досліджує, як діти вивчають фонетику, лексику та синтаксис мови, а також як вони набувають навичок спілкування. Це допомагає вчителям та батькам краще розуміти мовний розвиток дітей та сприяти його розвитку.

2. Психологічні аспекти сприйняття мовлення

Психолінгвістика досліджує, як мовлення сприймається та обробляється в розумовому процесі. Вона вивчає такі аспекти, як розпізнавання слів, розуміння

текстів та пам'ять про мовлення. Дослідження цих аспектів допомагає нам краще розуміти, як ми сприймаємо мовлення та взаємодіємо з ним.

3. Мова та когнітивні процеси

Психолінгвістика також досліджує взаємодію мови та когнітивних процесів. Вона вивчає, як мовні структури впливають на когнітивні функції, такі як сприйняття, пам'ять, розуміння та мислення. Наприклад, вивчення різних мов може впливати на наше сприйняття часу, простору та кількості.

Когнітивна лінгвістика: Мова та когнітивні функції

Когнітивна лінгвістика - це галузь лінгвістики, яка вивчає, як мова впливає на когнітивні функції та як когнітивні функції впливають на мову. Вона включає в себе аналіз мовних структур та їх вплив на наше мислення та сприйняття світу.

1. Мовні структури та когнітивні процеси

Когнітивна лінгвістика досліджує, як мовні структури впливають на когнітивні процеси. Наприклад, розміщення слів у реченні може визначати їх семантику та відносини між ними. Дослідження таких взаємозв'язків допомагає нам розуміти, як мова впливає на наше мислення.

2. Вплив мови на сприйняття світу

Когнітивна лінгвістика досліджує, як мова впливає на сприйняття світу. Наприклад, деякі мовні структури можуть впливати на наше сприйняття кольорів, чисел та інших об'єктів. Вивчення цих взаємозв'язків розкриває, як мова впливає на наше сприйняття та розуміння світу.

Висновок

Психолінгвістика та когнітивна лінгвістика - це дві важливі галузі лінгвістики, які досліджують взаємодію мови та психології. Вони допомагають нам краще розуміти, як мовлення засвоюється та сприймається в розумовому процесі, а також як мова впливає на наше мислення та сприйняття світу. Дослідження в цих галузях допомагають нам краще розуміти, як мова функціонує в людському розумі та як мовлення впливає на наше мислення та сприйняття.

БУЛІНГ, ЯК КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стасюк Надія

доктор філософії за спеціальності 081 «Право», асистент кафедри адміністративного та фінансового права, Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Булінг є актуальною проблемою в Україні і не лише порушує права і свободи дітей, але й може мати серйозні наслідки для їхнього майбутнього. Особливо небезпечним є той факт, що булінг може бути елементом кримінального злочину, що потребує належного законодавчого регулювання та ефективного захисту жертв [1, с. 160].

Згідно з дослідженням ЮНІСЕФ, 67% українських дітей у віці 11-17 років піддавалися булінгу, а 24% ставали жертвами булінгу [2].

Кримінальний кодекс України не містить визначення або окремої статті про кримінальну відповідальність за булінг. Однак, залежно від форми булінгу, його учасники можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за певні злочини, передбачені Кримінальним кодексом України. Булінг може набувати таких форм, за які передбачена кримінальна відповідальність згідно з Кримінальним кодексом України, як:

1) фізичний булінг - навмисне штовхання, стусани, удари, ляпаси або нанесення фізичної шкоди (доведення до самогубства - ст. 120, умисне тілесне ушкодження (ст. 121, 122, 124, 125), побой і мордування - ст. 126, катування - ст. 127, хуліганство - ст. 296 ККУ);

2) економічний булінг - вимагання (примушування дитини силою вкрати гроші, їжу чи щось інше) або пошкодження майна чи інші дії (крадіжка - ст. 185, грабїж - ст. 186, розбїй - ст. 187, вимагання - ст. 189, шахрайство - ст. 190, незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї - ст. 193 ККУ);

3) сексуальний булінг є формою фізичного булінгу і являє собою організовану поведінку сексуального характеру (сексуальне насильство - ст. 153, примушування до вступу в статевий зв'язок - ст. 154, розбещення неповнолітніх - ст. 156 ККУ);

4) психологічний булінг - насильство, пов'язане з впливом на психіку шляхом нанесення психологічних травм через навмисне спричинення емоційних хвилювань, таких як словесні образи, погрози, переслідування та залякування (доведення до самогубства - ст. 120, катування - ст. 127, погроза вбивством - ст. 129, хуліганство - ст. 296 ККУ);

5) кібербулінг - це переслідування через Інтернет, мобільні телефони та інші електронні пристрої. Симптоми кібербулінгу флеймінг - обмін гнівними або образливими висловлюваннями між учасниками, які спілкуються за допомогою комунікаційних технологій; наклеп або дифамація - поширення неправдивої та принизливої інформації у вигляді текстових повідомлень або фотографій; спуфінг - використання особистої інформації жертви; кіберпереслідування - переслідування людини з метою нападу, побиття або звалтування; хапіслепінг - зйомка реальних фізичних нападів та розміщення їх в інтернеті (ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів - ст. 301 ККУ) [3].

Слід зазначити, що кримінологія відіграє дуже важливу роль у вивченні булінгу. Дослідження багатьох вчених приводять до висновку, що люди не народжуються зі схильністю до агресивної та жорстокої поведінки по відношенню до інших, а набувають її в результаті свого розвитку в суспільстві. Однак інші не згодні з такою точкою зору. Безсумнівно, суспільство, в якому людина народжується, росте і розвивається, впливає на формування її характеру і поведінки. Однак не можна повністю виключити, що такі риси, як жорстокість і агресія, можуть бути або не бути вродженими в людині, а можуть розвинути в подальшому житті.

Отже, з огляду на вищевикладений матеріал, зрозуміло, що кримінологічне дослідження булінгу є доцільним. Булінг неповнолітніх робить їх більш

небезпечними для суспільства та держави в цілому. Тому зрозуміло, що такі заходи, як профілактика булінгу в школах, необхідні для зниження рівня агресії, насильства, цькування та приниження серед молоді та запобігання злочинності серед неповнолітніх.

Список використаних джерел:

1. Ведернікова А.О. Кримінологічна характеристика видів булінгу в закладах освіти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 159–166.

2. Протидія булінгу. *Міністерство освіти і науки*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/protidiya-bulingu> (дата звернення 28.10.2023 року)

3. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 28.10.2023 року)

ADJECTIVES IN VERBALIZING THE CONCEPT OF ANIMAL DISEASE

Стеценко Ольга

студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу

An adjective is a part of speech, common in the constituent models of English terms verbalizing the concept of ANIMAL DISEASE. In the terminological phrases of the A+N attributive model, there is a connection between the concept and its qualitative feature, for example, communicable diseases, neonatal diseases, allergic shock, atopic dermatitis, cerebral palsy, biliary fever, bright blindness, brown nose, bursal disease.

From the point of view of the cognitive approach, the leading role in such terminological phrases belongs to the adjective. It, singling out the most significant features of the name of the disease, determines the noun and largely influences it. These signs are rational, because they are highlighted by a veterinary specialist in the process of rational cognition.

The analysis of terms proved the performance of the A + N model, which is due to the fact that the outlined terminological phrases are a convenient means of systematizing terms.

To verbalize the concept of ANIMAL DISEASE, in addition to the specified most productive model A + N, in the English terminological system of clinical veterinary medicine, terminological phrases are used that indicate signs of animal diseases. They are formed according to the following models: A+A+N (Abdominal cystic lymphangioma, Abdominal aortic aneurism, Congestive heart failure, Cutaneous lupus erythematosus, Enzootic nasal granuloma, Transmissible spongiform encephalopathy, Ulcerative dermal necrosis, Anaerobic bacterial infection, Chronic respiratory disease, White sponge nevus); A+A+A+N, for example, Acute Febrile neutrophilic dermatitis, Arrhythmogenic right ventricular cardiomyopathy, Chronic obstructive pulmonary disease; A+A+N+N, for example, Benign essential tremor syndrome, Diffuse parenchymal lung disease, European brown hare syndrome.

Three types of adjectives were distinguished in the analyzed term system: qualitative, relative and possessive adjectives, which are part of the term models of the term system.

Qualitative adjectives in the Adj + N model, in their semantics, demonstrate qualitative characteristics of organs affected by the disease, for example, dry eyes, thick hoof, blue tongue (infectious catarrhal fever of sheep), pink eye (acute infectious conjunctivitis), black head (infectious disease of birds).

Relative adjectives express the feature of the subject indirectly, that is, through the relationship to another subject, phenomenon, action or state. Relative adjectives included in the Adj + N model, which verbalize the concept of ANIMAL DISEASE, are the most common in the clinical veterinary terminology. Relative adjectives do not

have a central feature that can be graded: they indicate the composition of the subject and show belonging to something. Examples can be nominations of such diseases: Urolithiasis, Gluten disease, Aluminum lungs, Milk fever, Watermelon Stomach, Milk stones, soil infections, Spotted liver, etc.

As a language means, relative adjectives present such categorical signs: *temporary* (Summer mastitis, Spring viremia, May sickness); *causal*, which determine the cause of the disease (Rroad fever, Radiation sickness, fodder infections, Clover disease, Sea sickness, Travel sickness, Laurel poisoning); *spatial*, indicating the organs affected by the disease (Intestinal obstruction, Cardiac amyloidosis, Muscular rheumatism, Hepatic syndrome, Abdomen diseases, Vestibular disease, Intestinal atresia), and the *place of occurrence and spread of the disease* (African trypanosomia, Texas fever, Norwegian scabies, Omsk fever, Marburg disease, Maltese fever).

Possessive adjectives express the sign of an object by belonging to its single owner, from whose name they are formed. In the English veterinary terminology they indicate diseases of a certain group of animals. Canine refers to dogs: canine diseases. Feline refers to cats: feline diseases. Equine refers to horses: equine diseases. Bovine - refers to cattle (mainly cows): bovine diseases. Porcine refers to pigs: porcine diseases. Ovine - refers to sheep: ovine diseases. Caprine refers to goats: caprine diseases (goat diseases.)

As part of the Adj + N model, possessive adjectives take part in the verbalization of the DISEASE OBJECT concept. Such a semantic model of the conjugation of the disease verbalizers contains an indication of the object (animal), for example, Avian flu, Cow pox, Duck plague, Feline stomatitis, Feline flu, Chicken blindness, Cow rabies, Goose flu, Kangaroo gait, Fowl typhus, Hare's lip. Formed collocations with possessive adjectives reveal the relationship of the disease to a certain animal.

Consequently, the presence of an adjective in the models of English terms suggests that with its help a person in the process of nomination emphasizes the features of objects, and these features are very important for him for one reason or another.

An analysis of the definitions of terms showed that adjectives are perceived primarily by the senses: they are distinguishable in size, shape, color, i.e. perceived by touch, comparable in space, time, etc., characterize objects in terms of quality, functional characteristics, location in space. In the English term system, adjectives are very important in the process of creating terms, since they attribute a sign to an object.

МОВОЗНАВСТВО ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АНАЛІЗІ МОВИ ТА ТЕКСТІВ

Стецюк Богдан

студент 3 курсу, гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

(м. Київ, Україна)

*Рожков Юрій, науковий керівник – доктор філософії з філології, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, (м. Київ, Україна)*

Штучний інтелект (ШІ) та комп'ютерні технології в останні десятиліття зазнали значного розвитку, що відкрило нові можливості для мовознавців. За допомогою алгоритмів машинного навчання та обробки природної мови, дослідники можуть аналізувати мову та тексти на новому рівні, розкриваючи складні патерни та взаємозв'язки. У цьому тексті ми розглянемо застосування штучного інтелекту в мовознавстві та аналізі текстів, його досягнення та виклики.

1. Автоматизований аналіз текстів та текстові мінінгові дослідження. ШІ дозволяють автоматизовано аналізувати великі обсяги тексту для виділення ключових слів, тем, ідеї та зв'язків. Це надає можливість вивчення текстових даних з метою здійснення масштабних досліджень, виявлення тенденцій та формулювання гіпотез.

2. Мовна обробка природної мови (NLP). NLP є ключовою галуззю в застосуванні ШІ в мовознавстві. Вона включає в себе аналіз мови з точки зору синтаксису, семантики та прагматики. Досягнення NLP можуть бути використані для автоматичного перекладу мов, аналізу тексту для виділення суттєвої інформації та розуміння контексту мовлення.

3. Виявлення емоцій та настроїв. За допомогою ШІ можна аналізувати тексти з метою виявлення емоцій та настроїв, що виражені в них. Це може бути корисним для відгуків споживачів, аналізу соціальних медіа та інших сфер.

4. Автоматичне розпізнавання мовця. ШІ можуть розпізнавати індивідуальний стиль мовлення та особливості акценту, що допомагає в ідентифікації мовця.

5. Глибоке навчання та мовне моделювання. Глибоке навчання дозволяє створювати складні мовні моделі, які можуть відтворювати мовний аналіз, а також генерувати текст з врахуванням синтаксису та семантики.

6. Виклики та обмеження. Попри значні досягнення, існують виклики у застосуванні ШІ в мовознавстві. Наприклад, автоматизоване розпізнавання граматичних структур ускладнене для мов зі складними граматичними особливостями.

7. Етичні питання. Використання ШІ у мовознавстві також створює етичні питання, зокрема, щодо приватності та можливостей маніпуляції мовними текстами.

8. Майбутні перспективи. Майбутність застосування ШІ в мовознавстві обіцяє нові можливості для розвитку лінгвістики, аналізу тексту та розуміння мови.

Використання ШІ в мовознавстві перетворює підхід до аналізу мови та текстів, відкриваючи перед дослідниками нові можливості та виклики. Ця інтеграція між мовознавством та цифровими технологіями сприяє розвитку науки та сприяє розумінню природи мови та текстів.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ ВУЗІ

Стукало Олена

*старший викладач кафедри філології, Дніпровський державний аграрно-
економічний університет (м. Дніпро, Україна)*

Професійне спілкування є невід'ємною частиною майбутнього фахівця. Необхідність підвищення рівня підготовки до професійного спілкування майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах актуалізує питання формування їх готовності до спілкування, професійного самовдосконалення та розвитку. Тому виникає необхідність розглянути особливості формування структури готовності студентів до професійного спілкування.

Гуманістичне спрямування є пріоритетним у сучасній системі освіти. Саме це виводить окрему особистість на рівень найвищої соціальної значущості та орієнтує освітній процес на створення оптимальних організаційно-педагогічних умов для формування майбутнього фахівця як носія високих духовних цінностей, розкриття його творчого потенціалу та самосвідомості, реалізації в майбутній професійній діяльності. Гуманістичні освітні напрямки охоплюють і підготовку майбутніх спеціалістів у галузі сільського господарства. Загальновідомо, що у вищих навчальних закладах аграрного профілю увага завжди зосереджувалася переважно на загально професійній складовій, що призводило до виродження гуманістичних традицій.

Побудова теоретичної моделі педагогічного спілкування ґрунтується на результатах аналізу відомих у філософській та психологічній науці підходів до розуміння зв'язку між категоріями – спілкування, діяльність, взаємодія. Ці результати свідчать про необхідність розмежування двох основних напрямів дослідження комунікації.

Професійне спілкування є основною формою педагогічного процесу, продуктивність якого визначається цілями і цінностями спілкування,

прийнятими всіма його суб'єктами як норма індивідуальної поведінки. Воно розгортається в процесі спільної комунікативної діяльності людей, опосередкованого обміну інформацією, у якій кожен із його учасників засвоює загальнолюдський досвід, соціальні, педагогічні, комунікативні, моральні та інші цінності, знання і способи спілкування, відкриває, виявляє і розвиває власні психічні якості, формується як особистість і як суб'єкт спілкування. У цьому сенсі спілкування, комунікативна діяльність є важливими факторами психічного розвитку.

У процесі навчання студенти вищих навчальних закладів аграрного профілю мають набути такого рівня комунікативної компетенції, який би дозволяв використовувати іноземну мову під час встановлення усних контактів з іноземними спеціалістами під час участі в наукових конференціях. У зв'язку з цим виникають природні комунікативні ситуації, в яких необхідно зрозуміти іноземну мову фахівця і висловити свої аргументи з тієї чи іншої проблеми. До таких ситуацій можна віднести: 1) участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, конгресах, на яких необхідно зрозуміти доповідь або повідомлення іноземною мовою; 2) мовленнєві контакти під час таких зустрічей; 3) обговорення договорів, угод за фахом; 4) мовленнєві контакти, пов'язані зі спільними підприємствами.

Ефективність навчання іноземної мови студентів аграрних спеціальностей досягається застосуванням різноманітних форм і методів проблемного навчання, запровадженням системної організації індивідуально-диференційованого спілкування, яка одночасно передбачає варіювання змісту та дозування ступеня складності завдання. Особливе значення надається формуванню лексичних навичок, оскільки першочерговою метою є створення та розширення словникового запасу розмовного спрямування. Велика увага приділяється роботі з термінологією, адже без знання термінів спілкування іноземною мовою та вирішення будь-яких професійних та побутових питань буде просто неможливим.

Іноземна мова за професійним спрямуванням є обов'язковою складовою підготовки спеціаліста. Зміст навчання іноземної мови професійного спілкування виступає показником якісної та кількісної характеристики рівня комунікативної компетенції в результаті навчання мови студентів немовних спеціальностей. Іноземна мова для професійного спілкування сприяє розвитку студента, його професійній орієнтації. Усе це допомагає вирішити питання, які постають перед викладачем та студентами в рамках профільного навчання іноземної мови.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОШИРЕННЯ СЕРВІСІВ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Сухіх Аліса

*к.пед.н., старший науковий співробітник Інститут цифровізації освіти
Національної академії педагогічних наук України, заступниця Голови ради
молодих учених НАПН України (м. Київ, Україна)*

Вступ. На сучасному етапі розвитку науки та цифрових технологій важливим елементом стає доступність і відкритість наукової інформації. Концепція відкритої науки (Open Science), що охоплює розширення доступу до наукових знань, даних, технологій та ресурсів для всіх зацікавлених сторін, набирає популярності та стає однією з ключових стратегій розвитку наукових досліджень у багатьох країнах світу, зокрема й Європи. Тенденції останніх років показують, що вчені проявляють значний інтерес до розвитку сервісів відкритої науки, але рівень їх упровадження та прийняття відрізняється від особливостей та науково-технологічного потенціалу країн.

Результати та обговорення. У країнах Європейського Союзу (ЄС) спостерігається значний інтерес до впровадження концепції відкритої науки. Низка ініціатив та програм підтримки з метою стимулювання відкритості наукових досліджень вже реалізована та активно функціонує в країнах Європи.

Однією з ініціатив, яка спрямована на сприяння впровадженню та розвитку відкритої науки в Європі є Європейська Хмара Відкритої Науки (EOSC), що має на меті забезпечити відкритий та безперешкодний доступ до наукових даних, результатів досліджень та ресурсів для всіх зацікавлених. EOSC об'єднує різноманітні дослідницькі ресурси, такі як дані, сервіси та інструменти з різних галузей і сховищ, роблячи їх доступними та легкодоступними для користувачів. Ця ініціатива сприяє міждисциплінарному співробітництву, збираючи науковців з різних галузей і надаючи платформу для обміну знаннями та співпраці. На платформі представлено понад 3 мільйони дослідницьких та інноваційних інструментів і послуг (<https://eosc-portal.eu/>).

Детально про EOSC розглянуто в роботах вчених Шишкіної М.П., Мар'єнко М.В., Свістунова С.Я., Перконоса П.І., Суботіна С.В., Є.М. Твердохліба Є.М., Резніченка В.А. та інших.

Багато європейських країн розробили політику, що стимулює вчених публікувати свої роботи у відкритих наукових журналах або архівах, щоб забезпечити доступність досліджень для широкої аудиторії.

Одним з важливих складників вищезазначеної концепції є відкритий доступ до даних досліджень. Впровадження політики щодо відкритості наукових даних, яке сприяє вільному доступу до них та їх подальше використання. Окрім цього, існують інші ініціативи, такі як створення національних центрів відкритої науки, сприяння взаємодії між громадськістю та науковою спільнотою, підтримка розвитку відкритих освітніх ресурсів тощо.

Аналіз досвіду впровадження відкритої науки в провідних університетах Великої Британії представлено в роботі Драч І.І., Литвинової С.Г. та Слободяник О.М.

Попри загальний інтерес до відкритої науки в країнах Європи, існують відмінності в її поширенні та рівнях імплементації серед різних країн. На це можуть впливати розвиненість інфраструктур, обмеженість фінансових ресурсів, культурні та організаційні різноманітності тощо. Наприклад, різні підходи до авторських прав, структури наукових інституцій та їхнього управління можуть

впливати на реалізацію політики відкритості в кожній окремій країні.

Висновки. Відкрита наука в Європі є актуальною і важливою стратегією для розвитку науково-дослідницької діяльності. Хоча багато країн Європи активно працюють над впровадженням концепції відкритої науки, відмінності в рівні імплементації та різноманітність підходів свідчать про потребу у подальших зусиллях для стимулювання відкритості та співпраці наукової спільноти Європи.

Список використаних джерел:

1. EOSC Portal — A gateway to information and resources in EOSC. European Open Science Cloud, EOSC. URL: <https://eosc-portal.eu/>
2. Шишкіна, М. П. (2018). Використання хмарних технологій у підтримуванні освітніх досліджень у просторі відкритої науки. Новітні комп'ютерні технології, 16, 105-115. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/711710/1/%D0%A8%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>
3. Мар'єнко М. В. (2020). Європейська хмара відкритої науки та застосування її компонентів в освітньому процесі. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721307/>.
4. Носенко, Ю.Г. (2021). Відкрита наука в Україні: поступ і шляхи розвитку. В: Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів і комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці, Збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції, 28 квітня 2021 р. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 131-134. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726808/1/Nosenko%20Yu..pdf>
5. Свістунов, С.Я., Перконос, П.І., Суботін, С.В., Твердохліб, Є.М., Резніченко, В.А. (2022). Особливості формування інфраструктури відкритої науки в Україні. Проблеми програмування, № 3-4, 335-348. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/188656>
6. Драч І., Литвинова С., Слободянюк О. (2022). Аналіз досвіду

реалізації інституційних політик щодо Відкритої науки в європейських університетах. Інформаційні технології і засоби навчання. Т, 90 (4). 173-190.
URL:

<https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4945>

ОБРАЗ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДІ

Толстошеев Святослав

*студент 1 курсу бакалаврату, факультету «Інформаційних технологій»,
спеціальності комп'ютерна інженерія,*

*Пузиренко Ярина, наукова керівниця – к.філол.н., доц.каф. культурології,
Національний університет біоресурсів та природокористування (м.Київ,
Україна)*

Пропаганда – один з найважливіших інструментів Росії у війні проти нашої держави. Роками вони встромляли свої пазурі у наш інфопростір, використовуючи історію, культуру й безліч інших тем, які хвилювали українців після здобуття незалежності. В цьому злочинному використанні вони не оминули й постать нашого славетного гетьмана Богдана Хмельницького, створивши з нього образ людини, яка об'єднала два «братні народи», повернула «землі Малоросії» до Московського царства. Ці наративи насаджувалися постійно, протягом чотирьох з гаком століть, не дивлячись, хто в цій «імперії зла» був при владі. Цим викривленням історії вдало користувалися в своїх цілях царі, більшовики, та навіть сучасне російське керівництво використовує ці міфи в аргументації того, чому територія України має бути у складі Московії. Постійні «викиди» у новинах та статті у пропагандистських інтернет-джерелах сприяють затвердженню цих наративів в головах переважно російськомовного населення України. Тому зараз ми проведемо невеликий екскурс в той історичний період і

зрозуміємо, чи, насправді, Богдан Хмельницький хотів, щоб українські землі були приєднані до складу Московії.

Для початку треба зрозуміти, яким документом апелюють московити, коли йде мова про так зване «воз'єднання» народів. Протягом Визвольної війни Гетьманщина втратила практично третину населення, тому Богдан Хмельницький не бачив перспектив в тому, щоб воювати самотужки з Річчю Посполитою, а Кримське ханство вже продемонструвало, що не є надійним союзником, тому ватажок козацького війська шукав потужну військову силу, яка могла б стати на його бік. Ще один чинник чому гетьман шукав протекторату над новоствореною Українською державою було те, що в ті часи країною мав правити монарх, але ніхто із козацьких старшин та й сам Богдан Хмельницький не були потомками князів Київської Русі, тому не могли претендувати на роль «володаря» українських земель. Спроба одружити старшого сина на особі монаршої крові закінчилася невдало, тому що Тиміш загинув у військовому поході, тому Богдану Хмельницькому довелося розраховувати на іншу державу у питанні визнання Гетьманщини. Також було зрозуміло, що союзник повинен знаходитися поряд, щоб було зручніше воювати проти поляків і інших потенційних ворогів. З можливих варіантів на той момент існувало дві держави: Московія та Османська імперія, саме вони підходили під ці критерії. Подібність в культурі і однакова віра схилили важіль терезів на сторону східного сусіда. Цар Олексій Михайлович прекрасно розумів переваги союзу з Гетьманщиною для себе, але не вважав Богдана Хмельницького рівним собі. Через це він довго відхиляв листи з пропозиціями від нашого гетьмана, щоб в подальшому запропонувати такі умови, які будуть вигідними тільки для нього. Богдану Хмельницькому довелося піти на умови царя, бо Річ Посполита починала готуватися до нової фази війни проти Гетьманщини. 8 січня 1654 року до Переяслава прибув Василь Бутурлін (посол царя), щоб отримати присягу від козаків. Прохання Богдана Хмельницького в отриманні зворотної присяги, яка б гарантувала дотримання прав козацтва — було відхилено, мовляв і «слова» достатньо. Можемо вважати цей епізод одним із перших, коли наш східний сусід продемонстрував своє

«справжнє обличчя». Далі був сепаратний мир Речі Посполитої з Московією, після якого Богдан Хмельницький зрозумів, що здійснив помилку у виборі союзника, і спробував знайти нових прибічників. Нажаль, через свою смерть він не встиг це зробити. Саме ці події сприяли тому, що московити почали використовувати постать Богдана Хмельницького у цілях пропаганди. На думку автора доповіді, їхнє висвітлення подій є абсолютно спалюваним, і створеним лиш для того, щоб аргументувати постійні спроби окупації українських земель.

В подальшому Москва почала послідовно вибудовувати пропагандистський образ Богдану Хмельницькому як «рятівнику українців від полонізації й об'єднувачу братніх народів». Вже через декілька століть покоління свідомих українців, які тепер стали жертвами влади Московії, почали зневажати гетьмана, за його рішення підписати цей договір. Наприклад, Тарас Шевченко написав строчки, в яких назвав Богдана Хмельницького «людиною, яка принесла лихо на українські землі». Навіть зараз багато людей поділяють таку думку, називаючи гетьмана «зрадником». На думку автора тез, саме російська пропаганда створила такі розбіжності в міркуваннях українців, нав'язуючи вище перелічені наративи.

Більшовики теж залюбки використовували цей образ, чого коштує тільки помпезне святкування «300-річчя Переяславської ради», яке подавалося як велике торжество «об'єднання» України з Росією. Також цікавим фактом є те, що під час знищення більшовицькою владою пам'ятників культури, скульптура Богдана Хмельницького була збережена, для подальшого використання в пропаганді. На території сучасної Росії існує декілька пам'ятників нашому гетьману в різних містах, а також названі вулиці на його честь. Ще більш показовим фактом злочинного використання образу очільника Гетьманщини є те, що в армії так званої «ДНР» створений батальйон, який має назву «Богдан Хмельницький», в який набирають українських полонених і силою заставляють воювати.

Українці повинні аналізувати власну історію, щоб в майбутньому не стати жертвою наративів пропаганди і вміти правильно трактувати події, які відбулися в минулому.

Джерела

1. https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/3766/12_%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. <https://www.promoteukraine.org/uk/pereyaslavska-rada-bereznevi-statti-1654-ro/>

ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Трифорова Олена

доктор педагогічних наук, професор, в.о.зав. кафедри математики та цифрових технологій, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький, Україна);

Садовий Микола

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри математики та цифрових технологій, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький, Україна)

З 2014 р. в Україні Європейська інтеграція в освіті окреслена як визначальний вектор стратегічного розвитку та входження в Європейський освітній простір. В розділі Угоди «Освіта, навчання та молодь» говориться про посилення мотивації до співпраці, що передбачає гармонізацію параметрів Європейської та Української освіти, студентоцентризм. У законодавчому аспекті перераховане закріплено в Законах України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про вищу освіту» (2015) та ін.

Проблемі реалізації входження в Європейський освітній простір присвячені роботи таких українських науковців: В. Баштанник, В. Кремень, Д. Міхель, С. Ніколаєнко, О. Оржель, Л. Прокопенко, Н. Рудік, О. Сухомлинська, І. Шумляєва та ін. Дану проблему розглядали зарубіжні учені Р. Ладреха, Д. Лемкула, Й. Ольсена, К. Нілла та ін.

У цьому контексті інтеграція та гармонізація освіти зі світовим співтовариством є пріоритетним для дослідників стратегічних орієнтирів розвитку освіти.

Нова парадигма закладів вищої освіти передбачає розвиток студентоцентризму. Основною траєкторією цього принципу є орієнтація не на організацію освітнього процесу з забезпечення студентів сумою знань, а на результативність навчання. В цьому зв'язку необхідно окреслити інтерактивну взаємодію учасників освітнього процесу та специфіку функцій викладача й студента орієнтовану на результат навчання при обов'язковій спільній відповідальності за нього. В цьому полягає сутність студентоцентризму. За такої ситуації студенти самостійно мислять, виконують альтернативні завдання спрямовані на кінцевий результат, спираються на засвоєні теоретичні знання, відпрацьовують комунікативні практичні навички (індивідуально та колективно).

Стратегія студентоцентризму в освіті не є чітко визначена, є думки за і проти. Це закономірно, коли пропонується щось нове. На нашу думку, проблему доцільно розглядати з точки зору гармонізації сформованих компетентностей студентів і результатів їхнього навчання через призму студентоцентризму. На рис. 1 ми склали модель такої гармонізації, виходячи з умов функціонування освітнього процесу окресленого стандартом вищої освіти, освітньою професійною програмою, робочою навчальною програмою, освітнім середовищем та іншими компонентами.

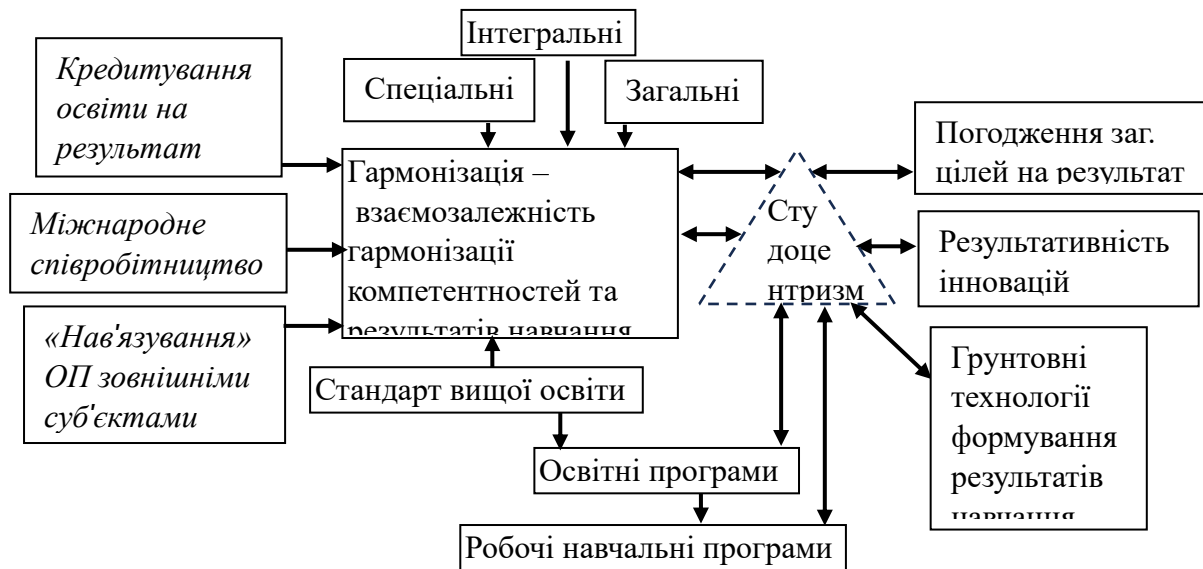

Рис. 1. Модель гармонізації компетентностей та результатів навчання

Особливістю запропонованої моделі є складові, які забезпечують гармонізацію – взаємодію компетентностей та студента. Вони розташовані в лівій частині моделі: «нав'язування» ОП зовнішніми суб'єктами, кредитування освіти на результат, міжнародне співробітництво спрямоване на результат. Гармонізації взаємодії студент-викладач мають сприяти інтегральні, загальні та спеціальні компетентності. В правій частині моделі розміщені елементи, які мають відповідати за результат навчання як для студента, так і для викладача. Зокрема, елемент моделі – погодження загальних цілей формування предметних компетентностей відноситься до студента й викладача і спрямований на результат є досить динамічним і делікатним. Згідно робочої навчальної програми дисципліни, наприклад, «Інноваційні технології в галузі» спеціальності 015 Професійна освіта (Цифрові технології) студент має набути знань з конкретної теми. Проте у нього має бути вибір: працювати за наданим викладачем планом опрацювання теми, чи обрати цікавий проєкт і виконати його самостійно чи взяти в допомогу декілька студентів. У другому випадку має місце співпраця групи студентів із викладачем фаховим консультантом, а у випадку, наприклад, вибору типу Ардуіно для моделі робота – інженером консультантом. Але є частина

добросовісних студентів, які слідують навчатися за інструкцією. І на це вони мають право.

Інший елемент моделі – результативність інновацій у навчанні носить кінцевий результат і діяльність студента в ході навчання має розглядатися через призму студентоцентризму у гармонічному зв'язку з іншими елементами моделі.

У ході дослідження обраної теми нами введено елемент моделі – ґрунтовні технології формування результатів навчання. Цей елемент введено для накопичення бази новітніх технологій, що дасть результати в перспективі.

Окреме місце в моделі належить поняттю студентоцентризм. На нашу думку, це особливе поняття, через яке взаємно структурно і змістово проходять всі без виключення зв'язки між елементами зазначеної моделі, як це показано на рис. 1. Напрямки зв'язків між елементами моделі якраз вказують як на гармонізацію компетентностей і результатів навчання, але за особливого статусу поняття студентоцентризм, яке як призма заломлює в собі всі поняття моделі. Звідси випливає висновок про необхідність розглядати поняття студентоцентричний освітній ресурс не як базу даних, а як багатовимірне сховище даних.

Висновки:

Проведене дослідження дає змогу розглядати студентоцентроване навчання як специфічну організацію освітнього процесу, де навчання проводиться не так як може і бажає викладач, а виходячи з соціального замовлення майбутньої професії та можливостей студента. Його не можна адміністративно нав'язати студенту, який займається індивідуальним навчанням, має власну життєво-індивідуальну траєкторію, вільно обирає способи як вивчати навчальну дисципліну і несе за себе і свою траєкторію відповідальність.

Подальше дослідження доцільно продовжити в напрямку формування світогляду студентоцентризму, сутність якого полягає у виробленні поліфонічного типу пізнання замість наукоцентричного.

Список використаних джерел:

1. Трифонова О.М., Садовий М.І. Дослідження методологічних особливостей інноваційних технологій підготовки фахівців за трансформованою ліберальною моделлю освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 55. Т. 3. С. 134–138.

2. Садовий М.І., Трифонова О.М. Аналітичний підхід до формування нормативної бази освітньої підготовки студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* (ЦДУ ім. В. Винниченка). Кропивницький, 2023. Вип. 208. С. 56–63.

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЕЛЕМЕНТА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Турчина Катерина

*студентка магістратури, спеціальності «Педагогіка вищої школи»,
Національного університету біоресурсів і природокористування(м.Київ
,Україна)*

*Діра Надія, наукова керівниця – доктор філософії PhD 011, асистент кафедри
педагогіки, Національного університету біоресурсів і природокористування
(м.Київ ,Україна)*

Розвиток креативності педагога є важливим фактором у підвищенні якості його педагогічної роботи та створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку учнів.

У сучасному освітньому процесі поняття креативності педагога вивчалось та досліджувалося численними науковцями та педагогами. Виховання - це і є креативність, і вона відіграє дуже важливу роль у сучасному світі. Навіть під час воєнного стану в Україні багато педагогів використовують креативність та творчість, проводячи заняття дистанційно, під час повітряних тривог, у бомбосховищах чи у розвалених школах під окупацією. Багато хто з наших

педагогів, проживаючи в окупованих місцях, не піддаються впливу і тиску з боку росіян і завдяки творчості та креативності викладають уроки з елементами патріотизму, щоб діти не забували, що вони є українцями перш за все.

Одним із важливих внесків у розумінні поняття креативності є дослідження відомого педагога Льва Виготського, котрий висвітлює, що функціонування уяви та творча активність особи належать до сфери, що обумовлюється її напрацюваннями в сфері досвіду та глибокими емоційними взаємозв'язками між процесом уяви та реальністю[1].

"З позицій сучасного розвитку педагогічної науки слід доповнити, що співробітництво і співтворчість учителя і учня ґрунтуються на свідомій дисципліні, взаєморозумінні та взаємоповазі педагогів та учнів, в їхній самовідповідальності й постійному самотворенні." Про це весь час говорив Антон Макаренко. Видатний педагог завжди був дуже креативним і думав на декілька кроків вперед[2].

Дж. Гілфорд виділяв два типи мислення: конвергентне і дивергентне мислення. Конвергентне мислення орієнтоване на збирання та узгодження ідей для досягнення одного правильного рішення, тоді як дивергентне мислення спрямоване на генерацію різних ідей, варіантів і альтернативних рішень.

Креативність може виявитися в різних сферах життя і діяльності, включаючи мистецтво, науку, бізнес, соціальні питання, освіту, технології та дизайн. В різних областях вона виявляється через різні форми і сприяє розвитку інноваційних ідей та підходів. Подібно до цього, Маслоу розрізняв первинну і вторинну творчість, де первинна виражалася як експресія та неочікуваність, а вторинна виявлялася управлінням і регулюванням з метою досягнення конкретного результату.

Творчість педагога, така як видалині особистості Сухомлинського і Макаренка, має вирішальне значення для розвитку учнів. Креативність у педагогічній діяльності стимулює активне навчання, мотивує учнів і сприяє їхньому розвитку. Вона допомагає створити індивідуальні підходи до кожного учня, розвиває різні навички та мотивує до вивчення. Креативність також сприяє

виявленню та розвитку потенціалу учнів, адаптації до змін та знаходженню нестандартних рішень. Важливою частиною цього є створення атмосфери довіри, де учні можуть вільно виражати свої ідеї та думки без страху перед оцінками. Креативність у педагогів є ключовим чинником у сучасній освіті, що сприяє покращенню навчання та готовності учнів до викликів сучасного світу[4].

Розвиток креативності в педагога включає в себе використання різноманітних методів і технологій. Ментальні мапи допомагають візуалізувати та структурувати ідеї. Синектика сприяє об'єднанню різних концепцій для знаходження нових рішень. Мозковий штурм залучає колектив для генерації багатьох ідей. Асоціація слів створює нові ідеї шляхом асоціацій та спрямованого мислення. Комбінування цих підходів сприяє розвитку креативності та інновацій у педагогічній практиці[5].

Список використаних джерел:

1. Освітній проект «На Урок» Стаття "Л.С. Виготський про дитячу творчість" URL: <https://naurok.com.ua/stattya-l-s-vigotskiy-pro-dityachu-tvorchist-19444.html> (дата звернення 25.08.2023)
2. Антон Семенович Макаренко (1988– 1939) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги : підручник для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Бойко, В. Д. Бардінова, Л. Л. Безобразова та ін. ; М-во освіти і науки України. – Київ : Професіонал, 2004.–С.504–529. URL: <https://library.rshu.edu.ua/images/pdf/makarenko.pdf> (дата звернення 25.08.2023)
3. Білюк О.В. Творчість вчителя в контексті його професійного розвитку, Науковий вісник мду імені В.О.Сухомлинського, с.43 URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/8_2.pdf (дата звернення 07.09.2023)
4. Методи розвитку креативного мислення. URL: https://gamehub-cbhe.deusto.es/wp-content/uploads/2016/04/KNTU_local_training_04052017_part2.pdf (дата звернення 07.09.2023)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ТРИВОЖНІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Федченко Каріна

*доктор філософії, ст. викладач кафедри соціальної роботи та
реабілітації, Національний університет біоресурсів і природокористування
України (м. Київ, Україна)*

Олійник Дарина

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за
спеціальністю «Соціальна робота» (м. Київ, Україна)*

У результаті військової інтервенції російської федерації до України, постало гостре питання стану психологічного здоров'я здобувачів освіти та їхніх батьків, що впливатиме на освітній процес у новому навчальному році. Одним із головних завдань закладу освіти є повсякденна психологічна допомога та емоційна підтримка учасників освітнього процесу.

Заклади освіти можуть бути ідеальним місцем для проведення соціально-психологічної реабілітації.

Надання соціально-психологічної реабілітації в умовах воєнного стану на базі закладів освіти є складною та важливою задачею. У таких умовах діти можуть відчувати стрес та тривогу, що може впливати на їхнє психічне та фізичне здоров'я, навчальні досягнення та соціальну адаптацію.

Особливості надання соціально-психологічної реабілітації в умовах воєнного стану на базі закладів освіти можуть включати наступні елементи:

1. Призначення спеціалістів соціальної роботи, психологів, які можуть допомогти дітям та їхнім родинам зрозуміти та керувати своїми емоціями, допомогти їм знайти способи подолання тривоги та стресу.
2. Розроблення спеціальних програм для соціально-психологічної реабілітації дітей з тривожністю: ці програми можуть включати ігрові та творчі завдання,

релаксаційні техніки, роботу з позитивними думками та переконаннями, тренінги з вирішення проблем та інші.

3. Створення сприятливого психологічного середовища: важливою складовою соціально-психологічної реабілітації в закладах освіти є створення сприятливого психологічного середовища, яке сприяє збереженню та покращенню психічного здоров'я дітей. До такого середовища можуть відноситися підтримуюча та емоційно безпечна атмосфера у класі, наявність психологічної підтримки та допомоги у випадку потреби.
4. Робота з родинами та батьками: батьки можуть бути включені в програми реабілітації, щоб допомогти їм підтримувати своїх дітей та сприяти їхньому здоров'ю. Батьки грають важливу роль у процесі соціально-психологічної реабілітації. Вони можуть отримувати поради від психолога, соціального педагога щодо виховання дитини, підтримувати її під час проходження реабілітації та створювати сприятливу атмосферу у сім'ї.
5. Організація масштабних заходів з соціально-психологічної реабілітації: на базі закладів освіти необхідно організувати різноманітні заходи, які допоможуть дітям зняти стрес та травматичні наслідки воєнного стану.
6. Розвиток та впровадження програм підтримки: важливо розробляти та впроваджувати програми підтримки для місцевого населення, які б допомагали зберегти психологічне здоров'я під час воєнного стану. Наприклад, можуть бути створені групи підтримки для дітей, які втратили батьків у війні.

Заклади освіти в цілях безпеки проводять навчальну діяльність в дистанційному форматі це також стосується і надання соціально-психологічної реабілітації.

Основними завданнями дистанційної соціально-психологічної реабілітації в закладах освіти є:

1. Проведення онлайн-діагностики психічного стану дітей: для проведення соціально-психологічної реабілітації необхідно діагностувати психічний стан дитини та визначити причини її проблем. Це можна зробити за допомогою онлайн-тестів та анкет.

2. Організація онлайн-консультацій та психотерапії: проводити індивідуальні консультації з дитиною у віртуальному режимі, спрямовані на розуміння проблем, з якими стикається дитина, та розв'язання їх. Також можна проводитися онлайн-сесії психотерапії, що допоможуть зменшити рівень тривоги, страху та паніки.
3. Проведення групових онлайн-тренінгів: групові тренінги можуть бути спрямовані на покращення комунікативних навичок, розвиток емоційної стійкості, зниження рівня агресії та інших проблем, які виникають у дітей. Такі тренінги можуть бути організовані в форматі відеоконференції.
4. Надання доступу до онлайн-ресурсів: психологи можуть розробляти та надавати онлайн-ресурси для дітей та їх батьків, такі як відеоуроки з релаксації, підказки щодо психологічного благополуччя та інші матеріали, які можуть бути корисними для покращення психічного стану дітей.

Загалом, соціально-психологічна реабілітація дітей з тривожністю базується на глибокому розумінні причин та механізмів тривожності, і вона має спрямовуватися на створення умов для фізичного, емоційного та соціального благополуччя дітей, допомагаючи їм подолати тривожність та розвиватися повноцінно.

Тривожність є нормальною реакцією на стрес та незвичайні ситуації, але може стати проблемою, коли стає надто інтенсивною та тривалою. Вона може мати різні форми прояву, включаючи фізичні симптоми (наприклад, головні болі, біль у животі), емоційну нестабільність, страхи та уникання певних ситуацій.

Корекція тривожності у дітей вимагає індивідуалізованого підходу, урахування особливостей кожної дитини та комплексного впливу на психологічний та фізичний стан. Найефективнішими є підходи, які поєднують психотерапію, підтримку від родини та спеціалістів, а також навчання методам саморегуляції.

Список використаних джерел:

1. Оржель О. Соціальна місія університету під час воєнного часу в суспільстві знань. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» 13 (2022). С. 26–36.
2. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. /Андреєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А.
3. Допомога дітям з психологічними травмами. Довідник щодо інформації та заходів для батьків й опікунів. Резилієнс-довідник: практичний посібник (Кокун О. М., Мельничук Т. І.)

ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВИХ СТУДІЯХ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ

Чимпаяш Анастасія

*магістрантка 2 року навчання гуманітарно-педагогічного факультету,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

Вивчення та опис термінів, що виникають у нових галузях знань, є одним із актуальних напрямів сучасних лінгвістичних досліджень. Безумовно, галузь біотехнологій, яка активно розвивається в останні роки, не є винятком. Про актуальність дослідження мови в галузі біотехнології свідчать численні праці лінгвістів, які останнім часом приділяють певну увагу цій проблемі.

Звернення до питань біотехнологічної термінології пояснюється стрімкими темпами розвитку цієї сфери, відкриттям нових об'єктів та явищ дійсності, які

потребують термінологічної номінації. Важливо підкреслити, що в наш час ведеться активне вивчення англомовної термінології галузі біотехнології,

Біотехнологічна наука обслуговується виключно англомовною термінологією, хоча розробка наукових досліджень у галузі біотехнології не є пріоритетом англо-американської спільноти. З розвитком біотехнології поступово формується термінологічний апарат цієї сфери. Необхідно наголосити, що мова біотехнології сучасної англійської мови є складною системою, співвіднесеною з певною професійною сферою діяльності людини, спрямованою на створення та використання генетично трансформованих біологічних об'єктів (наприклад, трансгенних рослин, соматичних гібридів та ін.).

Про актуальність дослідження терміносистеми біотехнології свідчать численні праці українських мовознавців, які в останні часи приділяють їй певну увагу. Поглиблений аналіз особливостей процесів та тенденцій її розвитку висвітлено у працях Л. Ритікової «Особливості формування біотехнологічної термінології англійської мови» (2008), «Біотехнологічна терміносистема в контексті становлення наукової галузі» (2010).

В роботах дослідниці відзначаються глобальність і різноманітність лексичного складу мови біотехнології, яка має в своєму розпорядженні одну з найширших і найскладніших у понятійному та змістовному планах терміносистем

Низку статей, що стосуються біотехнологічної термінології, написала О. Мишак: "The main means of formation of biotechnological terms"(2017), "Definition of the Term Biotechnology" (2019), "English Neologisms of Biotechnology Sphere" (2019), "Morphological peculiarities of English one component terms of biotechnologies" (2017), "Formation of English biotechnological terms on the basis of Greek and Latin prefixes" (2018), "Abbreviation as a method of terminology formation used in biotechnology" (2017).

Велику кількість досліджень О. Мишак присвятила структурно-семантичному аналізу англійської біотехнологічної термінології, її класифікації та еволюції.

Дослідниці сходяться на думці про те, що біотехнологічна термінологія, яка знаходиться на етапі формування у зв'язку з високим рівнем нововведення та динамізму біотехнології, вимагає впорядкування спеціальної лексики, що робить актуальною розробку класифікації її термінів. Систематизація термінів у вигляді класифікації сприятиме глибокому розумінню змісту лексичних одиниць у сфері біотехнологій.

У статті О. Мишак «Classification of English biotechnological terminology» (2017) наголошується на тому, що біотехнологічна терміносистема є складним явищем, оскільки сама наука біотехнологія на початку ХХІ ст. трансформувалася в комплексну інтеграційну науку, яка об'єднує кілька десятків розділів та напрямів та характеризується вживанням термінів, запозичених із термінології суміжних дисциплін – біології, медицини, генетики, екології, біоетики, філософії, соціології, психології.

О. Мишак запропоновано класифікацію англійської біотехнологічної термінології, у якій виділено основні групи термінів, що належать до загальнонаукової, базової та власної термінології, які з'явилися в рамках цієї науки.

Належну увагу О. Мишак приділяє семантичній деривації як одному з перших словотворчих засобів утворення термінологічних номінацій. Так, її статті “Structural and derivational analysis of English biotechnology terminology” (2016), “The main means of formation of biotechnological terms”(2017), «Греко-латинські словотворчі елементи в англійській термінології біотехнології» (2018) присвячено структурно-семантичному і дериваційному аналізу англійської біотехнологічної термінології.

Дослідженню багатокomпонентних біотехнологічних термінів та їх перекладу присвячені наукові студії О. Сиротіна “Multi-Component English Terms of Biotechnology Sphere” (2017) і «Особливості структури та перекладу

біотехнологічних термінів» (2012), в яких розглянуто специфіку функціонування термінів-словосполучень та складні випадки їх перекладу через семантико-синтаксичні невідповідності структур в українській та англійській мовах.

Л. Рогач у статті “Semantic Phenomena Characterizing English Terminology of Biotechnology» зосереджує свою увагу на семантичних явищах, що характеризують англійську біотехнологічну термінологію. У своїй роботі авторка поставила також за мету визначити та описати спеціальні значення англійських термінів біотехнології у порівнянні зі словами загальноживаної мови та термінами інших наук, а також проаналізувати термінологічну синонімію і полісемію.

За останні кілька років опубліковано кілька статей О. Сиротіної, присвячених концептуальним домінантам та когнітивним категоріям англійської біотехнологічної термінології. У своїх роботах “Concept categories expressed in English terms of the biotechnology sphere” (2022), “Representation of the space category in the English terminology of biotechnology” (2021), “Linguocognitive aspect of metaphorization in the English language terminology of biotechnology sphere” (2020) дослідниця розглядає когнітивні категорії простору, ознаки та процесу на матеріалі англійських.

ПРОВЕДЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Шевцова Євгенія

*аспірантка 3 року навчання 032 Історія та археологія Національний
університет біоресурсів і природокористування України*

(м. Київ, Україна)

Починаючи з 2014 року українська археологічна наука зіткнулась з серйозними проблемами щодо проведення спеціалістами досліджень і розкопок

на місцях історичних пам'яток через значний перелік перешкод. Очевидно, що повномасштабне вторгнення з лютого 2022 року поглибило ці проблеми, що фактично призвело до справжньої катастрофи.

Головною причиною, що заважає науковцям і археологам проводити дослідження і займатись вивченням історичних пам'яток України, є анексія і окупація українських територій. Так, згідно з визначення О. Рішняка, археологічні об'єкти і культурні пам'ятки можна розділити на чотири категорії:

- ті, що знаходяться на території тимчасово анексованого Криму;
- ті, що знаходяться в тимчасово непідконтрольних районах Луганської й Донецької областей;
- ті, що знаходяться безпосередньо у зонах бойових дій;
- ті, що знаходяться на не охоплених бойовими діями територіях [6, с. 161].

Ще у травні 2019 року Інститутом археології НАН України і ВГО “Спілка археологів України” одногосно була прийнята Резолюція відкритого семінару "Археологія на окупованих територіях та у зонах збройних конфліктів". Головною метою Резолюції було сприяння захисту культурної спадщини України, що перебуває в зоні збройного конфлікту та на окупованих територіях на міжнародному та державному рівні, покладання обов'язків на місцеву владу щодо пам'яткоохоронної діяльності та фіксації будь-якого правопорушення, здійсненого окупаційними силами, з метою подальшого притягнення їх до відповідальності [5]. Отже, Україна веде моніторинг становища історичних та археологічних пам'яток, і постійно надає інформацію до міжнародних організацій, у тому числі і ЮНЕСКО, стосовно будь-якого порушення норм права зі сторони агресора. Наприклад, відносно ситуації щодо стану археологічних пам'яток в тимчасово окупованому Криму у доповіді ЮНЕСКО «Про спостереження за ситуацією в Автономній Республіці Крим для 212-й сесії Виконавчої ради організації» від 10 вересня 2021 р. були зазначені такі проблеми, як: незаконне вивезення до Росії археологічних артефактів, або продаж їх через чорний ринок, неправильне використання Історико-археологічних заповідних зон у цілях прибутку шляхом організації незаконних розважальних заходів,

руйнація пам'яток через незаконні будівні та неправильні реставраційні роботи, тощо [1, с. 6-7].

Внаслідок розграбовування та руйнації археологічних пам'яток 1 липня 2022 року уряд схвалив пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних санкцій до осіб, причетних до незаконних археологічних розкопок, досліджень об'єктів культурної спадщини, самовільного розкопування військових поховань на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя [7].

Окрім того, археологічні пам'ятки України руйнуються в результаті бойових дій та цілеспрямованого знищення. На територіях, де ведуться воєнні дії, під загрозою знищення опинилися курганні комплекси, через особливості ландшафту та їх височенним розташування над рівнинними територіями. Давні поховання використовуються ворогом для облаштування вогневих позицій [6, с. 167]. Міністерство культури та інформаційної політики України веде постійний рахунок зруйнованим об'єктам культурної інфраструктури. Так, станом на 25 лютого 2023 року збитків зазнали 1322 об'єкти культурної інфраструктури, без урахування пам'яток культурної спадщини. Із них майже третина – зруйновані (505 – об'єктів) [8]. Серед них є історичні споруди, що датуються з XI ст., наприклад, Іллінську церкву у Чернігові XI – XII століття пошкоджено вибуховою хвилею, що унеможливило подальші історичні та археологічні дослідження цього об'єкту. У зоні активних бойових дій опинився й Історико-археологічний заповідник Національної академії наук України «Ольвія», що знаходиться в Миколаївській області. Через обстріли та замінування протягом 2022-2023 рр. тут не проводилось жодних археологічних досліджень [2].

Проте, на жаль, навіть повне звільнення українських територій і припинення бойових дій не вирішить всіх проблем, що виникли у археологічній науці внаслідок російської агресії. Так, значною загрозою для археологічних експедицій і польових досліджень є замінування українських територій. На офіційному сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій зазначено, що станом на лютий 2023 року, близько 170 тисяч км. кв. України заміновано, що

становить 30% від всієї території [3]. Очевидно, що до повного розмінування територій проведення будь-яких розкопок та досліджень може призвести до трагічних наслідків. Експерти зазначають, що знадобиться 10–15 років для розмінування всієї території України, причому з продовженням війни цей термін буде все збільшуватися [4, с. 92].

Отже, українська археологічна спадщина протягом російсько-української війни 2014-2023 років зазнала значних втрат і пошкоджень, що не може бути вирішено найближчим часом. Археологічна наука потребує дієвої системи охорони своєї спадщини, удосконалення та впровадження сучасних механізмів міжнародного права, постійний моніторинг стану збереженості археологічних надбань та їх місця перебування як з боку держави, так і міжнародними організаціями, адже українська археологія є невід’ємною частиною світового культурного надбання.

Список використаних джерел:

1. Follow-up to decisions and resolutions adopted by the Executive Board and the General Conference at their previous sessions, part I: Programme issues, E. Follow-up of the situation in the Autonomous Republic of Crimea (Ukraine) // Conference: UNESCO. Executive Board, 212th – 2021. – P.6–7.

2. Ольвія: випробування війною. Укрінформ: Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3557086-olvia-viprobuвання-vijnou.html>

3. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua/news/ostanni-novini/rozminuvannia-teritorii-nadovgo-zalisatimetsia-dlia-nas-prioritetnim-zavdanniam-sergii-kruk>

4. Пархоменко В.В., Василюк О.В. Заповідні території і Російсько-Українська війна. *Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні*. Збірник наукових праць з нагоди вшанування пам’яті видатного фітосозолога, д.б.н., проф. Т.Л. Андрієнко-Малюк (1938–2016 рр.) Випуск шостий. Київ. 2022. С. 88-94

5. Резолюція семінару "Археологія на окупованих територіях та у зонах збройних конфліктів" Офіційний сайт Інституту археології НАН України. URL: <https://iananu.org.ua/novini/pres-relizi/797-rezolyutsiya-seminaru-arkheologiya-na-okupovanikh-teritoriyakh-ta-u-zonakh-zbrojnikh-konfliktiv>

6. Рішняк О. Культурна спадщина у воєнному конфлікті: міжнародний досвід другої половини ХХ – початку ХХІ ст. та українська дійсність. *Український історичний журнал*. 2022. №4. С. 159-173

7. Уряд схвалив пропозиції щодо застосування персональних санкцій через незаконні розкопки в Криму. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kabmin-shvaliv-propoziciyi-shchodo-zastosuvannya-personalnih-sankcij-cherez-nezakonni-rozkopki-v-krimu#Text>

8. Через російську агресію в Україні постраждали вже 1322 об'єкти культурної інфраструктури. Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua/news/8727.html>.

USING THE VETERINARY CLINIC COMMUNICATION SIMULATION IN THE TRAINING OF FUTURE VETERINARY DOCTORS

Шевченко Наталія

студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу

A powerful potential for the development of professional competence of future veterinarians is the application of professional situations - situational tasks or problems that a veterinarian may face in his practice. Solving these tasks requires students to apply theoretical knowledge, analysis and critical thinking, make informed decisions and be able to apply them in practice. The solution of many situational tasks is related

to the analysis of specific situations that reflect what is happening in professional areas. Situational tasks are aimed at the implementation of functions, such as the organization of cognitive and independent activities, effective and corrective functions.

The source of the content of the practical lesson is the professional activity of the specialist, or more precisely, the professional tasks that make up the content of the professional activity. The ratio of the main sources of the situational problem can be different: practical situations reflecting situations of real life; learning situations, the main purpose of which is learning; scientific and research situations, oriented to the implementation of research activities. In our opinion, the requirements for the situational task include the same as a real professional situation; emerging professional conflict (controversial issue), tension of the situation (perhaps the urgency of the solution), complexity and ambiguity of the problem, clarity of description of the subjects of the problem or situation, multivariate solutions, limiting conditions.

The essence of using the situational problem method in the educational process is that each student or group offers different options for solving the problem, based on existing knowledge, real experience and intuition. Each situation usually has several solution options. During the discussion in the groups, the search and selection of the most optimal solution takes place by joint efforts. Let's consider examples of solving situational problems.

www.ccsenet.org/jsd Journal of Sustainable Development Vol. 8, No. 3; 2015

163 1.2 The Status of the Problem

Modern educational standards, involving a highly skilled worker, who is competitive in the labor market, competent, responsible, fluent in his/her profession and feeling confident in related fields of activity, as well as capable of effective creative jobs, require the inclusion of active and interactive methods of teaching in the educational process.

In the process of technical, technological and scientific training, the solution of problems is crucial, and represents a significant portion of disciplines, such as physics, mathematics, chemistry and their derivatives.

The solution and the problem analysis allow us not only to understand and remember,

but also to make sense from a practical point of view of the basic laws and formulas of the object, create an idea about their features and the boundaries of application. The problems develop skills in the use of general laws of the material world to address specific issues with practical and informative value. The educational problem is not only seen as a means to consolidate knowledge and skills, but also as the main means to form the basic concepts of mathematics and science disciplines and to develop creative thinking of students. The ability to solve problems is the best criterion for assessing the depth of studying the material and its acquisition.

The application of training tasks in the learning process, their classification, problem functions were considered

in the works of psychologists and didacts G. A. Balla, G. D. Bucharova, I. K. Zhuravleva, Z. I. Kalmykova, V. V. Larionov, A. N. Leontyev, I. Ya. Lerner, M. I. Makhmutova, N. A. Menchinskaya, A. A. Tolstenova, L. M.

Friedman, and others (Ball, 1990; Buharova, 1996; Kalmikova, 1981; Larionov, 1998; Leontiev, 1983; Lerner, 1969; Makhmutov, 1975; Tolsteneva, 2008; Friedman, 1977).

The results of final examinations in high comprehensive schools, of entrance and current exams in universities, the overall results of national testing and the unified state exam (USE) show that the process of solving problems is a weak link in the study of natural science and mathematical subjects.

Thus, there is a contradiction between the high level requirements of modern society to the quality of training competent professionals and the low level of practice-oriented activities of students in the subject area of natural sciences and mathematical disciplines at a high potential task-based method using situational problems as a means of forming the professional competencies.

1.3 The Research Hypothesis

A distinctive feature of the competence-based approach is the formation of abilities to use knowledge in practice, the lack of tight binding to the specific object and the subject of labor that ensures the mobility of the future specialists in the changing conditions of the modern labor market. The manifestation of professional

competencies involves continuous renewal and growth of professional knowledge, acquirement of new information for the successful solution of professional tasks under the specified conditions.

The efficiency of the process of forming professional competencies will be significantly improved, if in the process of professional training of a student to include a set of situational problems, created on the training content, the real issues and emerging professional situations.

Situational problems allow integrating the totality of a student's knowledge, expanding his/her educational space and awareness, contributing to the definition and understanding of interdisciplinary connections, the system of interaction between science, practice and professional activities.

The solution of situational problems, based on the involvement of a student in active learning, allows learning to use knowledge creatively and actively.

1. Diagnostic simulations. Use virtual simulations to practice diagnosing and treating various animal health conditions. Students can interact with virtual patients, review medical histories, perform physical exams, and order diagnostic tests to arrive at a diagnosis. This helps them develop critical thinking and decision-making skills in a controlled and realistic environment.

2. Surgical simulations. Virtual simulations can provide a safe space for veterinary students to practice surgical procedures. They can learn surgical techniques, such as spaying/neutering, orthopedic surgeries, and wound management, through interactive simulations that mimic real-life scenarios. Students can gain hands-on experience and improve their surgical skills without the risk of harming real animals.

3. Anesthesia management. Virtual simulations can be used to train veterinary students in anesthesia management. Students can practice administering anesthesia, monitoring vital signs, and responding to anesthesia-related complications in a virtual environment. This helps them develop confidence and competence in handling anesthesia during actual veterinary procedures.

4. Emergency medicine simulations. Simulated emergency scenarios can be created to prepare veterinary students for high-pressure situations. Students can

practice triaging and providing immediate care to simulated patients experiencing conditions like trauma, poisoning, or respiratory distress. These simulations help students improve their decision-making skills, teamwork, and ability to handle emergencies effectively.

5. Animal handling and restraint. Virtual simulations can provide hands-on training in animal handling and restraint techniques. Students can learn how to safely approach and handle different animal species, practice proper restraint methods, and understand the principles of low-stress animal handling. This type of training reduces the risk of accidents and improves the welfare of both students and animals.

6. Client Communication and Education. Virtual simulations can be used to enhance students' communication skills with clients. Simulated scenarios can involve interacting with virtual pet owners, discussing diagnoses, explaining treatment plans, and addressing client concerns. Students can practice effective communication, empathy, and client education, preparing them for real-life veterinary practice.

7. Zoonotic disease management. Virtual simulations can be designed to educate veterinary students about zoonotic diseases and their management. Students can explore virtual environments representing various settings, such as farms, zoos, or public health clinics, and learn how to identify, prevent, and control zoonotic diseases. This training is crucial for future veterinarians who play a vital role in safeguarding public health.

8. Radiology and imaging interpretation. Virtual simulations can provide a platform for veterinary students to practice interpreting radiographic and imaging studies. Students can review digital images, identify abnormalities, and make diagnoses in a simulated environment. This type of training helps to develop their diagnostic skills and improves their ability to analyze and interpret imaging results accurately.

9. Laboratory skills training. Virtual simulations can be used to teach laboratory techniques commonly used in veterinary medicine. Students can practice sample collection, laboratory testing procedures, and interpreting laboratory results in a virtual lab setting. This training allows students to gain proficiency in important

laboratory skills without the need for physical laboratory resources.

10. Clinical rounds and case discussions. Virtual simulations can facilitate clinical rounds and case discussions, where students can collaborate with peers and faculty members. Students can review patient cases, discuss diagnostic approaches, and formulate treatment plans together. Virtual platforms provide a space for active learning, peer interaction, and the exchange of ideas, enhancing students' clinical competence and teamwork skills.

It's important to note that while virtual simulations can provide valuable training experiences, they should not completely replace real-life clinical experiences. Hands-on, practical training under the supervision of experienced professionals remains essential in veterinary education. Virtual simulations should be used as a complementary tool to enhance learning and practice.

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ: ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

Ярмоленко Юрій

*магістр 2 року навчання гуманітарно-педагогічного факультету, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

*Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу*

Дослідження концептів у газетному дискурсі є актуальним напрямом в лінгвістиці, який спрямований на вивчення еволюції понять і категорій, які формуються у процесі комунікації в українській та англійській лінгвокультурах.

У сучасному світі газетний дискурс відіграє важливу роль у формуванні громадської думки, передачі інформації та визначенні соціокультурних та політичних тенденцій. Один із ключових аспектів газетного дискурсу – це концепти, тобто системи ідей, цінностей і стереотипів, які відображаються у

мові. Дослідження цих концептів важливе для розуміння специфіки мови та культури, які формуються в українській та англійській лінгвокультурах.

Дослідження концептів у газетному дискурсі почало активно розвиватися в другій половині ХХ століття. Особливо важливими моментами стали роботи таких дослідників, як Джордж Лакофф та Марк Джонсон, які вперше ввели поняття "концептуальна метафора" та показали, як вона впливає на сприйняття інформації у газетному дискурсі. Вивчення концептів у газетному дискурсі розглядає їхню роль у формуванні стереотипів, структуруванні інформації та відображенні соціокультурних змін.

Українська та англійська лінгвокультури мають власні особливості в сприйнятті та використанні концептів у газетному дискурсі. Дослідження історії вивчення концептів у цих мовних спільнотах допомагає виявити розбіжності та спільні риси у використанні та розумінні ключових ідей та цінностей.

Отже, дослідження концептів у газетному дискурсі – це важливий напрямок лінгвістики, який допомагає розуміти еволюцію мовних концепцій, їх вплив на громадську думку та формування мовної картини світу. Історія вивчення цих концептів в українській та англійській лінгвокультурах свідчить про постійний розвиток інструментів для аналізу газетного дискурсу та сприяє розумінню їх важливості для сучасного суспільства.

NOOSPHERIC CONSCIOUSNESS AMONG STUDENTS OF UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Ярошенко Софія

студентка 1 курсу факультету ветеринарної медицини

Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Сиротіна Олена, наукова керівниця – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу

The problem of the formation of the worldview of university students and the place and role of noospheric consciousness in this process are investigated by many representatives of the humanities. Over time, the relationship between human and nature has become complicated and deteriorated. As a result, nature is suffering, but at the same time, significant threats have emerged to humans, up to the real threat of humanity's self-destruction. Among other measures, the educational system is called upon to do this. Universities, especially universities of life sciences, have significant opportunities for this.

Modern pedagogical science is focused on the formation of a noospheric scientific paradigm – the formation of a holistic scientific picture of the world, noospheric values, a noospheric worldview among students. The problem of developing a noospheric approach to foreign language teaching is organically integrated into the contemporary theoretical and practical inquiries of domestic pedagogy and foreign language teaching methodology, and therefore, it is relevant. The noospheric educational approach contributes to the development of students' holistic worldviews. The realization of this potential is presented in the article. It is based on a new system of knowledge about the surrounding world, society, and humanity, which is acquired through interdisciplinary integration of the foreign language and natural science disciplines (biology, ecology, chemistry).

Noospheric consciousness among students is based on active accumulation of

knowledge and discoveries in various fields of study. Students strive to expand their intellectual repertoire and gain a deeper understanding of the world around them through both formal education and self-directed learning. Noospheric consciousness encompasses a broad global perspective, emphasizing the interconnectedness of humanity and the environment on a planetary scale. It involves a multidisciplinary approach, integrating knowledge from various fields such as science, technology, humanities, and social sciences. Noospheric consciousness includes the formation of a personal worldview and values that are focused on the preservation of nature, support for the diversity of cultures and religious beliefs, as well as the development of social justice and global cooperation. It promotes the development of critical thinking, creativity and intellectual skills of students. They learn to analyze information, find new approaches to solving problems and develop innovative solutions. Noospheric awareness supports students' awareness of their social responsibility. They understand their role in society and are ready to take an active part in solving global problems, such as climate change, fighting poverty and ensuring human rights. Students with noosphere awareness develop environmental awareness and understand the importance of preserving the environment for future generations. Noospheric consciousness encourages an appreciation of diverse cultures and a respect for cultural differences.

It is important to note that the noospheric consciousness of students is not a static concept, it constantly evolves along with changes in society and the world. One of the key aspects of this evolution is the ability of students to adapt to new challenges and changes occurring in the environment. In order to ensure the constant evolution of noospheric consciousness, it is important to constantly support the learning and development of students.

Firstly, the development of noospheric consciousness among students involves enriching their knowledge, realizing their role in society, and gaining a deep understanding of environmental issues. Students should be equipped not only with academic knowledge but also with critical thinking skills, a systemic approach, and analytical abilities.

Secondly, fostering the development of noospheric consciousness in students

requires practical engagement and interaction with real-world problems. This can be achieved through participation in projects, collaborative research, volunteering, and social initiatives. Students should have the opportunity to apply their knowledge and skills to address real societal challenges.

Thirdly, promoting the development of noospheric consciousness among students involves creating a conducive environment that encourages dialogue, idea exchange, and collaborative learning. Universities and educational institutions should stimulate students to engage in critical thinking, facilitate the formation of interdisciplinary approaches, and maintain a connection with practical applications.

For students of universities of sciences about life, the very specificity of educational process is fertile for the formation of a special noospheric consciousness, which is based on the fact that there is unity and absolute value of all living things on the globe.

The main factor in the formation of students' noospheric consciousness is the systematic and methodical approach applied in this endeavor. The concept of the noosphere should be explored within the framework of specialized and humanitarian disciplines during the course of their studies.

The noospheric educational paradigm involves the interdisciplinary integration of a foreign language and natural science disciplines, combining humanitarian and natural science knowledge, allowing one to understand phenomena in their diversity.

Interdisciplinary integration is carried out on the basis of integrated subject content, selection of academic material for students, pedagogical conditions, principles, organizational forms, methods and educational technologies.

It is advisable, in our opinion, to create an integrative course "Foreign language and the natural science picture of the world", which will help orient the target audience towards conducting active project and research activities. Designing an integrative course like "Foreign Language and the Natural Science Picture of the World" with the aim of developing a noospheric consciousness is a complex task. Such a course should not only cover language skills and natural science concepts but also foster a holistic understanding of the interconnectedness of knowledge, promote environmental consciousness, and encourage critical thinking.

Наукове видання

Матеріали міжнародної очно-дистанційної науково-практичної конференції молодих вчених.

2023 р.

(Усі матеріали надруковані у авторській редакції)

Комп'ютерна верстка: Прохорчук О.

Видавець і виготовлювач

Національний університет біоресурсів і природокористування України